

T.C.

**İSTANBUL RUMELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
2019-2023 DÖNEM BÜTÇELERİNİN YATIRIM BAKIMINDAN
ANALİZİ**

Busejra DACİ YILDIZ

Siyaset Bilimi ve Ekonomi Anabilim Dalı

İSTANBUL

2024

T.C.
İSTANBUL RUMELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
2019-2023 DÖNEM BÜTÇELERİNİN YATIRIM
BAKIMINDAN ANALİZİ

Busejra DACI YILDIZ

Siyaset Bilimi ve Ekonomi

Tezin Sunulduğu Tarih:27/09/2024

Tez Danışmanı:

Dr. Öğretim Üyesi Hakkı SAĞLAM

İSTANBUL

2024

T.C. İSTANBUL RUMELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Öğrenci Adı Soyadı	Busejra Daci Yıldız
Öğrencinin Numarası	231109901
Anabilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Ekonomi
Programın Adı	Siyaset Bilimi ve Ekonomi Tezli Yüksek Lisans Programı
Çalışmanın Başlığı	İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019-2023 Dönem Bütçelerinin Yatırım Bakımından Analizi
Çalışmanın Türü	Yüksek lisans tezi ☒ Doktora tezi ☐ Sanatta yeterlilik tezi ☐ Proje ☐

Jürimiz **27.09.2024 tarihinde** toplanarak yukarıda detayı verilen tezi incelemiş ve **75 dakika** süreyle yapılan sözlü sınav sonunda **Busejra Daci Yıldız'ı oybirliği ile başarılı** bulmuştur.

Tez Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	Karar			İmza
		Başarılı	Başarısız	Düzeltilme	
Başkan	Doç. Dr. Mehmet Emre Ünsal (Tez Danışmanı)	✓			
Üye	Dr. Öğretim Üyesi Fulya Kıvılcım	✓			
Üye Danışman	Dr. Öğretim Üyesi Hakkı Sağşam	✓			

ABD Bildirim Tarihi	
EYK Kararı Tarih ve Sayısı	

TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ÖZGÜNLÜK BEYANI

Öğrenci Adı Soyadı	Busejra Daci Yıldız		
ABD – Program	Siyaset Bilimi ve Ekonomi		
Tez Başlığı	İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019-2023 Dönem Bütçeleri Yatırım Bakımından Analizi		
Tez Türü	Yüksek lisans tezi ☒	Doktora ☐	Sanatta yeterlilik ☐
Etik Kurul İncelemesi	Yapıldı. Sonuç olumlu ☐	Gerekli Değil ☐	
İntihal Raporu	Olumlu ☒		
Danışman Onayı	Var ☒		
Projeyi Destekleyen Kurum			Yok ☒

T.C. İstanbul Rumeli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'ni ve Senato esaslarını inceledim. Tanımlanan azami benzerlik oranlarına göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda verilen tüm bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Yukarıda bilgileri verilen tezin, bilimsel, şekilsel ve etik kurallar çerçevesinde, Üniversite Etik İlkeleri ve Etik Kurulu Yönergesine uygun hazırlandığını ve Jüri karşısında savunulabilir olduğunu bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

BUSEJRA DACI YILDIZ - İMZA

I declare that I have carefully read Rumeli University Graduate Regulations Senate Principles; that according to the maximum similarity index values specified in the Principles, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the student information provided above is correct to the best of my knowledge. The thesis mentioned above is prepared compliance with The University Ethic Principles and Ethic Board Directives scientifically, formally and ethically. I hereby submit for your information that the thesis is defensible to committee members.

Sincerely

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasını gerçekleştirmemde destek olan herkese içten teşekkürlerimi sunarım. Öncelikle, değerli danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Hakkı Sağlam rehberliği ve bilimsel katkıları için minnettarım. Her aşamada sağladığı ilham ve yönlendirmeler, bu çalışmanın şekillenmesinde büyük rol oynamıştır.

Ayrıca, tez sürecinde yanımda olan aileme ve arkadaşlarıma da teşekkür etmek istiyorum. Onların moral desteği ve cesaretlendirici sözleri, zorlu anlarda bana güç verdi. Ayrıca, araştırmama katkıda bulunan tüm katılımcılara ve veri sağlayan kuruluşlara teşekkür ederim.

Son olarak, akademik hayatım boyunca birlikte çalıştığım öğretim üyeleri ve arkadaşlarıma da şükranlarımı sunarım. Bu süreçte edindiğim deneyimler, bana sadece akademik bilgi değil, aynı zamanda hayatıma dair değerli dersler kazandırdı.

Busejra DACİ YILIDZ

İstanbul, Eylül 2024

SİMGELER VE KISALTMALAR

İBB	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
DP	Devlet Primi
MHA	Mal Hizmet Alımı
İSG	İş Sağlığı ve Güvenliği
LH	Lüteinleştirici Hormon
SCN	Suprakiasmatik Nükleus
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SHS	Somatik Hücre Sayısı
VKS	Vücut Kondüsyon Skoru
YKM	Yağsız Kuru Madde
G	Gelir
A1	Nitelikli Ve Fonksiyonel Yaşam Alanları Geliştirerek Dayanıklı Bir Şehir Oluşturmak
A1H1	İstanbul'un Afete Dayanıklılığını Artırmak
DRSYKİDB	Deprem Risk Yönetimi Ve Kentsel İyileştirme Daire Başkanlığı
SK	Sayıli Kanun
RG	Resmi Gazete
İBB	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İETT	İstanbul Elektrik Tünel Ve Tranvay İşlemleri Genel Müdürlüğü
İSKİ	İstanbul Su Ve Kanalizasyon İdaresi
YSK	Yüksek Seçim Kurulu
EPDB	Etüd Ve Projeler Daire Başkanlığı
MÖ	Milattan Önce
TC	Türkiye Cumhuriyeti
DRYKİDB	Deprem Risk Yönetim Ve Kentsel İyileştirme Daire Başkanlığı
İŞDB	İmar Ve Şehircilik Daire Başkanlığı
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
İDB	İtfaiye Daire Başkanlığı
BİDB	Bilgi İşlem Daire Başkanlığı

RSDB	Raylı Sistem Daire Başkanlığı
UDB	Ulaşım Daire Başkanlığı
YBAKDB	Yol Bakım Ve Altyapı Koordinasyon Daire Başkanlığı
ÇKKDB	Çevre Koruma Ve Kontrol Daire Başkanlığı
PBYADB	Park Bahçe Ve Yeşil Alanlar Daire Başkanlığı
ÇKKDB	Çevre Koruma Ve Kontrol Daire Başkanlığı
KDB	Kültür Daire Başkanlığı
BİDB	Bilgi İşlem Daire Başkanlığı
İKEDB	İnsan Kaynakları Ve Eğitim Daire Başkanlığı
FİDB	Fen İşleri Daire Başkanlığı
SHBMDB	Sosyal Hizmetler Ve Bağımlılıkla Mücadele Daire Başkanlığı
MDB	Mezarlıklar Daire Başkanlığı
USD	Amerikan Doları
FİDB-DHDB	Fen İşleri Daire Başkanlığı-Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı
A1H2	İstanbul'un Kültür Ve Tarihini Yansıtan, Sürdürülebilir Kent Estetiğini Sağlamak
A1H3	Kentsel Dönüşüm Hizmetlerini Afet Önceliği İle Şeffaf Ve Katılımcı Yöntemlerle Gerçekleştirmek
A1H4	Kentsel Planlama Sürecini Hazırlanmakta Olan 2050 Vizyon Belgesi Çerçevesinde Kentsel Bilişimden Yararlanarak Şeffaf Ve Katılımcı Biçimde Yönetmek
A1H5	Afet Ve Acil Durumlara Müdahale Kapasitesini Ve Toplumsal Farkındalığı, Akıllı Sistemler Ve Teknolojiden Faydalanarak Geliştirmek
A1H6	İmar Uygulama Ve Denetim Süreçlerini Etkin Yönetmek
A1H7	Bütünleşik Kent Bilgi Sistemini Geliştirerek Akıllı Şehir Uygulamaları İle Sistemin Etkin Kullanımını Sağlamak
A2	Sürdürülebilir Hareketlilik Kapsamında Kentsel Ulaşımı Geliştirmek
A2H1	Raylı Sistemin Ağını Ve Toplu Ulaşım İçindeki Payını
A2H2	Artırmak
	Toplu Taşımada Entegrasyonu, Erişilebilirliği Ve Kaliteyi
A2H3	Artırmak

A2H4	Deniz Yolu Taşımacılığının Kapasitesini Ve Toplu Ulaşım İçindeki Payını Artırmak
A2H5	Akıllı Ulaşım Sistemlerini Ve Ulaşım Altyapı Uygulamalarını Artırarak Trafiği Etkin Yönetmek
A2H6	Altyapı Kazı İşlerini En Aza İndirmek İçin Yeni Yöntem - Teknoloji Uygulamalarını Ve Altyapı Yönetiminde Entegrasyonu Geliştirmek
A3	Karayolu Sistemleri Altyapısını Güçlendirmek Ve Sürdürülebilir Kılmak
A3H1	Sürdürülebilir Çevre Ve Enerji Yönetimini Güçlendirmek
A3H2	Atık Yönetim Uygulamalarını Geliştirerek Geri Dönüşüm Oranını Artırmak
A3H3	Yenilenebilir Enerji, Enerji Verimliliği Ve Aydınlatma Tesislerine Yönelik Faaliyetleri Etkinleştirmek, Yaygınlaştırmak
A3H4	Sürdürülebilir Yeşil Alanlar Oluşturmak Ve Kişi Başına Düşen Aktif Yeşil Alan Miktarını Artırmak
A4	İklim Değişikliği İle Mücadeleyi Yaygınlaştırarak Çevreyi Korumak
A4H1	Kentin Ekonomik Değerinin Yükselmesine Katkı Sağlamak
A4H2	İstanbul'un Turizm Potansiyelini Geliştirmek
A4H3	Kentin Yaratıcı Ve İnovatif Potansiyelini Açığa Çıkaracak Bilim Teknoloji, İnovasyon Merkezlerini Planlamak Ve Girişimciliği Teşvik Etmek
A4H4	İstanbul Ekonomisine Ve İstihdama Katkı Sağlamak
A5	Kentsel Tarımı Teşvik Etmek
A5H	Sosyal İhtiyaçları Eşit Ve Kapsayıcı Bir Şekilde Karşılıyarak Paylaşan Bir Şehir Oluşturmak
A5H2	Sosyal Destek Hizmetinin Çeşitliliğini, Etkinliğini, Verimliliğini Geliştirmek Ve Kapsayıcılığını Artırmak
A5H3	Eşit Haklara Ulaşamayan Toplumsal Gruplara Yönelik Hizmetleri Geliştirmek
SA01	Cenaze Hizmetlerini Kapsayıcı Ve Etkin Şekilde Yürütmek

SA01SH02	Afet Ve Acil Durumlara Müdahale Ve İyileştirme Kapasitesini Etkin Risk Yönetimi İle Gerçekleştirmek
AADMY	Afet Ve Acil Durumlara Müdahale Kapasitesini Geliştirmek
EPDB-UDB-	Afet Ve Acil Durumlara Müdahale Yönetimi
YBAKDB-	Etüd Ve Projeler Daire Başkanlığı, Ulaşım Daire Başkanlığı,
YBAKDB-	Yol Bakım Ve Altyapı Koordinasyon Daire Başkanlığı
ÇKKDB	Yol Bakım Ve Altyapı Koordinasyon Daire Başkanlığı, Çevre
DHDB	Koruma Ve Kontrol Daire Başkanlığı
SA03SH01	Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı
	Belediye Parselleri Üzerindeki Gecekonduları Düzenli Yaşam
SDHY	Alanına Dönüştürmek
EYDB	Sosyal Destek Hizmetleri Yönetimi
SA03SH02	Emlak Yönetimi Daire Başkanlığı
	Dezavantajlı Grupların Yaşam Kalitesinin Arttırılmasına Katkı
SA03SH03	Sağlayarak Hizmetleri Etkinleştirmek Ve Yaygınlaştırmak
	Kent Sakinlerinin Spor Faaliyetlerine Erişebilirliğinin
DHDB	Arttırmak
DHDB-FİDB	Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı
	Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı,
SA03SH04	Fen İşleri Daire Başkanlığı
	Meslek Edindirme Faaliyetlerini Etkinleştirmek Ve
SA03SH05	Yaygınlaştırmak
SA03SH07	Mezarlık Ve Defin Hizmetlerini Etkin Sunmak
	Yaşlılara Verilen Hizmet Etkinliğini Arttırmak, Bakım Ve
SDB-FİDB	Hizmet Standartlarını Geliştirmek
SA03SH08	Sağlık Daire Başkanlığı, Fen İşleri Daire Başkanlığı
	Yetişkinlere, Gençlere Ve Çocuklara Yönelik Kültürel, Eğitsel
SA04	Ve Sosyal Destek Hizmetleri Sağlamak
	Kent Ve Toplum Düzeninin İyileştirilmesine,
SA04SH03	Yaygınlaştırılmasına Katkı
KTDY	Hal Yönetiminde Modernizasyonu Sağlamak
MGDB	Kent Ve Toplum Düzeni Yönetimi
SA04SH04	Muhtarlıklar Ve Gıda Daire Başkanlığı

FİDB-MGDB	Halde Ticari Ve Sosyal Alanları Geliştirmek
SA04SH08	Fen İşleri Daire Başkanlığı, Muhtarlıklar Ve Gıda Daire Başkanlığı
ZDB-BİDB	Toplum Düzenine Yönelik Denetimleri Etkinleştirmek
SA05	Zabıta Daire Başkanlığı, Bilgi İşlem Daire Başkanlığı
SA05SH03	Kentin Doğal Tarihi Ve Kültürel Mirasına Saygılı Bir Anlayışla Sosyal Ekonomik Ve Fiziksel Gelişimine Yön Vererek Yaşanabilir Bir Kent Oluşumuna Katkı Sağlamak
İY	Doğru, Standart Ve Nitelikli Coğrafi Bilginin Üretilmesini Ve Paylaşımını Sağlayarak Planlama, Yatırım Ve Denetim Faaliyetlerinin Etkinliğine Ve Verimliliğine Katkı Sağlamak
SA05SH04	İmar Yönetimi
ZDB	İmar Denetimlerini Etkinleştirmek
SA05SH05	Zabıta Daire Başkanlığı
SA05SH06	Katılımcı Ve Şeffaf İmar Yönetimini Sağlamak
SA05SH07	Kent Estetiğini Destekleyen Uygulamaları Yaygınlaştırmak
DRYKİDB İŞDB	Kentsel Dönüşüm Uygulamalarını Etkinleştirmek
SA05SH08	Deprem Risk Yönetimi Ve Kentsel İyileştirme Daire Başkanlığı, İmar Ve Şehircilik Daire Başkanlığı
SA06	Planlamayı Etkinleştirecek Altyapı Çalışmalarını Gerçekleştirmek
KHY	Kentin Kültür Mirasının Korunması, Tanıtılması Ve Kültürel Yaşamın Zenginleşmesine Katkı Sağlamak
SA06SH01	Kültür Hizmetleri Yönetimi
FİDB-DHDB	Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunmasına Yönelik Uygulamaları Artırmak
KVDB	Fen İşleri D.B., Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı, Kültür Varlıkları Daire Başkanlığı
SA06SH02	Kültürel Hizmetlerin Erişilebilirliğini Artırmak
KDB-KVDB	Kültür Daire Başkanlığı, Kültür Varlıkları Daire Başkanlığı
FİDB-DHDB-KVDB	Fen İşleri Daire Başkanlığı, Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı, Kültür Varlıkları Daire Başkanlığı
SA07	Sağlıkta Yaşam Kalitesinin Sürdürülebilir Bir Biçimde

SA07SH01	Gelişmesine Katkı Sağlamak
SHY	Kalıcı veya Hasar Verici Sağlık Sorunlarından Korunma
SDB	ve/veya Erken Tanısının Konulmasına Katkı Sağlamak
SA07SH04	Sağlık Hizmetleri Yönetimi
	Sağlık Daire Başkanlığı
SA08	Zoonoz Hastalıklarla Etkin Mücadeleye Katkı Sağlamak
SA08SH01	Sürdürülebilir Çevre Gelişimine Katkı Sağlamak
ÇY	Atık Yönetimi Uygulamalarını Geliştirmek
ÇKKDB-FİDB	Çevre Yönetimi
	Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı, Fen İşleri Daire Başkanlığı
SA08SH02	Çevre Koruma Uygulamalarını Yaygınlaştırmak
SA08SH05	Tarihe Tanıklık Etmiş Anıt Ağaçların Bakımı ve Korunması ile İlgili Çalışmalar Yapmak
SA08SH06	Yenilenebilir Enerji, Enerji Verimliliğine Yönelik Faaliyetleri Etkinleştirmek, Yaygınlaştırmak
SA08SH07	Yeşil Alanları Yaygınlaştırmak
SA09	Hizmet Alanlarıyla İlgili Doğru Bilgiye Hızlı Erişim Sağlamak
KY	Kurumsal Yönetim
SA09SH01	Belediye Telsiz Sistemleri ve Altyapısını Üst Çalışma Seviyesinde Aktif ve Çalışır Halde Tutmak
SA09SH03	Bilişim Teknolojilerini Kuruma Yaygınlaştırarak Hizmet Kalitesini Artırmak
SA09SH04	Genişbant Haberleşme Altyapılarını Geliştirip, Yaygınlaştırmak
SA09SH07	Kurumiçi Hizmet Taleplerini Tanımlı Servis Seviyeleri İle Uyumlu
BİDB-EYDB	Bilgi İşlem Daire Başkanlığı, Emlak Yönetimi Daire Başkanlığı
SA10	İstanbul'u Kentler Arası Yerel Diplomaside Uluslararası Faaliyetlerin Gerçekleştirildiği Bir Merkez Haline Getirmek/ Katılımcı Kentten Düzen Kurucu Kente Dönüştürmek
SA10SH02	Yerel Diplomasie Yönelik İletişim ve İşbirliklerini Güçlendirmek
İKEDB-	İnsan Kaynakları ve Eğitim Daire Başkanlığı, Kurumsal

KGYSDB	Gelişim ve Yönetim Sistemleri Daire Başkanlığı
SA12	Kaynakları Etkin ve Verimli Yönetmek
SA12SH01	Bütçeyi Etkin Kullanmak ve Yönetmek
EYDB	Emlak Yönetimi Daire Başkanlığı
SA15	Projelendirme ve Uygulama Süreçlerini Paydaş Memnuniyetini En Yüksek Seviyeye Taşıyacak Şekilde Yapılandırmak
SA15SH03	Kamulaştırma Sürecini Etkin ve Verimli Yönetmek
SA15SH04	Paydaş İhtiyaçları ile Uyumlu Projeler Geliştirmek
EPDB-	Etüd ve Projeler D.B., Yol Bakım ve Altyapı Koordinasyon
YBKAKDB	Daire Başkanlığı
SA17	Tedarik Sürecini Etkin Yönetmek
SA17SH01	Tedarik Sürecini İyileştirmek
PBYADB-SADB-	Park Bahçe ve Yeşil Alanlar Daire Başkanlığı, Satınalma Daire
DHDB	Başkanlığı, Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı
KM ²	Kilometrekare
VB	Ve Benzeri
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
AYGM	Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü
KB	Katılımcı Bütçe
KMYKK	Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu
RH	Rutin Hizmet
RY	Rutin Yatırım
PH	Proje Hizmeti
PY	Proje Yatırımı
PEB	Performans Esaslı Bütçe

ÖZET

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ 2019-2023 DÖNEM BÜTÇELERİNİN YATIRIM BAKIMINDAN ANALİZİ

Busejra DACI YILDIZ

İstanbul Rumeli Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Ekonomi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Hakkı SAĞLAM

27/09/2024, CXXV

Yatırım bir ülke ve kent için büyük önem taşımaktadır. Bir kenti ileriye götürecektir, var olan sorunlarını çözecek, yaşanır kılacak olan herşey yatırımlarla sağlanabilir. Türkiye 1960 yıllarda başladığı planlı kalkınma ve yatırımlara 2006 yılında yerel yönetimleri ve belediyeleride dahil etmiştir. Belediye’lerde 2007 yılında başlanan stratejik plan uygulaması bugünlerde hazırlanan 2025-2029 yıllarını kapsayacak 5’inci dönem stratejik plan ile devam etmektedir.

Bu tezimde nüfus, gelişmişlik, kullanılan bütçe, bağlı kuruluş ve iştirak şirketleriyle Türkiye’nin en büyük kenti ve belediyesi olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin yatırımları kendisi tarafından hazırlanan plan, program, bütçe, harcama sonuçları ve bilançosu dikkate alınarak 2019-2023 yılları ortaya konulmuş, karşılaştırılmıştır.

Sonuç olarak; İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2019-2023 yılları için hazırlanan plan ve programlarda öngörülen yatırımlar için bütçesinde yeterli kaynak ayırmadığı, ayrılan kaynakların ise çözüm bekleyen sorunlar için kafi olmadığı, İstanbul’un sorunlarını kısmen çözebildiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler : İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Yatırım, Bütçe, Stratejik Plan

ABSTRACT

ANALYSIS OF ISTANBUL METROPOLITAN MUNICIPALITY 2019- 2023 PERIOD BUDGETS IN TERMS OF INVESTMENT

Busejra DACI YILDIZ

İstanbul Rumeli University

Graduate Education Institute

Master of Science Thesis in Political Science and Economy

Advisor: Assist. Prof. Hakki SAĞLAM

27/09/2024, CXXV

Investment is of great importance for a country and a city. Everything that can advance a city, solve its existing problems, and make it livable can be achieved through investments. In 2006, Turkey included local governments and municipalities in its planned development and investments, which had begun in the 1960s. The strategic planning initiative that started in municipalities in 2007 is now continuing with the 5th term strategic plan, covering the years 2025-2029.

In this thesis, the investments of the Istanbul Metropolitan Municipality Türkiye's largest city and municipality in terms of population, development, budget, affiliated institutions, and subsidiary companies are presented and compared for the year 2019-2013, taking into account the plans, programs, budget, expenditure results, and balance sheet prepared by the municipality itself.

The results indicate that the Istanbul Metropolitan Municipality did not allocate sufficient resources in its budget for the investments proposed in the plans and programs for 2019-2023, that the allocated resources were inadequate to address the problems awaiting solutions, and that Istanbul's problems were only partially resolved.

Keywords: Istanbul Metropolitan Municipality, Investment, Budget, Strategic Plan

İÇİNDEKİLER

SAVUNMA SINAV TUTANAĞI	İİ
TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ÖZGÜNLÜK BEYANI	İİİ
TEŞEKKÜR	İV
SİMGELER VE KISALTMALAR	V
ÖZET	Xİİ
ABSTRACT	Xİİİ
TABLolar DİZİNİ.....	XVİİ
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 2	3
TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLERDE BÜTÇE UYGULAMASI VE TEMEL BİLGİLER	3
2.1. Türkiye’de Bütçe Hakkında Temel Bilgiler	9
2.2. Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Büyükşehir Belediyeleri.....	11
2.3. Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Bütçe ve Bütçe Uygulaması	11
BÖLÜM 3	20
İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ 2019-2023 MALİ YILLARI BÜTÇELERİ VE BÜTÇELERİN YATIRIM BAKIMINDAN VE İNCELENMESİ.....	20
3.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019 Mali Yılı Tahmini Gider Bütçesi ve Bütçenin Yatırım Kalemleri Bakımından Değerlendirilmesi	22
3.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 Mali Yılı Tahmini Gider Bütçesi ve Bütçenin Yatırım Kalemleri Bakımından Değerlendirilmesi	26
3.3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 Mali Yılı Tahmini Gider Bütçesi ve Bütçenin Yatırım Kalemleri Bakımından Değerlendirmesi	28

3.4. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 Mali Yılı Tahmini Gider Bütçesi ve Bütçenin Yatırım Kalemleri Bakımından Değerlendirilmesi	29
3.5. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 Mali Yılı Tahmini Gider Bütçesi ve Bütçenin Yatırım Kalemleri Bakımından Değerlendirilmesi	32
BÖLÜM 4	38
İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ 2019-2023 YILLARI BÜTÇELERİNİN YATIRIM KALEMLERİ STRATEJİK PLAN, PERFORMANS ESASLI HİZMET VE YATIRIM PROGRAMI, FAALİYET RAPORU, KESİN HESAP VE DÖNEM BİLANÇO EKSENİNDE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ.....	38
4.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019-2023 Yılları Bütçelerinin Yatırım Bakımından Stratejik Plan İle Karşılaştırılması	40
4.1.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Stratejik Plan İle Karşılaştırılması	48
4.1.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Stratejik Plan İle Karşılaştırılması	51
4.1.3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Stratejik Plan İle Karşılaştırılması	55
4.1.4. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Stratejik Plan İle Karşılaştırılması	57
4.1.5. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Stratejik Plan İle Karşılaştırılması	62
4.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019-2023 Yılları Bütçelerinin Yatırım Bakımından Performans Esaslı Hizmet ve Yatırım Programı İle Karşılaştırılması	65
4.2.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Performans Esaslı Hizmet ve Yatırım Programı İle Karşılaştırılması.....	66
4.2.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Performans Esaslı Hizmet ve Yatırım Programı İle Karşılaştırılması.....	69
4.2.3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Performans Esaslı Hizmet ve Yatırım Programı İle Karşılaştırılması.....	71

4.2.4. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Performans Esaslı Hizmet ve Yatırım Programı İle Karşılaştırılması.....	77
4.2.5. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Performans Esaslı Hizmet ve Yatırım Programı İle Karşılaştırılması.....	82
4.3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019–2023 Yılları Bütçelerinin Yatırım Bakımından Faaliyet Raporu, Kesin Hesap ve Dönem Bilançosu ile Karşılaştırılması.....	87
4.3.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Faaliyet Raporu, Kesin Hesap ve Dönem Bilanço ile Karşılaştırılması.....	88
4.3.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Faaliyet Raporu, Kesin Hesap ve Bilanço ile Karşılaştırılması ...	92
4.3.3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Faaliyet Raporu, Kesin Hesap ve Dönem Bilanço ile Karşılaştırılması.....	97
4.3.4. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Faaliyet Raporu, Kesin Hesap ve Dönem Bilançosu ile Karşılaştırılması.....	102
4.3.5. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Faaliyet Raporu, Kesin Hesap ve Dönem Bilançosu ile Karşılaştırılması.....	108
BÖLÜM 5	114
SONUÇ.....	114
KAYNAKLAR	120
ÖZGEÇMİŞ.....	II

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2018–2024 dönem stratejik planda öngörülen tahmini yatırım tutarı ile gider bütçeleri ve gerçekleşmesi	20
Tablo 2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2018–2024 dönemi yıllar bazında tahmini gider bütçeleri, gerçekleşmesi ve oranları	23
Tablo 3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019 mali yılı tahmini gider bütçesi.....	25
Tablo 4. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 mali yılı tahmini gider bütçesi.....	27
Tablo 5. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 mali yılı tahmini gider bütçesi.....	28
Tablo 7. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 mali yılı gider ve ek gider bütçesi	31
Tablo 8. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 mali yılı tahmini gider bütçesi.....	33
Tablo 9. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 mali yılı gider ve ek gider bütçesi	36
Tablo 10. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2018–2024 dönem stratejik planda öngörülen tahmini yatırım tutarı ile gider bütçeleri ve gerçekleşmesi	41
Tablo 11. İBB’nin 2020-2024 dönemi stratejik planına göre 2020-2023 yılları tahmini gelirler.....	44
Tablo 12. İBB’nin 2015-2019 ve 2020-2024 dönemi stratejik planlarına göre 2019-2023 yılları tahmini gelir	44
Tablo 13. 2020-2024 dönem stratejik plana göre 2020-2023 yılları yatırımların tahmini maliyet tablosu.....	45
Tablo 14. 2015-2019 ve 2020-2024 dönemleri stratejik planlarda yer alan 2019-2023 yılları yatırımların tahmini maliyet tablosu	45
Tablo 15. İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2019-2023 yılları gider bütçesi ve transfer harcamaları hariç doğrudan yatırım (sermaye giderler) tutarı ve yatırım tutarının bütçeye oranı	46
Tablo 16. İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2019-2023 yılları gider bütçesi ve (transfer harcamaları hariç) doğrudan yatırımlarda (sermaye giderleri) kişi başına düşen yatırım tutarı	46

Tablo 17. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019 mali yılı tahmini gider bütçesi.....	48
Tablo 18. İBB'nin 2015-2019 dönemi stratejik planına göre yıl bazında yatırım tutarları	49
Tablo 19. İBB'nin 2015-2019 dönemi stratejik plana göre yıl bazında yatırım toplamı	50
Tablo 20. İBB'nin 2015-2019 dönemi stratejik planda 2019 yılı için öngörülen ana hizmet alanı/genel yönetim alanı yatırım/maliyet tablosu.....	50
Tablo 21. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 mali yılı tahmini gider bütçesi.....	52
Tablo 22. İBB'nin 2020-2024 dönemi stratejik plana göre 2020-2023 yılları yıl bazında yatırımları	53
Tablo 23. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 mali yılı tahmini gider bütçesi.....	56
Tablo 25. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2022 mali yılı gider ve ek gider bütçesi	59
Tablo 26. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 mali yılı tahmini gider bütçesi.....	62
Tablo 27. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2023 mali yılı gider ve ek gider bütçesi	63
Tablo 28. İBB'nin 2019 yılı performans esaslı hizmet ve yatırım programına göre yatırımlar.....	66
Tablo 29. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019 mali yılı tahmini gider bütçesi.....	68
Tablo 30. İBB'nin 2020 yılı performans esaslı yatırım ve hizmet programına göre yatırımlar.....	69
Tablo 31: İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 mali yılı tahmini gider bütçesi	70
Tablo 32. İBB'nin 2021 yılı performans esaslı yatırım ve hizmet programına göre yatırımlar.....	72
Tablo 34. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 mali yılı tahmini gider bütçesi.....	75
Tablo 35. İBB'nin 2022 Yılı performans esaslı yatırım ve hizmet programına göre yatırımlar.....	77
Tablo 36. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 mali yılı tahmini gider bütçesi.....	79

Tablo 37. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2022 mali yılı gider ve ek gider bütçesi.....	81
Tablo 38. İBB'nin 2023 yılı performans esaslı yatırım ve hizmet programına göre yatırım tutarları	83
Tablo 39. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 mali yılı tahmini gider bütçesi.....	85
Tablo 40. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 mali yılı tahmini ve ek gider bütçesi	86
Tablo 41. İBB'nin 2019 yılı gerçekleşen gider bütçesi ve gerçekleşme oranı	89
Tablo 42. İBB'nin 2019 yılı bilançosu	90
Tablo 43. İBB'nin 2018 yılı bilançosu	91
Tablo 44. İBB'nin 2018 ve 2019 yılları karşılaştırmalı bilançosu	92
Tablo 45. İBB'nin 2020 yılı gerçekleşen gider bütçesi ve gerçekleşme oranları.....	94
Tablo 46. İBB'nin 2020 yılı bilançosu	95
Tablo 47. İBB'nin 2019 yılı bilançosu	96
Tablo 48. İBB'nin 2019 ve 2020 yılları karşılaştırmalı bilançosu	96
Tablo 49. İBB'nin 2021 yılı gerçekleşen gider bütçesi ve gerçekleşme oranları.....	99
Tablo 50. İBB'nin 2021 yılı bilançosu	100
Tablo 51. İBB'nin 2020 yılı bilançosu	101
Tablo 52. İBB'nin 2020 ve 2021 yılları karşılaştırmalı bilançosu	101
Tablo 53. İBB'nin 2022 yılı gerçekleşen gider bütçesi ve gerçekleşme oranları.....	104
Tablo 54. İBB'nin 2022 yılı bilançosu	105
Tablo 55. İBB'nin 2021 yılı bilançosu	106
Tablo 56. İBB'nin 2021 ve 2022 yılları karşılaştırmalı bilançosu	107
Tablo 57. İBB'nin 2023 yılı gerçekleşen gider bütçesi ve gerçekleşme oranları.....	110
Tablo 58. İBB'nin 2023 yılı bilançosu	110
Tablo 59. İBB'nin 2022 yılı bilançosu	111
Tablo 60. İBB'nin 2022 ve 2023 yılları karşılaştırmalı bilançosu	112

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. İBB'nin 2019 yılı performans ve yatırım tutarlarının faaliyet türüne göre harcama dağılım grafiği.....	64
---	----

BÖLÜM 1

GİRİŞ

İstanbul bugün 15 milyonu aşan nüfusu Avrupa ile Asya kıtası arasında köprü görevi gören ve 10 bin yıldan fazla tarihi, üç imparatorluğa başkentlik yapmış; siyasi, sosyal ve ekonomik önem ile büyüklüğü, mükemmel Boğazı, eşine az rastlanır Haliç'i, Büyükçekmece ve Küçükçekmece gölleri, 9 prens adası gibi tarih ve kültür hazinesi olmanın yanısıra Dünya'nın önemli havalimanı, "2010 Avrupa Kültür Başkenti", ve "2012 Avrupa Spor Başkenti", ünvanı almış bir kenttir. Diğer taraftan ise İstanbul'un var olan sorunlarını ki başta ulaşım, trafik ve alt yapı olmak üzere çözmeye çalışmaktadır. Başta, "Merkez Bankası Genel Müdürlüğü" olmak üzere kamu bankaları genel müdürlüklerinin yapımı uzun süren ve yeni tamamlanan finans merkezine 2024 yılında taşınmaya başlaması; burada yapılan binaların banka ve finans kurumları için özel tasarlanmış, hazırlanmış olması ise İstanbul'u bir finans başkenti ve metropol şehir yapma yolunda hızla ilerlediğini ortaya koymaktadır. Bu sebepler başta olmak üzere siyasi, ekonomik ve sosyal konular İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin bütçe büyüklükleri ile bu bütçelerden yatırımlara ayrılan payı daha da önemli kılmaktadır.

Bu tezimde İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin uygulanmış son 5 yılın bütçeleri ile bu bütçelerden yatırımlara ayrılan kaynakları, bu yatırımların İstanbul'luların hayatını nasıl kolaylaştırdığını veya kolaylaştıramadığını incelemeye çalıştım. Mali bakımından ise 30 büyük şirketi ile piyasalara müdahale eden büyük bir holding gibi hareket eden, iki bağlı kuruluşundan biri Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyeti'ne miras kalan önemli kuruluşlardan 152 yıllık köklü geçmişe sahip "İstanbul Elektrik Tünel ve Tranvay Genel Müdürlüğü (İETT)", İstanbul'un temiz su temini sağlayan ve kirli sularını uzaklaştıran çevre, iklim değişikliği ve küresel ısınma konularında görüş veren diğer bir kuruluşu olan, "İstanbul Su ve Kanalizasyon Genel Müdürlüğü", (İSKİ) bütçeleri ve yatırımları da önemli olmasına rağmen bu tez konusu çalışmamda dikkate alınmamıştır. Ayrıca İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde yıllık hasılatı, aktif büyüklüklere ve önemli bütçelere sahip olan 30 iştirak şirketinin yatırımları da dikkate alınmamıştır.

Çalışmamda İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 5 yıllık bütçesinde yer alan harcamaları yatırım bakımından karşılaştırılmış ve analiz edilmiştir.

Tezim, beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde giriş yer almaktadır.

İkinci bölümde yerel yönetimler bütçe uygulaması ve temel bilgiler ele alınmıştır. Bu amaçla bütçe hakkında temel bilgiler, yerel yönetimler ve belediyeler ile yerel yönetimlerde bütçe ve bütçe uygulmasına yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019-2023 dönemi bütçeleri ele alınmıştır. 5 yılın bütçeleri ayrı ayrı yatırım bakımından analiz edilmiştir.

Dördüncü bölümde İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019-2023 dönemi bütçeleri yatırım kalemleri bakımından ele alınmıştır. 5 yılın bütçeleri evvela yatırım bakımından strarejik plan ile karşılaştırılmıştır. Daha sonra performans esaslı hizmet ve yatırım programı ile karşılaştırılmış ve son olarak ise faaliyet raporu, kesin hesap ve dönem bilançosu ile karşılaştırılarak analiz edilmiştir.

Beşinci ve son bölümde ise sonuç yer almaktadır.

BÖLÜM 2

TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLERDE BÜTÇE UYGULAMASI VE TEMEL BİLGİLER

İstanbul Türkiye'nin ekonomi, turizm, nüfus, tahakkuk eden ve ödenen vergi bakımından en önemli ve en büyük metropol şehridir. Diğer taraftan ise Avrupa ve Asya kıtaları'nın (iki kıtanın) birleştiği yerdir. Dört İmparatorluğa başkentlik yapmıştır. Tarihinin 10 bin yıldan fazla olduğu bilinmektedir. Türkiye'de şu anda yürürlükte bulunan Anayasa 7 Kasım 1982 tarihinde halk oyuna sunulmuş olup; halkın çoğunlu tarafından %91,37 oyla uygun bulunarak kabul edilmiş ve Resmi Gazetede yayımlanmış ve yürürlüğe girmiştir (https://www.anayasa.gov.tr/media/6382/gerekceli_anayasa.pdf) (9.11.1982 tarih ve 17863 sayılı RG). Birçok defa değişikliğe uğramasına rağmen Türkiye'de halen 1982 tarihli Anayasa yürürlükte bulunmaktadır. Mevcut Anayasa'nın 127'nci maddesine hükümlerine göre, “Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir”

(<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>). Bu Anayasa hükmü uyarınca çıkarılan 2972 sayılı, (18.01.1984 tarih ve 18285 sayılı RG) “Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun” (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2972.pdf>) ile, “Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında” çıkarılan 195 sayılı, “Kanun Hükmünde Kararname” ile (<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18350.pdf>) 12 Eylül Askeri darbesi ardından 26 Mart 1984 yılında yapılan ilk mahalli idare seçimlerinde İstanbul Belediyesi yeni statüsü olan Büyükşehir ünvanı ve yönetim modeline kavuşmuştur. Bu bakımdan Osmanlı İmparatorluğu'nda mahalli idarelerin ilk kuruluşundan 129 yıl, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan ise 61 yıl sonra yeni bir yerel yönetim modeli hayata geçmiştir. Bu model 4 dönem 20 yıl gibi uzun bir süre kullanıldıktan sonra 2004 yılında çıkarılan, “5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu” ile yeni bir hukuki statüye kavuşmuştur (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5216&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>). Bu kanun ile ilk defa İstanbul il sınırları Büyükşehir Belediyesi sınırları ile örtüştürülüp hizmetin bütün il sathına yayılması ve kesintisiz yapılmasının önü

açılmıştır (23.07.2004 tarih ve 25531 sayılı RG). İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanları arasında Türkiye'nin en üst yöneticileri olan Başbakan ve Cumhurbaşkanı çıkmıştır. 14'üncü Belediye Başkanı Recep Tayyip Erdoğan 2003-2014 yılları arasında onbir yıl kesintisiz başbakanlık, 10 Ağustos 2014 – 24 Haziran 2018, 25 Haziran 2018-28 Mayıs 2023 ve 29 Mayıs 2023 tarihinde yapılan iki turlu Cumhurbaşkanlığı seçiminde 2'inci tur olan 28 Mayıs 2023'te yeniden ve 3'üncü defa seçilerek halen görevine devam etmektedir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanları arasında üst üste 3 dönem seçilen Belediye Başkanı Kadir Topbaş olup; toplam 13 yıl 6 ay görev yapmıştır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanları arasında en kısa görev yapan ise 22 Eylül 2017 tarihinde istifa ederek görevinden ayrılan Kadir Topbaş'ın yerine seçilen ve 18 ay 3 gün görev yapan Mevlüt Uysal olmuştur. Aynı dönem içinde iki defa seçimle iş başına gelen Belediye Başkanı ise Ekrem İmamoğlu'dur. 31 Mart 2019 tarihinde yapılan seçimler sonucunda seçimi kazanan Ekrem İmamoğlu, İBB seçimlerinin Yüksek Seçim Kurulu tarafından 06 Mayıs 2019 tarihinde belediye başkanlığı yönünden iptal edilmesi üzerine 23 Haziran 2019 tarihinde 2'inci defa yapılan İstanbul Büyükşehir Belediyesi seçimleri de kazanarak 28 Haziran 2019 tarihinde yeniden göreve başlamıştır. Seçimlerin iptal edildiği 6 Mayıs 2019 ile 28 Haziran 2019 arasında şimdi İçişleri Bakanı olarak görev yapan dönemin İstanbul Valisi Ali Yerlikaya vekaleten İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nı da yürütmüştür. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde meclis üyesi gibi siyasi, “Genel Sekreter”, “Genel Sekreter Yardımcısı”, “Daire Başkanı”, “Müdür”, (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/faaliyet_raporu_2019_a2d9fc9283.pdf) ile Bağlı kuruluş ve İştirak Şirket Genel Müdür ve Yöneticisi gibi görevlerde bulunduktan sonra son Başbakan Binali Yıldırım, önceki Bakanlar Derya Yanık ve Adil Karaismailoğlu, çok sayıda Milletvekili, Siyasi Parti Genel Başkanı, Başbakan ve halen Cumhurbaşkanlığı görevini yürüten Recep Tayyip Erdoğan, bulunmaktadır. Bu durum modelin Türkiye açısından önemini ortaya koymaktadır. 39 ilçesi, 5445 km² yüzölçümü, sanayi kentinden finans, turizm ve eğitim kenti olma yolunda hızlı adımlar atan bu kentin Türkiye ve Avrupa için büyük önem arz ettiği kanısındayım.

Diğer taraftan 20'inci yüzyılın ikinci yarısından sonra ve özellikle de 21'inci yüzyılın hemen başında bütün dünyada, teknolojinin başdöndürücü şekilde gelişimi ve kürselleşme ile birlikte kamu yönetimleride büyük bir yenileşme çabası içine girmişlerdir. Ergen'in (2016) açıkladığı gibi, “Bu değişimlerin orijininde ise devlete bakış açısında ki değişme ve devlete yüklenen işlev ve görevlerin yeniden tanımlanması

yatmaktadır ile yönetim kavramından hareketle devlet, kamu yönetiminden kamu mali yönetimine kadar uzayan teorik bir perspektifte bu kavramları yeniden tanımlanması yatmaktadır” (s. 94).

20’nci yüzyılda 2’nci dünya savaşı olmak üzere birçok önemli siyasi, ekonomik, sosyolojik ve teknolojik gelişme olmak üzere yeni buluşlara sahne olmuş ve tarihte yerini almıştır. Özellikle de ekonomiyi yakından ilgilendirmesi bakımından birinci dünya savaşı ile başlayan yüzyıl, Avrupa Birliği’nin kurulması ve Avrupa’nın doğusunda Yugoslavya’nın iç savaşı ve sonrasında dağılması ile son bulmuştur.

İktisadın temel taşlarından biri olan, “temelini ulusların zenginliği isimli eseriyle 1776’da Adam Smith’den alan klasik iktisadi anlayış çerçevesinde liberal ekonominin egemen olması ve devletin ekonomik hayatta rolünün ve müdahalesinin minimal ölçüde öngörüldüğü piyasa ekonomisi anlayışı 1930’lara kadar devam etmiştir” (Akça, Ünlükaplan ve Yurdadoğ, 2016, pp. 100-122). Kentsel büyüme ve bölgesel ekonomik gelişmeye hız kazandıracak planlama faaliyetlerin niteliği ve kapsamı da bu doğrultuda tartışılmıştır (Kılıçaslan, 2018, s.2). Diğer taraftan ise, “büyük bunalım süreci yılları olan 1930’larda Keynes’le birlikte devletin ekonomiye müdahalesi gözle görülür şekilde artış kaydetmiş, devletin yaptığı müdahaleler biçim, amaç ve yoğunluk bakımından büyük çeşitlilik göstererek bu müdahaleler, devletin ticari işlemlerini düzenleyen sınırlarda kaldığı zamanlarda bile, iktisadi hayatın en azından hukuki cephesini kapsamıştır” (Akça, Ünlükaplan ve Yurdadoğ, 2016, pp. 100-122). Kamunun fonksiyonlarındaki bu artış günümüzde de, “devletin giderek artan sosyal ve kültürel hizmetleri yerine getirmesine, ülke ekonomisinde düzenleyici rol oynamasına ve bu yönüyle yatırımlar yapmasına yol açmış olup, bu durum etkin bir yönetim, etkin bir kamu yönetimi ve en önemlisi etkin bir kamu mali yönetimi ihtiyacını doğurmuş olmaktadır” (Akça, Ünlükaplan ve Yurdadoğ, 2016, pp. 100-122).

Bütün mali sistemlerin yapısı gereği devamlı olarak optimum kararı verme peşinde olan bir yönetim anlayışı ortaya koyarlar. Ergen’in (2016) yönetim kavramı iyi bir kamu mali sisteminin tesis edilmesi bakımından büyük önem taşıdığını ifade etmektedir. “Yönetim önceden tespit edilmiş amaçları gerçekleştirmek için gerekli olan araçlarla ilgili etkinlikler bütünü olarak ifade edebileceği gibi, sahip olunan fiziki ve beşerî kaynakların belirlenen amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenmesi ve kullanılması faaliyeti ya da süreci olarak da tanımlanabilir (Ergen, 2016, s. 95). Yine bu konuda devamında ise “yönetim olgusunun temel işlevi ise önceden ortaya konmuş amaçların nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin karar süreçlerinin belirlenmesi, bu amaçlara

yönelik olarak görev alacak beşerî kaynakların dizaynı, örgüt yönetimini sağlama ve diğer kaynakların denetimini gerçekleştirme olarak sıralanabileceği” (Ergen, 2016, s. 95) vurgulamaktadır.

Genel de “yönetimin bir alt dalı olarak kabul edebileceğimiz amme yönetimi ise, devletin genel işleyişine ilişkin bütün yasa, kural ve politikaların uygulama sahası olarak ifade edilebilir (Arslan, 2005, s. 5). Esasında “hem kamusal alandaki faaliyetleri hem de bu faaliyetleri yürütmekle görevlendirilmiş örgütleri ifade eden amme yönetimi kavramı taşıdığı bu anlamsal zenginlikle de arka planında çok geniş bir disiplinin ağırlığını taşır ve genellikle yönetim olgusu, özellikle de kamu yönetimi toplumsal hayatın en önemli öğelerinden biridir” (Arslan, 2005, s.5). Bu örgütleri, “amme hizmeti ve amme yararı ilkeleri dahilinde vatandaşa güvenlikten sağlığa, eğitimden adaletle birçok farklı alanda hizmet sunmaktadır” (Arslan, 2005, s. 5).

Kamu yönetimi kavram olarak oldukça ve geniş bir yelpazede yer alır. Zira amme; “bir yandan kamusal alandaki faaliyetleri ve bu faaliyetleri üstlenen kamu yönetim birimlerini içerirken diğer yandan da kanunların öngördüğü şekilde ortaya konan politik kararları uygulamaya dönük süreçleri kapsar ve başka bir yönüyle de yapısal bir kavram olarak kamu yönetimi, devletin yürütmeye ilişkin kolunun örgütsel görünümünü yansıtır” (Tosunoğlu ve Dülger, 2013, s. 1). “Bu anlamda kamu yönetimi siyasi organların yürütmeye ilişkin kolu olduğu ve işlevsel olarak kamu yönetimi ise kanunları, genel kuralları ve kamu politikası kararlarını uygulama sürecidir” (Tosunoğlu ve Dülger, 2013, s. 1).

Diğer taraftan “genel ve soyut kurallar bu süreçte bireysel olayların çözümüne ilişkin özel kararlara dönüşmekte ve soyutlaşmakta olup, söz konusu uygulama sürecinde kamu yönetimi bir takım yönetsel işlevler yerine getirir” (Parlak ve Sobacı, 2008, s. 5).

Başka bir yaklaşımda ise “yasama ve yürütmenin saptadığı yönde, hukuk sınırları içinde toplumun yaşamını idame ettirmesi için yürütülen kamusal etkinlikler olarak tanımlanan ve hukuksal işlem ya da eylem olarak belirlenen yönetsel işlevin amacı, nihayetinde kamu yararının sağlanması olarak görülür” (Parlak ve Sobacı, 2008, s. 5).

Bu itibarla “birçok dünya ve OECD ülkesinde son yıllarda devletin rolü ve işlevleri köklü şekilde irdeleme çabalarına ve kamu yönetimi reformlarına sahne olmuş, kamu kesimini yeniden yapılandırma mücadelesi bugün birçok gelişmekte olan ülkenin gündeminde yer almaya devam ederken, kamu yönetim reformlarının doğasının ne

olduğu ve ne olması gerektiği de ayrıca geniş tartışma alanı bulmaktadır” (Ergen, 2007, s. 96).

Diğer yönden ise bilim insanları yeni kamu mali yönetimi kavramı kapsamında belirttikleri gibi, “Söylem etkinliğin arttırılması, bütçe açıklarının ve kamu borçlarının azaltılması, hizmet sunumunun iyileştirilmesi, bürokrasi ve harcama programları üzerindeki siyasi denetimin güçlendirilmesi, saydamlığın sağlanması, kamu çalışanlarının politika geliştirme ve performans yönetimi konusunda sorumlu tutulması gerekir” (Ergen, 2007, s. 96).

Gelişmiş ülkeler yönünden bakıldığında ise “kamu mali yönetiminin ve bütçe sistemlerinin verimlilik, etkinlik ve ekonomiklik ekseninde yeniden şekillendirilmesi ve yapılandırılması çalışmaları 1980’lerden itibaren hız kazanmasının nedeni olarak son yıllarda birçok ülkede sıklıkla yaşanan mali krizler, kamu gelir ve giderleri arasında makasın açılması nedeniyle verilen yüksek kamu açıkları ve sürdürülemez hale gelen kamu iç ve dış borç dinamiği gösterilmektedir” (Ergen, 2007, s. 97). Bu durum “başta gelişmiş ülkeler olmak üzere birçok ülkeyi kamu mali yönetim sistemini sorgulamaya ve yeniden düzenlemeye doğru yönlendirmiştir” (Ergen, 2007, s. 97).

Dünya geneline bakıldığında gelişmiş ülkelerin kamu mali yönetimi reformunda başı çektiği görülmektedir. En başta “İngiltere, İsveç, ABD, Kanada, Fransa, Yeni Zelanda, Avustralya, Danimarka, Hollanda gibi ülkeler gelmekte iken 1990’ların başından itibaren özellikle OECD Ülkeleri ve Avrupa Birliği’ne üye ülkelerin mali disiplinlerini sağlama açısından, kamu mali yönetimlerine ilişkin reform çabalarında geçiş ekonomilerine nazaran daha başarılı oldukları söylenebilir” (Ergen, 2007, s. 305).

Bir başka perspektiften bakıldığında ise “başta Avrupa Birliği üyesi ülkelerin Maastricht Kriterleri kapsamında uymakla yükümlü oldukları birlik kriterleri arasında yer alan mali disiplinin sağlanması ve kamu açıkları ile ilgili kurallar, bu ülkelerin ekonomik büyüme ve siyasi istikrar konularında gösterdikleri performansla birleşince reform çabalarının da büyük oranda başarıya ulaştığı görülmektedir” (Ergen, 2007, s. 305).

Blöndal’a göre, “ülkelerin ekonomik büyüme oranları ile mali disiplinleri arasında pozitif bir korelasyon mevcut” olduğu, ‘mali disiplin ve kamu mali reformlarının başarılması ile ilgili olarak ülkelerin siyasi istikrar düzeyleri de bu noktada büyük önem taşımakta ve bunun yanında mali disiplinin tesisi ile ilgili en önemli faktör bütçe sistemi ile alakalı yapısal reformların gerçekleştirilmesidir” (Ergen, 2007, s. 305). Ergen (2007) ekonomik ve mali başarının birbirini tamamlayan iki önemli unsur

olduğunu belirtirken "Şöyle ki ekonomik büyümenin olumlu seyri ve siyasi istikrar sağlanmasına rağmen, ülke bütçe sistemi reformist ve modernist bir tutarlılık göstermez ise mali disiplinin sağlaması ve başarıya ulaştırılması şansı oldukça düşük olacağı" görüşündedir (s. 305).

Türkiye’de de “kamu mali yönetim sistemindeki reform çalışma ve çabaları çok uzun bir süreç içinde değerlendirilebilir ki bunun en temel nedeni Osmanlı İmparatorluğu’nun tarihte yerini almasıyla birlikte kurulan yeni Türkiye Cumhuriyeti’nin mali yönetim ile ilgili birçok kanun, içtihat ve düzenlemenin Osmanlı İmparatorluğu’ndan miras almasıdır” (Ergen, 2007, s. 305). Ergen (2007) Osmanlı İmparatorluğu’nun kamu mali yönetim sistemine ilişkin “Mutlak monarşi ile yönetilen imparatorluğun kendi içerisinde demokratikleşme çabalarının bir sonucu olarak Birinci Meşrutiyetin ilanına kadar, Genel Muhasebe Usulü ile ilgili var olan mevzuat, sadece bir takım alt mevzuat olan tüzük, hesap kayıtları ve yönergelerden meydana gelmekte iken bu durum ve mevzuat kamu gelir ve giderlerinin gerçekleştirilmesi, muhasebe kayıtlarının sağlıklı bir şekilde tutulması ve hesap kontrolü konularında son derece yetersiz kaldığını” söylemektedir (s. 97).

Türkiye’nin “batılı anlamda ilk modern bütçesi olarak kabul edilen 1909 yılı bütçesi öncesinde bu yetersizlikler iyice kendisini göstermiş ve Fransa Genel Muhasebe Kanunu’nun dan esinlenilerek hazırlanan Usulü Muhasebe-i Umumiye Kanunu 1910 yılından itibaren yürürlüğe girmesine rağmen, çok hızlı yapılan bu düzenleme akabinde kanunun yetersizliği çok kısa süre içinde yeni düzenlemeler yapılmasına sebep olmuştur” (Ergen, 2007, s. 98). Bu nedenle “Cumhuriyetin ilanından sonra sadece Fransa’nın değil, İtalya, Belçika gibi birçok gelişmiş ülkenin mali sistemleri ve kanunları da incelenerek daha kalıcı ve işler bir mevzuat taslağı hazırlanmaya başlandığı ve bu bağlamda devlet hazinesine ait taşınır ve taşınmazların yönetimi, kamu gelirlerinin tahakkuk ve tahsilatına ilişkin düzenlemeler, mükellef hakları, kamu giderlerinde bütçesel sınırlamaların aşılmaması, sayman, murakıp, ita amiri gibi bütçe ile ilgili yürütücülerin sorumlulukları, ek bütçe kullanımı, avans ve kredi işlemleri, bütçe denetimi ve Sayıştay’ın işlevleri vb. birçok konuda düzenleme yapıldığı” bilinmektedir (Ergen, 2007, s. 98).

Cumhuriyet’in ilanını takip eden reformlar sonrası Türkiye’de 1927 yılında kabul edilen 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu, 2003 yılından itibaren uygulamaya konulan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’na (KMYKK) kadar 76 yıl boyunca ülkemizin ilk mali anayasası olma ünvanını korumuş” ve bu günlere kadar

gelmıştır.

(<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5018&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>)

Türkiye'nin 2000'li yılların başında mali reform sürecinin temellerini oluşturan 5018 sayılı Kanun ve kamu mali yönetim sisteminde buna paralel olarak yapılan birçok düzenleme ile birlikte çağdaş bir yapıya kavuşturulurken, diğer taraftan ise yerel yönetimlerin yeniden yapılanma çalışmalarına hızla devam edilmiştir. Bu kanun Türkiye'de 20 yılı aşkın bir süredir uygulanmaya ve tam manasıyla kavranmaya çalışılmaktadır.

2.1. Türkiye'de Bütçe Hakkında Temel Bilgiler

Bütçe ve bütçe hakkı asırlardır büyük önem arz etmektedir. Birçok ülkede ve Türkiye'de Bütçe bazen iktidar devirirken, bazen de iktidara taşıma aracı olduğu gözlemlenmiştir. Nitekim 9'uncu Cumhurbaşkanı merhum Süleyman Demirel bir konuşmasında “tencerenin deviremeyeceği iktidar yoktur” demiş bu söz Türk kamuoyunda epey yer almış halen de almaktadır.

Bütçe hakkında çok sayıda bilim insanının önemli görüşleri vardır. Bunlardan bir tanesi, “mali olaylar kamu ihtiyaçlarını karşılamak üzere devlet ve diğer kamu kuruluşlarının ekonomik değerler elde etmesi ve bu değerleri kamu hizmetleri için harcamaları” olarak yer almaktadır (Akkoyunlu, 2001, s.90). Bu tanım çerçevesinde maliye biliminin konusu, amme ihtiyaçlarından doğan amme hizmetlerini yerine getirmek üzere gelir elde etme ve bunları amme hizmetlerine harcama yoluyla toplumun siyasal kuruluşu olan Devlet, Belediye, İl Özel İdareleri ve Köyler'in yaptıkları başlıca ekonomik işlemlerdir. Buradan hareketle bütçenin önemini ortaya koymak mümkündür.

İktisat biliminde Akkoyunlu (2001) bütçeyi tanımlarken, “yürütme ve yasamanın rollerine yer vererek devletin gelecekteki yıl için tahmini geliri ve gideri arasındaki dengeyi gösteren belge” olarak ifade eder (s. 90).

Türkiye'de ise ilk modern bütçeye 20'inci yüzyılın başlarında rastlandığını yukarıda belirtmiştik. Osmanlı İmparatorluğu döneminde bütçe hakkının elde edilmesi ve kullanılması gelişmiş ülkelere nazaran geç kaldığı, 19'uncu yüzyılın ikinci yarısında kullanılan ve İslam mali usullerine uygun olarak hazırlanan ve uygulanan şeriat bütçesinin ise tam manasıyla bütçe ilkelerine uygun olmadığı bilinmektedir. Kamu mali yönetiminde Osmanlı'nın “bütçe uygulamasında tanzimata kadar İslam

aleminin, daha sonraları ise imparatorluğun yıkılması ile yerlerine kurulan Türk ve Hristiyan devletlerin etkisi altında kaldığı” bilgisi yer almaktadır (Taş, 2003, s. 1).

Yine Türkiye’de “bütçenin gerçek anlamda siyasi, iktisadi, hukuki ve teknik olarak hazırlanıp uygulanması Cumhuriyet’in kurulması ile başlamış ve 1924 Anayasası’nda bütçe ile vergilemeye ilişkin hükümlerin yer aldığı 84’üncü maddesinde; ‘Vergi, devlet masraflarına halkın pay vererek katılması’ olarak yer bulurken 85’inci maddede ise; ‘Vergiler ancak kanunla salınır ve alınır’ şeklinde önemli hukuki hükümler bulunduğu” belirtilmektedir (Tüğen, 1997, s. 15).

Türkiye’de Cumhuriyet sonrası 2’nci defa hazırlanarak yürürlüğe giren 1961 Anayasası’nın 61’inci maddesinde, “Herkes kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre vergi ödemekle hükümlüdür. Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur” hükümleri getirilmiş ve 1924 Anayasası hükümlerinden farklı olarak vergilerin ödeme gücüne göre alınması Anayasal ilke haline getirilmiştir” (Taş, 2003, s.1). 1961 Anayasası’na göre bütçe, “bir yıllık olmakla beraber kalkınma planları ile ilgili yatırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için özel süre ve usuller konulabilmesi esası benimsendiği” vurgulanmıştır (Tüğen, 1997, s. 15).

Diğer taraftan Cumhuriyet sonrasında 3’üncü ve son Anayasa olan 1982 Anayasası’nda ise, “1961 Anayasası’nın bütçeye ve vergilere ilişkin hükümleri esas itibarıyla korunmakla beraber, Bütçe Kanun tasarısı ve Kesin Hesap Kanun tasarılarının Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne sunulması ile ilgili süreler kısaltılmış, ayrıca TBMM’ndeki Bütçe Komisyonu üye sayısı 50’den 40’a düşürülmüş, 1924 ve 1961 Anayasalarında olduğu gibi 1982 Anayasası’nda da Cumhurbaşkanı’nın, TBMM’nin kabul ettiği bütçe kanununu veto edemeyeceği, aynen onaylayacağı, bütçe hakkını halk adına parlamentonun kullanacağı” hükümleri olduğu gibi korunmuştur (Taş, 2003, s. 1).

Türkiye’de, merkezi idare bütçeleri ile mahalli idareler bütçelerindeki harcama toplamından oluşan kamu harcamalarının gelişimine bakıldığında devamlı şekilde bir artış gözlenmektedir. Kamu harcamalarındaki bu artış başta ekonomik ve sosyal etkileri olmak üzere toplumsal refahı ve geniş halk kitlelerini önemli ölçüde etkilediği söylenebilir. Çünkü, günümüzde “ülkelerin gelişmişlik düzeyleri, kişi başına düşen milli gelir kriterinin yanı sıra, sosyal hizmet harcamalarının bütçedeki payına göre de ölçüldüğü, bu yönüyle bakıldığında kamu harcamaları reel harcama ve transfer

harcamaları olarak sınıflandırılması önem kazandığı” ifade edilmiştir (Ulutürk, 1998, pp. 109-110).

2.2. Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Büyükşehir Belediyeleri

Türkiye’de yerel yönetimler belediye, il özel idaresi ve köylerden meydana gelmektedir.

Belediye yönetimi ise halen Türkiye’de belde, ilçe, il ve büyükşehir olmak üzere 4 çeşittir. 31 Mart 2024 tarihinde Türkiye’de yapılan mahalli idareler genel seçimleri sonucunda; 30 büyükşehir, 51 il, 949 ilçe, 263 belde olmak üzere toplam 1293 belediye başkanı seçilmiştir. Türkiye’de mevcut 30 büyükşehir belediyesi içinde “26 Mart 1984 tarihinde mahalli idareler genel seçimlerinin yapıldığı İstanbul, Ankara ve İzmir’de ilk defa kurulan Büyükşehir Belediye’leri de vardır. 1982 tarihli Anayasa’nın 127’inci maddesi uyarınca, “18 Ocak 1984 tarihinde çıkarılan 2972 sayılı Mahallî İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun” (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2972.pdf>) ve seçimlerin hemen arafesinde çıkarılan “23 Mart 1984 tarih 195 sayılı Kanun Hükmünde Kararname” ile Türkiye’de ilk defa Büyükşehir yönetim modeli hukuki statüye kavuşturulmuştur (<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18350.pdf>).

Böylece Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan 61 yıl sonra sonra ilk defa kanun hükmünde kararname ile büyükşehir belediyesi yasası çıkarılarak yeni bir model olan büyükşehir belediyeleri kurulmuştur. Çıkarılan KHK’den 3 gün sonra “26 Mart 1984 tarihinde yapılan mahalli idareler genel seçimleri” sonrasında ise Ankara, İzmir ile birlikte İstanbul Büyükşehir Belediyesi fiilen kurularak Türk idari hayatına katılmıştır (<https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/1984Mahalli-Tuik.pdf>).

2.3. Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Bütçe ve Bütçe Uygulaması

Türkiye’de bütçe hazırlanma ve uygulama konusunda “5018 Sayılı Kanun” ile mali yönetim sisteminde çok önemli, ihtiyaç duyulan yeni değişiklikler yapılmıştır (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/12/20031224.htm>). Ergen (2016) bu doğrultuda uygulamaya konulan yeni kamu mali yönetim sistemi amaç ve hedeflerini şöyle sıralamaktadır: “Kaynakların ekonomik, etkili ve verimli kullanılması ile stratejik hedeflerine ulaşan, faaliyetleri fayda-maliyet ve etkinlik analizlerine dayandırılan, iç

kontrol sistemi tam çalışan, saydam ve hesap veren sorumluluğunun bilincinde olan, harcama sürecinde yetki ve sorumluluk dengesini en iyi şekilde tesis etmiş, orta vadeli harcama sistemi anlayışını benimseyen, çok yıllık bütçeleme anlayışına uygun hareket eden, tahakkuk esaslı muhasebe sistemini esas alan, mali denetim yanında iç ve dış denetimi ile performans denetiminide sorgulayan bir anlayışı temsil etmektedir” (s. 99).

Halktan toplanan vergiler bütçe yoluyla yine halk için kullanılmaktadır. Halkın geniş kesimini ilgilendiren ve ortak ihtiyaçların giderilmesini sağlayan ise bütçe ile yapılan harcamalardır. Bu harcamaların içinde en önemlisi ise yatırım ve reel harcamalardır.

Bir ülkede “yatırım harcamaları, üretimi arttıran ve verimliliği olumlu yönde etkileyen bir harcama yöntemi olup, aynı zamanda da kaynakların daha etkili kullanılmasını sağlamaktadır (Akdoğan, 1991, s.86). Diğer taraftan ise “üretim faktörlerinin verimliliğini artıran genellikle dayanıklı nitelikte ve faydası birden fazla yıla yayılan mallara yapıldığı ve ülkenin kalkınması ve gelişimi açısından önemli bir harcama kalemi” olduğu bilinmektedir (Akdoğan, 1991, s. 86).

Türkiye içinde “üretim, istihdam ve büyüme açısından önemli olan yatırım harcamalarında 2000’li yıllardan günümüze dalgalanma yaşanmış, gelecek dönemlere kalan varlık olduğu bilinen bu harcamalar aynı zamanda ülkenin sermaye stokuna eklenmektedir (Ulutürk, 1998, s. 116). Ülke ekonomisinin doğrudan üretim gücünü arttıran bir etkiye sahip olan yatırım harcamaları Türkiye’de “GSMH’den aldığı pay pek iç açıcı” gözükmemekte, ‘etkileri uzun dönemde ortaya çıkan ve kısa dönemde herhangi bir dirençle karşılaşmayan bu harcamalar üzerinde kısıntı yapma imkanı diğer harcamalara göre daha fazla’ olacağı, ‘ekonomide kısa dönemde enflasyonla mücadelede yatırım harcamalarında yapılacak bir indirim uzun dönem etkisiyle üretim gücü üzerinde daraltıcı etkisi olacağı ve ekonomik büyüme üzerinde olumsuz etki yaratacağı’ ileri sürülmektedir (Ulutürk, 1998, s. 116).

Türkiye’de “kamu yatırımlarında daralma yaşanması halinde, özel sektör tarafından bu alanın yeteri kadar doldurulamaması sebebiyle toplam yatırımların oranının azaldığı” bilgisi yer almaktadır (Önder, 1991, s. 75).

Yukarıda da bahsedildiği üzere İstanbul, 1982 tarihli Anayasa’nın 127’inci maddesi uyarınca “büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirilebilir” hükmü uyarınca (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf>) 1984 yılında Ankara ve İzmir ile birlikte Büyükşehir Belediyesi statüsüne alınmıştır. Böylece kentin daha rasyonel planlanması, yönetilmesi ve mevcut sorunların çözümünde kısmen

de olsa etkili olmuştur. Bu durumun kaynak temini ve harcamalar bakımından da büyük öneme sahip olduğu söylenebilir.

Mevcut 1982 tarihli Anayasa hükümlerine göre Türkiye’de idarenin bütünlüğü 123’üncü maddede, merkezi yönetim 126’ıncı maddede, mahalli idareler ise 127’inci maddede hüküm altına alınmıştır. Yine Anayasa’ya göre karar alma yetkisi ve yerel demokrasinin gereklerinden olan yerel yönetimler “büyükşehir, il, ilçe ve belden oluşan belediye, il özel idaresi ve köyler”den oluşmaktadır (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf>).

Türkiye Cumhuriyeti Kanun’larına göre il kurulduğunda, İl özel idareleri ve il belediyeleri de kurulmuş olur (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5442.pdf>). Yine kanunla bir ilçe kurulduğunda ilçe belediyesi de kurulmuş olacağı hüküm altına alınmıştır (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf>).

Yerel yönetimin esasları ise meri Anayasa’nın 127’inci maddesinde “halkın yerel müşterek ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulacağı; teşkilatı, organları, görevleri, yetkileri ve mali kaynakları yasalar ile belirleneceği, karar organlarının seçimle oluşturulacağı ve tüzel kişiliğe sahip oldukları” belirtilmiştir (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf>).

Türkiye’de “yerel yönetimlerin mali büyüklükleri ve bu büyüklüklerin kamu harcamaları içindeki payı konusunda ortak bir yaklaşım olduğunu söylemek bugün için pek mümkün bulunmamaktadır” (Bülbül, 2013, pp. 48-69). Diğer taraftan yerel yönetimlerde “mevcut muhasebe ve mali raporlama ile kamu gelirler ve harcama kodlamalarındaki eksiklik ile uluslararası standartların tam uygulanmaması ve alışkanlıkların belirlediği yönetsel sorunlar tamamen giderilememiş, bu alanda ortaya çıkan karmaşa ve entegre olumama sorunların alt yapısını belirleyen başlıca faktörlerdendir (Bülbül, 2013, pp. 48-69). Diğer taraftan yine Bülbül (2013) tarafından ifade edildiği gibi "Toplam genel yönetim harcama yapısı içinde yerel yönetimlerin toplam harcamalarının GSMH’ye oranı 90’ların sonu ve 2000’li yılların başında ortalama olarak %4 düzeyinde gerçekleşmiş, 1990’ların ortasında ise yerel yönetimlerin toplam harcama büyüklüğü GSMH’ye oran olarak ortalama %3,5’dir" (pp. 48-69). Diğer taraftan "bu toplamın içinde yerel yönetimlere bağlı kuruluş, vakıf, iştirak şirket, dernek gibi kuruluşlar ise dikkate alınmamış, GSMH ile GSYİH arasında bahsi geçen dönemde önemli bir farklılık olmadığı dikkate alındığında GSYİH’ye oran olarak da

toplam harcamaların büyüklüğünün %4 düzeyinde olduğudur" (Bülbül, 2013, pp. 48-69).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin konsolide bütçe büyüklüğü (İSKİ Genel Müdürlüğü, İETT Genel Müdürlüğü ve İştirakler dahil) 2010 yılından itibaren Merkezi Yönetim Bütçesi içinde bazen ilk dört bazen de beş Bakanlık bütçesinden hemen sonra gelmektedir. Büyükşehir belediyeleri içinde en yüksek konsolide bütçe büyüklüğüne sahip kent Türkiye ekonomisine yön veren, önemli ölçüde katma değer yaratan, önemli sayıda turist ağırlayan, dünyada benzerine az rastlanan doğal güzelliklere sahip, birçok önemli organizasyonlara ev sahipliği yapan ve önemli miktarda vergi ödeyen İstanbul'dur.

Hazine ve Maliye Bakanlığı verilerine göre İstanbul, 2021 yılında "Türkiye genelinde toplam verginin %42'si İstanbul'da tahakkuk etmiş, 'toplam vergi tahsilatının %44'ü İstanbul'da" gerçekleşmiştir (<https://www.verikaynagi.com/genel/turkiyede-vergi-tahsilati/>).

Hazine ve Maliye Bakanlığı verilerine göre İstanbul, "31 Aralık 2022 sonu itibariyle 1 trilyon 394 milyar 844 milyon 152 bin 999 lira tahakkuk eden vergi ile Türkiye'de 1'inci sırada' yine tahsilatta ise, '1 trilyon 223 milyar 896 milyon 432 lira tahsilat tutarı ve %45,18 oranı ile Türkiye'de her bir ilin toplam içindeki payı ve oranı ile Türkiye'de birinci sırada'" yer almaktadır (https://teknoloji.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/VI/GBG/Tablo_7_8.xls.htm).

Hazine ve Maliye Bakanlığı verilerine göre İstanbul, "31 Aralık 2023 sonu itibariyle 2 trilyon 662 milyar 738 milyon 545 bin 990 lira tahakkuk eden vergi ile Türkiye'de birinci sırada' yer alırken tahsilatta ise '2 trilyon 407 milyar 976 milyon 533 bin 617 lira tahsilat tutarı ve %46,95 oranı ile Türkiye'de her bir ilin toplam içindeki payı ve oranı ile Türkiye'de birinci sırada'" yer almaktadır. (https://teknoloji.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/VI/GBG/Tablo_7_9.xls.htm).

Bu nedenle İstanbul Büyükşehir Belediyesi bütçesi ve giderleri ile bu giderler arasında yatırımların önemli olduğunu düşünmekteyim.

Diğer taraftan yatırımlar özellikle de alt yapı yatırım sonuçları seçmen üzerinde kısa vadede etkili olmadığı gibi, zaman zaman olumsuz etkiler de yapmaktadır. Örneğin; metro yatırımlarında kazı ve istasyon imalatları esnasında yer altında dinamit ile patlama yapılması sırasındaki sarsıntı, korku vb endişeler, yer üstünde biriken görsel

kirliliğe yol açan toprak, taş ve hafriyat dağları, bu hafriyatı deplase eden ağır taşıtlar ve iş makinalarının oluşturduğu ses ve görüntü kirliliği bu olumsuz etkiler içinde sayılabilir.

Belediye bütçeleri 1982 tarihli Anayasa'nın 161'inci maddesinde yer almaktadır. Diğer taraftan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu'nun 77'inci maddesi kapsamında Belediye'ler 5393 sayılı Belediye Kanunu; Büyükşehir Belediyeleri ise 5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu ile Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinde belirtildiği şekilde bütçelerini hazırlarlar. Bütçe giderleri bütün belediyeler için standart kurumsal, ekonomik, finansman ve fonksiyonel sınıflandırmaya uygun olarak sınıflandırılır ve 4'üncü düzeye kadar detaylandırılırlar.

Bütçede kurumsal sınıflandırma; Kamu yönetimi içinde yer alan kurumların idari yapıları dikkate alınarak oluşturulmuştur. Bu sınıflandırmanın iki haneli ilk düzeyinde belediye ve bağlı kuruluşlar ile birlikler için 46-49 kodları kurumsal kodlamanın başlangıç düzeyini oluşturur. Kurumsal sınıflandırmanın 2'inci düzeyi 1'inci düzeyde sayılan kurumların yöneticilerine karşı doğrudan sorumlu olan birimleri kapsamaktadır. Mahalli idarelerde ise kurumsal kodlamanın ikinci düzeyine 01-81 arası kodlar kullanılmaktadır. Bu kodlardan, mahalli idarenin bulunduğu ilin plaka numarası kullanılmaktadır. Örneğin; İstanbul Büyükşehir Belediyesinin kurumsal kodlamasının 1'inci düzeyi 46, 2'inci düzeyi ise İstanbul'daki tüm mahalli idareler gibi 34 olarak kullanılmaktadır. Kurumsal sınıflandırmanın 3'üncü düzeyinde ise 2'inci düzeyde belirtilenlere bağlı birimler yer almaktadır. Bunlar da çoğunlukla ana hizmet birimleridir. İl özel idareleri dışındaki mahalli idarelerin, kurumsal kodlamasında 3'üncü düzeyde belediye, bağlı kuruluş ve birlikler yer almaktadır. Bu kodlamada 01 büyükşehir belediyelerini, 02 il belediyelerini göstermektedir. Sonrasında gelen 4'üncü düzeyde ise, destek ve lojistik birimleri ile politikaları uygulayan birimler yer almaktadır. Özel kalem, teftiş kurulu, savunma sekreterliği, idari ve mali işler dairesi başkanlığı, hukuk müşavirliği, basın ve halkla ilişkiler müşavirliği gibi birimler bu düzeyde kodlanmaktadır.

Bütçede fonksiyonel sınıflandırma; kamu hizmetlerinin türlerine göre tasnif edildiği kodlama grubudur. Bu sınıflandırma ile devlet faaliyetleri 10 temel fonksiyona ayrılmaktadır. Bir kurumun hangi hizmetlere öncelik vereceğini fonksiyonel sınıflandırma ile görebiliriz. Belediyelerin stratejik planları ile bu planların yıllık öngörülerini olan performans programlarını hazırlarken dikkat edecekleri hususu bu alan oluşturacaktır. Böylece fonksiyonel sınıflandırma 4 düzeyli ve 6 haneli kod grubundan

oluşmaktadır. İlk başta 1'inci düzey, Devlet faaliyetlerini 10 ana fonksiyona ayırmaktadır. Ana fonksiyonlar, 2'inci düzeyde programlara bölünmektedir. Üçüncü düzey kodlar ise nihai hizmetleri göstermektedir. Dördüncü düzey açılarak muhtemel ihtiyaçlar için boş bırakılmıştır.

Bütçede ekonomik sınıflandırma ise; çağdaş bütçe işlevleri açısından fonksiyonel sınıflandırma gibi önemli bir yere sahip olan ekonomik sınıflandırma, 4 düzeyli ve 6 haneli bir kod grubundan oluşmaktadır. Devlet faaliyetlerinin milli gelir ve piyasa ekonomisi üzerindeki etkilerinin gruplandırılması hedeflenerek oluşturulmuş olan bu sınıflandırmada ayrılabilen ve izlenmesi anlamlı olan bütün maliyetlerin ayrı tertiplerde bütçelenmesi gerekmektedir. Bütçe politikalarının seçici bir şekilde uygulanmasını sağlar. Girdi maliyet unsurlarına göre bir tasnif söz konusudur. Giderler türüne göre 9 kod altında toplanmıştır. 01 kodu personel giderlerini, 02 kodu sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderlerini, 03 kodu mal ve hizmet alım giderlerini, 04 kodu faiz giderlerini, 05 kodu cari transferleri, 06 kodu sermaye giderlerini, 07 kodu sermaye transferlerini, 08 kodu borç verme ödeneğini, 09 kodu ise yedek ödenekleri göstermektedir. Buna karşılık gelirler de türüne göre 9 kod ile belirlenmiştir. (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/05/20160527M1-1.htm>).

Belediyelerde bütçe hazırlama sürecine bakıldığında performans esaslı bütçeleme (PEB) sistemi kullanıldığını söyleyebilirim. Performans esaslı bütçeleme için bir çok tanım yapılmış olup, "kamu idarelerinin ana fonksiyonları, bu fonksiyonların yerine getirilmesi sonucunda gerçekleştirilecek amaç ve hedeflerini belirleyen, kaynakların bu amaç ve hedefler doğrultusunda tahsisini ve kullanılmasını sağlayan, performans ölçümü yaparak ulaşılmak istenen hedeflere ulaşp ulaşılmadığını değerlendiren ve sonuçları raporlayan bir bütçeleme sistemi olarak tanımlanabilir" (<https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/06/9083mahalli-idarelerde-butce-hazirlama-ve-uygulama-esaslari-mhu-egitimi-sunumu-2015.pdf>)

Performans esaslı bütçeleme sisteminde, kamu harcamalarında mali kaynakların uygulamada istenilen düzeyde verimli ve etkin bir şekilde kullanılması amaçlanmıştır. Diğer taraftan performans esaslı bütçelemenin mali saydamlık, hesap verilebilirlik ve mali disiplinin sağlanması, kamuda performans yönetimine geçilmesi, performans denetimleri için zaman oluşturulması, idarelerin faaliyetleri üzerindeki kamuoyu denetiminin güçlendirilmesi ve performansa dayalı ücretlendirmeye yönelik objektif bir çerçeve oluşturulması gibi konularda da yarar sağlayacağı genel kabul görmektedir.

Performans esaslı bütçeleme süreci; öncelikli stratejik amaç ve hedeflerin belirlenmesi ki burada da öncelikle kalkınma planı, yıllık program, hükümet politikaları, orta vadeli plan, orta vadeli mali plan ve kurumun stratejik planının hazırlanması, bunlara uygun olarak performans hedeflerini, performans göstergelerini, yürütülecek faaliyet ve projeleri ve bunların kaynak ihtiyacını içeren performans programının hazırlanması, gelir ve gider teklifleri içeren kurum bütçesinin performans programı kapsamında bütçe hazırlama rehberi ile yatırım programı hazırlama rehberinde belirtilen ilke, kural ve yöntemlere uygun olarak hazırlanması aşamalarından oluşmaktadır.

Büyükşehir belediyesi ve bağlı kurum mali yıl bütçesi stratejik planlar dikkate alınarak izleyen iki yılın gelir ve gider tahminleri ile birlikte görüşülür ve değerlendirilir. Bütçe, kurumların plan ve programlarının gerekleri ile fayda ve maliyet unsurları göz önünde tutularak verimlilik, tutumluluk ilkeleri ile uluslararası standartlara uygun olarak hazırlanır ve uygulanır. Daralan ekonomik kaynaklar, nüfus artışı, ihtiyaçların çeşitlenmesi ve vatandaşta beklenti düzeyinin yükselmesi, hesap verme sorumluluğu ve zorunluluğu gibi nedenlerle mahalli idarelerde giderek daha gerçekçi, planlı, şeffaf ve güçlü bir bütçe, strateji takip etmek zorundadır (https://strateji.ksu.edu.tr/depo/belgeler/Program%20B%C3%BCt%C3%A7e%20-HBD_2209211053479456.pdf).

Belediye yatırımlarındaki teknik öncelik ile mahalle halkının öncelikli beklentisi bazen birbiri ile çelişebilir. Kanalizasyonu, suyu ve asfalt yolu olmayan bir mahalle halkının belediyeden talebi mahalleyi güzelleştireceği ve sakinleri çamurdan kurtaracağı için, asfalt yol olabilir. Böyle bir durumda belediyenin tercihi, mahalle halkının tercihi olan asfalt yol ile teknik öncelik olan önce kanalizasyon ve su altyapısının tamamlanması, sonra asfalt yapılması arasında, kaynakların etkin ve verimli kullanılması açısından, doğal olarak teknik tercihten yana olacaktır (<https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/06/9083mahalli-idarelerde-butce-hazirlama-ve-uygulama-esaslari-mhu-egitimi-sunumu-2015.pdf>).

Büyükşehir Belediyelerinde bütçe hazırlık süreci bütçe çağrısı ile başlar. Belediye Başkanı, her yıl haziran ayının sonuna kadar stratejik plan ve performans programına uygun olarak gider bütçelerini hazırlamak üzere birimlere çağrı yapar. Birimler bütçe fişini kullanarak gerekçeli bütçe yılı gider teklifleri ve izleyen iki yılın gider tahminleri ile ödenek cetvelini mali hizmetler biriminin koordinasyonunda hazırlayarak hizmet gerekçesi ile birlikte Temmuz ayının sonuna kadar mali hizmetler birimine verir. Gider tahminlerinde, stratejik plan, performans programı ve yatırım programlarındaki hedef

ve ilkeler göz önünde bulundurulur. Diğer yandan merkezi idarelerin ekonomik verileri ve gelecek yılların öngörülerinden de faydalanılır. Bütçe teklifleri ekonomik sınıflandırmanın dördüncü düzeyini kapsayacak şekilde hazırlanır. Mali hizmetler daire başkanlığı, diğer birimlerden gelen gider tekliflerini birleştirip, gelir bütçesini ve izleyen iki yılın gelir tahminlerini hazırlayarak, bütçe ilke ve hedefleri doğrultusunda kurum hazırlık bütçesini oluşturur. Belediye Başkanı tarafından gerekli inceleme ve düzeltme yapıldıktan sonra hazırlık bütçesi, belediye ve bağlı kuruluşlarda ağustos ayının sonuna kadar, encümene havale edilir. Encümene havale edilen hazırlık bütçe taslağı incelenip encümen görüşü ile birlikte Eylül ayının son haftası içinde Belediye Başkanına verilir. Encümen tarafından görüşülerek Belediye Başkanı'na sunulan bütçe tasarısı, büyükşehir belediyelerinde Kasım ayı toplantısında görüşülmek üzere Kasım ayının birinci gününden önce, diğer belediyelerde ise Ekim ayı toplantısında görüşülmek üzere Ekim ayının birinci gününden önce meclise sunulur. Bağlı kuruluş bütçeleri de Büyükşehir Belediyesinin Kasım ayı toplantısında görüşülür. Belediye Meclisinin bütçe görüşmesine rastlayan toplantı süresi plan ve bütçe komisyonu toplantı süresi de dahil olmak üzere en çok yirmi gündür. Belediye Meclisi; bütçe kararnamesi madde madde, ilgili yıl gider bütçesini, kurumsal kodlaması yapılan her birimin fonksiyonel sınıflandırmalarının birinci düzeyi, birim bazında kurumsal kodlama yapılmayan kurumlarda ise fonksiyonel sınıflandırmaların birinci düzeyi, ilgili yılı gelir bütçesini, ekonomik sınıflandırmanın birinci düzeyi, ilgili yılı finansmanın ekonomik sınıflandırmasının birinci düzeyi, itibariyle oylar ve kabul eder. Bütçenin tümü üzerinde ayrıca oylama yapılmaz. Bütçe görüşmelerinde kurumun ilgili birim yetkilileri kendi bütçeleri görüşülürken, meclisin talep etmesi halinde toplantıda hazır bulunarak gerekli açıklamayı yaparlar. Belediye Meclis üyeleri, program dışı ödenek konulmasını ve programlı işlere ait ödeneğin başka işlere aktarılmasını, projelerin gerçekleşmesini engelleyecek ödenek indirimlerini, ödeneği temin edilmemiş projelerin bütçeye dâhil edilmesini teklif edemezler. Bütçe görüşmelerinde ad okumak suretiyle oy kullanılır. Belediye Meclisi, bütçeyi bütünüyle reddedemez, aynen veya değiştirerek kabul eder. Belediye Meclisi bütçeyi bütünüyle reddeder ve yasal süresi içerisinde bütçe çıkarılamazsa, durum Belediye Başkanı tarafından 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 30'uncu maddelerine göre değerlendirmek üzere Bakanlığa bildirilir. Kabul edilen bütçe, mali yılbaşından itibaren yürürlüğe girer.

Bütçeler cari yıl içinde yapılacak harcamaların, elde edilecek gelirlerin ve finansmanın tahmini miktarını gösterir. Bütçeler ne kadar isabetli yapılırsa yapılsın

belirli bir yanılma payı vardır. Gerçekleşme oranları yüzde yüze yakın olan bütçeler isabetli bütçeler sayılır. Elde olmayan sebeplerden dolayı, ekonomik kriz, doğal afet gibi veya yönetim zafiyetlerinden, harcamaların bütçe önceliklerine göre yapılmaması, bütçenin gerçekçi biçimde hazırlanamamış olması gibi sebeplerden dolayı bütçe tahminlerinde sapmalar olabilir. Bütçelerde uygulandığı yıl içinde, gerekli görülmesi halinde, “aktarma”, “ek ödenek” ve “yedek ödenek” yöntemleriyle değişiklik yapılabilir. (<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1713601>).

BÖLÜM 3

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ 2019-2023 MALİ YILLARI BÜTÇELERİ VE BÜTÇELERİN YATIRIM BAKIMINDAN VE İNCELENMESİ

İstanbul Büyükşehir Belediyesi bütçesi diğer büyükşehir belediye bütçesine göre daha fazla ve önemlidir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tezimize konu yılların bütçe artışlarının ortaya konulması için bir önceki ve sonraki yıllar da tabloya alınmıştır. Bu kapsamda (2018-2024 dönemleri) yedi yıllık tahmini gider bütçesi, gerçekleşme ve yine stratejik plana göre tahmini yatırım tutarı ve gider bütçesi içindeki payı ve oranları aşağıda tablo 1’de gösterildiği şekildedir.

Tablo 1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2018–2024 dönem stratejik planda öngörülen tahmini yatırım tutarı ile gider bütçeleri ve gerçekleşmesi

Yıl	Tahmini Gider Bütçesi*	Bir Önceki Yıla Göre Artış Oranı %	Gerçekleşen Bütçe Tutarı*	Gerçekleşen Bütçe Oranı %	Bir Önceki Yıla Göre Artış Oranı %	Stratejik planda öngörülen yatırım tutarı	Bütçe içindeki payı %
2018	22.317.000.000	-	22.148.025.365	-	-	15.007.262.044	%67,24
2019	23.800.000.000	%6,64	21.417.911.796	%89,99	-%3,29	12.402.055.651	%52,10
2020	25.850.000.000	%8,61	21.619.826.777	%83,63	%0,94	21.335.591.002	%82,53
2021	28.900.000.000	%11,79	28.486.777.780	%98,57	%31,76	23.139.255.502	%80,06
2022	65.700.000.000	%127,33	64.314.241.670	%97,99	%125,76	24.597.810.877	%37,43
2023	125.000.000.000	%90,25	122.441.749.573	%97,95	%90,38	26.037.062.321	%20,82
2024	213.500.000.000	%70,80	-	-	-	27.354.103.685	%12,81

Kaynak: 2018 mali yılı tahmini bütçe tasarısı 27 Kasım 2017 gün ve 1843 sayılı İBB Mmclis kararı

2019 mali yılı tahmini bütçe tasarısı 20 Kasım 2018 gün ve 1826 sayılı İBB meclis kararı

2020 mali yılı tahmini bütçe tasarısı 13 Aralık 2019 gün ve 1070 sayılı İBB meclis kararı

2021 mali yılı tahmini bütçe tasarısı 19 Kasım 2020 gün ve 1298 sayılı İBB meclis kararı

2022 mali yılı tahmini bütçe tasarısı 25 Kasım 2021 gün ve 1232 sayılı İBB meclis kararı

2022 mali yılı tahmini bütçe tasarısı 7 2021 Temmuz 2022 gün ve 926 sayılı İBB meclis kararı

2023 mali yılı tahmini bütçe tasarısı 28 Kasım 2022 gün ve 1531 sayılı İBB meclis kararı

2023 mali yılı tahmini ek bütçe tasarısı 27 Kasım 2023 gün ve 1330 sayılı İBB meclis kararı

2024 mali yılı tahmini bütçe tasarısı 28 Kasım 2023 gün ve 1394 sayılı İBB meclis kararı

* Kuruş, dikkate alınmamıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 20 Kasım 2018 tarihli Belediye Meclisi toplantısında 1826 sayılı karar ile kabul edilen 2019 mali yılı tahmini bütçesine bakıldığında bir önceki yıl olan 2018 yılına göre %9,3 oranında artış olduğu ve 23 milyar 800 milyon liralık bütçenin yıl sonunda %89,99 oranı ile 21 milyar 417 milyon 911 bin 796 lira olarak gerçekleştiğini yukarıdaki tablo 1'de görmekteyiz. Yine 2019 yılı bütçesi içinde doğrudan yatırımlara 11 milyar 300 milyon 995 bin lira ayrıldığını aşağıda tablo 3'te görmekteyiz

(https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2019_mali_yili_butcesi_8742ac7c09.pdf).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 12 Aralık 2019 tarihli belediye meclis toplantısında 1070 sayılı karar ve oybirliği ile kabul edilmiş olan 2020 mali yılı tahmini bütçesi bir önceki yıl olan 2019 yılıyla mukayese edildiğinde %8,61 oranında arttığı ve yukarıda tablo 1'de görüldüğü gibi 25 milyar 850 milyon lira olarak karara bağlanmıştır. Diğer taraftan ise bütçe içinde doğrudan yatırımlara (sermaye giderleri) 9 milyar 874 milyon 330 bin lira ayrıldığı aşağıda tablo 4'te görülmektedir

(https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2020_mali_yili_butcesi_46bc0eb136.pdf).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 19 Kasım 2020 tarihli Belediye Meclisi toplantısında 1298 sayılı karar ile kabul edilen 2021 mali yılı tahmini bütçesi ise bir önceki yıla göre %11,79 oranında arttığı ve 28 milyar 900 milyon lira olarak karara bağlandığı yukarıda tablo 1'de, bütçe içinde yatırımlara 9 milyar 345 milyon 589 bin lira ayrıldığı aşağıda tablo 5'te görülmektedir

(https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2021_mali_yili_butcesi_7aeedb7aef.pdf).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 25 Kasım 2021 tarihli Belediye Meclis toplantısında 1232 sayılı karar ile kabul edilen 2022 mali yılı tahmini bütçesi ise bir önceki yıla göre %51,03 oranında arttığı ve 43 milyar 650 milyon lira olarak karara bağlandığı yukarıda tablo 1'de; bütçe içinde yatırımlara 18 milyar 239 milyon 680 bin lira ayrıldığı aşağıda

tablo 6’da görülmektedir. 7 Temmuz 2022 tarihli belediye meclis toplantısında 926 sayılı kararı ve oybirliği ile 2022 yılı ek bütçesi 22 milyar 50 milyon lira olarak kabul edilmiştir. İBB Belediye Meclisi tarafından kabul edilen ek bütçe içinde 10 milyar 430 milyon 189 bin liranın yatırımlara ayrıldığı aşağıda tablo 7’de görülmektedir. 2022 yılında yapılan ek bütçe ile birlikte bütçe gider toplamı 65 milyar 700 milyon lira, doğrudan yatırımlara ayrılan toplam tutar ise %43,63 oranı ile 28 milyar 669 milyon 869 bin liraya ulaştığı görülmektedir (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2022_mali_yili_butcesi_28122022_23300_edb58837a5.pdf).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 28 Kasım 2022 tarihli Belediye Meclis toplantısında 1531 sayılı karar ile kabul edilen 2023 mali yılı tahmini bütçesi ise bir önceki yıla göre %75,41 oranında arttığı görülmektedir. 2023 mali yılı tahmini bütçesinde 57 milyar 1134 milyon lira doğrudan yatırımlara ayrılmış ve toplam 115 milyar 250 milyon lira olarak aşağıda tablo 8’de görüldüğü gibi kabul edilmiştir. Aynı yıl için gerekçeleri İBB’nin Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından hazırlanan komisyon raporunda ayrıntılı olarak belirtildiği üzere 27 Kasım 2023 tarihinde 1330 sayılı belediye meclis kararı ve oybirliği ile 2 milyar 610 milyon 875 bin lira yatırımlar için olmak üzere toplam 9 milyar 750 milyon lira ek bütçe kabul edilmiştir. Ek bütçe ile sonrası 2023 yılı bütçesi aşağıda tablo 9’da görüldüğü üzere 125 milyar liraya, doğrudan yatırımlara ayrılan toplam pay ise 59 milyar 744 milyon 875 bin lira olmuştur (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1531-1531-57872>).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı ek bütçesi sonrasında toplam tahmini gider bütçesi 125 milyar liraya ulaşmış olup, bu gider bütçesi bir önceki yıla göre %90,25 iki önceki yıla göre ise %332,52 oranında arttığı aşağıda tablo 2’de görülmektedir. Yine yukarıda tablo 1’de görüleceği üzere bu tez çalışmasına konu ilk yıl olan 2019 yılı baz alındığında ise %425,21 oranında artış olduğu görülmektedir.

3.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019 Mali Yılı Tahmini Gider Bütçesi ve Bütçenin Yatırım Kalemleri Bakımından Değerlendirilmesi

İstanbul Büyükşehir Belediyesi belediye meclisinde kabul edilen ve uygulamaya konulan 2019 mali yılı tahmini bütçesi birkaç açıdan önemlidir. Birincisi 2015-2019 dönemi stratejik planın son yıl bütçesidir. İkincisi 2019 mali yılı aynı zamanda Anayasa’ya göre yeni bir mahalli idareler genel seçim yılıdır. Üçüncüsü 24 Mayıs 2018

tarihinde ve birlikte yapılan Cumhurbaşkanı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi 27'inci dönem milletvekili genel seçimleri üzerinden henüz bir yıl dahi geçmemiştir. Tüm bunların dışında Türkiye’de bir ekonomik durgunlukluğun yanısıra işsizlik sayı ve oranlarında belirgin bir artış gözlemlenmektedir (<https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/24Haziran2018/2018CBMV-MVSecimCevresi.pdf>).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi için 2019 yılı yeni bir seçim yılıdır. 2019 yılı bütçesini hazırlayan ve kabülünü sağlayan Belediye Başkanı’nın aday olup olmayacağı, aday olursa seçilip seçilmeyeceği 2019 yılı bütçesinin hazırlandığı ve belediye meclisinde kabul edildiği tarihte henüz belli değildir. Zira bu bütçe, 2015-2019 dönemi stratejik planın son bütçe yılı olması bakımında da önem arz etmektedir. Nihayetinde bütçeyi hazırlayan Belediye Başkanı aday olmamış ve hazırladığı bütçenin ilk çeyrek dönemi olan Ocak-Şubat-Mart ayları bütçelerini de kullanarak görevini devretmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin aşağıda tablo 2’de görüleceği üzere 2019 yılından 2023 yılına kadar sürekli artmıştır. Bu artışlar 2019 ve 2020 yılları için %10’nun altında iken 2021 yılı için %10’un biraz üzeri ve %11,79; 2022 yılı için %127,33; 2023 yılı için ise %90,25 oranında artış görülmektedir.

Tablo 2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2018–2024 dönemi yıllar bazında tahmini gider bütçeleri, gerçekleşmesi ve oranları

Yıl	Tahmini Gider Bütçesi*	Bir Önceki Yıla Göre Artış Oranı	Gerçekleşen Bütçe Tutarı*	Gerçekleşen Bütçe Oranı	Bir Önceki Yıla Göre Artış Oranı
2018	22.317.000.000	-	22.148.025.365	-	-
2019	23.800.000.000	%9,3	21.417.911.796	%89,99	-%3,29
2020	25.850.000.000	%8,61	21.619.826.777	%83,63	%0,94
2021	28.900.000.000	%11,79	28.486.777.780	%98,57	%31,76
2022	65.700.000.000	%127,33	64.314.241.670	%97,99	%125,76
2023	125.000.000.000	%90,25	122.441.749.573	%97,95	%90,38
2024	213.500.000.000	%70,80	-	-	-

Kaynak: 2018 mali yılı tahmini bütçe tasarısı 27 Kasım 2017 gün ve 1843 sayılı İBB meclis kararı

2019 mali yılı tahmini bütçe tasarısı 20 Kasım 2018 gün ve 1826 sayılı İBB meclis kararı

2020 mali yılı tahmini bütçe tasarısı 13 Aralık 2019 gün ve 1070 sayılı İBB meclis kararı

2021 mali yılı tahmini bütçe tasarısı 19 Kasım 2020 gün ve 1298 sayılı İBB meclis kararı

2022 mali yılı tahmini bütçe tasarısı 25 Kasım 2021 gün ve 1232 sayılı İBB meclis kararı

2022 mali yılı tahmini ek bütçe tasarısı 7 Temmuz 2022 gün ve 926 sayılı İBB meclis kararı

2023 mali yılı tahmini bütçe tasarısı 28 Kasım 2022 gün ve 1531 sayılı İBB meclis kararı

2023 mali yılı tahmini ek bütçe tasarısı 27 Kasım 2023 gün ve 1330 sayılı İBB meclis kararı

2024 mali yılı tahmini bütçe tasarısı 28 Kasım 2023 gün ve 1394 sayılı İBB meclis kararı

* Kuruş, dikkate alınmamıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yukarıda tablo 2'de görüleceği üzere bütçe gerçekleştirmelerinin bir önceki yıla oranlamasında ise 2019 yılından %3,29 oranında azalış olurken 2020 yılında stabil kaldığı ve artışın %1'in altında olduğu; 2021 yılında %31,76, 2022 yılında %125,76, 2023 yılında ise %90,38 oranında bir artış meydana gelmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2019 mali yılı tahmini bütçesi 20 Kasım 2018 tarihli belediye meclis toplantısında 1826 sayılı meclis kararı ve oyçokluğu ile kabul edilmiştir. 2019 yılı bütçesi aşağıda tablo 3'te yer alan bir önceki yıl bütçesi ile karşılaştırıldığında 1 milyar 483 milyon gibi küçük bir miktar ve %0,66 oranında artmıştır. 2019 mali yılı bütçesinde yatırımlar %47,48 oranı ve 11 milyar 300 milyon 995 bin lira; transfer harcamaları içinde yer alan hizmet yatırımı da dahil mal ve hizmet alımı için %25,34 oranı ile 6 milyar 33 milyon 8 bin lira 80 kuruş kaynak ayrılmıştır. Bu oran bu tezde işlenen bütçeler içinde 2023 yılı bütçesinde yatırımlara ayrılan orana çok yakındır. Ayrıca seçim yılı olan 2019 yılı bütçesinde böyle yüksek oranda yatırıma pay ayrılması sürdürülebilirlik ve bütçe disiplini bakımında da önemlidir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1826-1826-52297>).

Tablo 3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019 mali yılı tahmini gider bütçesi

Ekonomik Kod		2019 Yılı Bütçesi (Bin TL)*
01	Personel Giderleri	1.393.636
02	Sosyal Güv. Kur. Devlet Primi Giderleri	211.839
03	Mal ve Hizmet Giderleri	6.033.008
04	Faiz Giderleri	1.114.507
05	Cari Transferler	1.243.443
06	Sermaye Giderleri	11.300.995
07	Sermaye Transferleri	501.571
08	Borç Verme	301.000
09	Yedek Ödenekler	1.700.000
	Genel Toplam	23.800.000

Kaynak:<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1826-1826-52297>.

- Kuruş dikkate alınmamıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019 yılı bütçesinde yatırımlara ayrılan pay 2015-2019 dönemi stratejik planında 2019 yılı için öngörülen 12 milyar 402 milyon 55 bin 651 lira tutarlı yatırımları kapsamaktadır. Diğer taraftan 2019 yılı performans esaslı hizmet ve yatırım programında yatırım tutarının revize edilerek 17 milyar 712 bin 585 liraya yükseltildiği ve bu tutarın aynı yıl bütçe toplamında %74,42'lik orana karşılık geldiği görülmektedir. İBB'nin 2019 yılı bütçesinde yer alan yatırım tutarı (sermaye giderleri) olan 11 milyar 300 milyon 995 bin lira ile transfer harcamaları toplamı olan 8 milyar 79 milyon 23 bin liranın toplamı 19 milyar 380 milyon 18 bin lira olup, performans esaslı hizmet ve yatırım programında yer alan yatırım tutarını

karşılamaktadır. Ancak transfer harcamalarının tamamının yatırım kapsamında olmayacağını düşünmekteyim.

3.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 Mali Yılı Tahmini Gider Bütçesi ve Bütçenin Yatırım Kalemleri Bakımından Değerlendirilmesi

2020 yılı Dünya’da ve Türkiye’de Koronavirüs’ün pandemi ilan edildiği yıldır. 2019 yılında yapılan Mahalli İdareleri Genel Seçimlerinin üzerinden henüz bir yıl bile geçmeden Koronavirüs pandemisi ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan işbaşına gelen yeni Belediye Başkanı ve belediye meclisi’nin ise yaptığı ilk bütçe, ilk performans esaslı hizmet ve yatırım programı ve 2020-2024 dönemi stratejik planının ilk uygulama yılıdır.

Koronavirüs’ün Dünya’da 24 Şubat 2020 tarihinde hızla yayılması sonucu Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından "Pandemi" olarak ilan etmiştir (<https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66494/pandemi.html>). Türkiye hemen bu karara uymuş, merkezi hükümet ve yerel yönetimlerde hızla önlem almaya ve temel ihtiyaçlar olan başta sağlık, hijyen ve temel gıda alanında vatandaşlarına destek vermeye başlamıştır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından daha önce öngörülmeyen bu olağanüstü durum hazırlanarak belediye meclisinde kabul edilmiş bulunan 2020-2024 dönemi stratejik plan ve 2020 mali yılı tahmini bütçe sonuçlarında çok büyük değişime yol açmıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 mali yılı tahmini bütçesi 13 Aralık 2019 tarihli meclis oturumunda ve 1070 sayılı meclis kararı ve oybirliği ile kabul edilmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1070-1070-53571>). Bu bütçenin en önemli özelliklerinden bir tanesi iktidar ve muhalefetin birlikte ve oybirliği ile kabul ettiği bütçe olmasıdır. Diğer taraftan ise 2020 mali yılı bütçesi içinde aşağıda tablo 4’te görüleceği üzere yatırımlara 9 milyar 874 milyon 330 bin lira ayrılmıştır. Bu tutar toplam bütçe içinde %38,19 oranına karşılık gelmektedir. Bütçe bir önceki yıla göre artmasına rağmen ve doğrudan yatırımlara ayrılan tutar bir önceki yıl olan 2019 mali yılı tahmini gider bütçesinde yatırımlara ayrılan tutar ve oranından daha azdır. Diğer taraftan transfer harcamalarının içinde yer alan mal ve hizmet alımları tutarı bütçe içinde 7 milyar 341 milyon 825 bin lira tutmakta olup; bu tutar tahmini gider bütçesi toplamı içinde %28,40 oranına denk gelmektedir.

Tablo 4. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 mali yılı tahmini gider bütçesi

Ekonomik Kod		2020 Yılı Bütçesi (Bin TL)
01	Personel Giderleri	1.662.894
02	SGK Devlet Primi Giderleri	243.098
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	7.341.825
04	Faiz Giderleri	1.506.300
05	Cari Transferler	2.576.403
06	Sermaye Giderleri	9.874.330
07	Sermaye Transferleri	570.150
08	Borç Verme	275.000
09	Yedek Ödenek	1.800.000
Genel Toplam		25.850.000

Kaynak: https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2020_mali_yili_butcesi_46bc0eb136.pdf,

s. 15

Yukarıda tablo 4'teki tahmini gider bütçesi 2019 Mart ayında yapılan seçimlerde göreve gelen başkanın yaptığı ve belediye meclisinin de kabul ettiği ilk bütçe olma özelliğini de taşımakta olup; bu yönüyle de yatırım ve yatırımlara ayrılan paya verdiği önemi ortaya koymaktadır.

İstanbul'un beklenen bir depremi olduğu bilim insanları tarafından çok sık aralıklarla ifade edilmektedir. Bu ve benzeri durum için yukarıda tablo 4'te verilen 2020 mali yılı tahmini gider bütçesinde kaynak ayrılmamıştır. Türkiye'nin önemli bir

metropol kenti ve en büyük belediyesi olması nedeniyle yatırımların bu yönü yani olağanüstü bir durum dolayısıyla kaynak ayrılmamış olması da tarafımda önemli ve düşündürücü bulunmuştur.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 yılı tahmini gider bütçesi bir önceki yıl olan 2019 mali yılı ile karşılaştırıldığında transfer harcamaları hariç doğrudan yatırımlar (sermaye giderlerinde) %12,62 oran ve 1 milyar 426 milyon 665 bin lira azalmıştır. Transfer harcamaları içinde yer alan ne kadarının yatırım amacıyla kullanıldığı açık olmayan mal ve hizmet alımında ise %21,69 oranı ve 1 milyar 308 milyon 817 bin lira artış olmuştur.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2020 yılı tahmini gider bütçesinden doğrudan yatırımlar (sermaye giderleri) için ayrılan tutar 9 milyar 874 milyon 330 bin liradır. Ancak İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2020 yılı doğrudan (gerçek) yatırımları (sermaye giderleri ve transfer harcamaları toplamı 20 milyar 637 milyon 708 bin lira olup; tahmini gider bütçesinin %79,84 oranına karşılık gelmektedir. Bu tutar İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin bir önceki yıl tahmini gider bütçesi olan 2019 yılı ile karşılaştırıldığında önceki yıla göre %-1,59 oranında azalma gösterdiği görülmektedir.

3.3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 Mali Yılı Tahmini Gider Bütçesi ve Bütçenin Yatırım Kalemleri Bakımından Değerlendirmesi

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 yılı tahmini bütçesi 19 Kasım 2020 tarihli oturumda ve 1298 sayılı meclis kararı ile oyçokluğu ile kabul edilmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1298-1298-54878>).

Bu bütçenin en önemli özelliklerinden birisi Koronavirüs pandemisini takip eden ve etkisi de halen devam eden yılın bütçesi olmasıdır. Diğer taraftan ise 2021 mali yılı tahmini gider bütçesi içinde aşağıda tablo 5'te görüleceği üzere doğrudan yatırımlara 9 milyar 345 milyon 589 bin lira ayrılmıştır. Bu tutar toplam gider bütçesi içinde %32,33 oranına karşılık gelmektedir. Yine bu bütçe içinde transfer harcamalarını da içeren mal ve hizmet alımları için %35,46 oranı ile 10 milyar 249 milyon 98 bin lira kaynak ayrılmıştır.

Tablo 5. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 mali yılı tahmini gider bütçesi

Ekonomik Kod	2021 Yılı Bütçesi (Bin TL)
---------------------	-----------------------------------

01	Personel Giderleri	1.720.783
02	SGK Devlet Primi Giderleri	259.381
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	10.249.098
04	Faiz Giderleri	1.300.000
05	Cari Transferler	2.445.616
06	Sermaye Giderleri	9.345.589
07	Sermaye Transferleri	1.714.533
08	Borç Verme	465.000
09	Yedek Ödenek	1.400.000
Genel Toplam		28.900.000

Kaynak https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2021_mali_yili_butcesi_7aeedb7aef.pdf,

s. 11

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 yılı tahmini gider bütçesindeki doğrudan (gerçek) yatırım (sermaye giderleri) bir önceki yıl olan 2020 mali yılı ile karşılaştırıldığında %0,53 oran ve 528 bin 741 lira azaldığı görülmektedir. Transfer harcamalarını da içeren mal ve hizmet alımının bir önceki yıl olan 2020 mali yılı tahmini gider bütçesi ile karşılaştırıldığında 4 milyar 110 milyon 869 bin lira artış olduğu bu ise %38,19 oranına karşılık gelmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2021 mali yılı tahmini gider bütçesinde doğrudan yatırımlara (sermaye giderleri) 9 milyar 345 milyon 589 bin lira kaynak ayrıldığı yukarıda tablo 5'te görülmektedir. Aynı tablo 5'e göre transfer harcamalarını da kapsayan yatırım toplamı 24 milyar 219 milyon 836 bin liradır. Bu tutar bir önceki yıl olan 2020 mali yılı yatırım ve transfer harcamaları toplamı ile karşılaştırdığımızda %17,36 oranında ve 3 milyar 582 milyon 128 bin lira arttığı görülmektedir.

3.4. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 Mali Yılı Tahmini Gider Bütçesi ve Bütçenin Yatırım Kalemleri Bakımından Değerlendirilmesi

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 mali yılı bütçesi seçim ve stratejik plan döneminin orta yıl bütçesidir. 2019 Nisan ayında göreve gelen Belediye Başkanı 2019 geçiş dönemini takip eden 2020 yılını Covid-19 Pandemisi ile karşılaşmış, bir sonraki yıl olan 2021 yılında ise Covid-19 Pandemisinin etkisinin devamında bütçesini

hazırlamış ve kullanmıştır. İşte 2022 mali yılı bütçesi yeni dönemin üçüncü bütçesi olmuştur. Kentini ve kurumunu tanımış bir belediye başkanı olarak bütçesini stratejik plana uygun yapmış olması gerektiği düşünülmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 mali yılı bütçesi Belediye Meclisi'nde 25 Kasım 2021 tarihinde 1232 sayılı meclis kararı ve oyçokluğu ile kabul edilmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1232-1232-56200>).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin aşağıda tablo 6'da görüleceği üzere 2022 mali yılı tahmini gider bütçesinde doğrudan yatırımlara (sermaye giderleri) %41,78 oranında ve 18 milyar 239 milyon 680 bin lira ödenek ayrılmıştır. Bir önceki yıl doğrudan yatırıma (sermaye giderleri) ayrılan tutara göre 2022 mali yılı tahmini gider bütçesinde %95,16 oranı ve 8 milyar 894 milyon 91 bin lira artış olmuştur. 2022 mali yılı tahmini gider bütçesinde transfer harcamalarının içinde yer alan mal ve hizmet alımları 11 milyar 960 milyon 542 bin lira olup; bir önceki yıla göre %16,69 oran ve 1 milyar 711 milyon 444 bin lira artmıştır.

Tablo 6. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 mali yılı tahmini gider bütçesi

Ekonomik Kod		2022 Yılı Bütçesin (Bin TL)
01	Personel Giderleri	1.996.980
02	SGK Devlet Primi Giderleri	297.686
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	11.960.542
04	Faiz Giderleri	1.561.500
05	Cari Transferler	4.097.821
06	Sermaye Giderleri	18.239.680
07	Sermaye Transferleri	2.886.726
08	Borç Verme	519.065
09	Yedek Ödenek	2.100.000
Genel Toplam		43.650.000

Kaynak:https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2022_mali_yili_butcesi_28122022_23300_edb58837a5.pdf, s.11

İBB'nin 2022 mali yılı bütçesi belediye meclisinde 43 milyar 650 milyon lira olarak 25 Kasım 2021 tarihinde 1232 sayılı meclis kararı ve oyçokluğu ile kabul edilmiş

ve uygulamaya konulmuştur (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1232-1232-56200>).

Sonrasında ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 yılı içinde, "Mali Hizmetler Daire Başkanlığı Bütçe ve Denetim Müdürlüğü tarafından Başkanlık makamına yazılan B08/06/2022 tarih ve 856617 sayılı yazısında; '5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu 19'inci maddesinin son fıkrası merkezi yönetim kapsamındaki idareleri için ek bütçe yapılmasının şartlarını belirlemiş, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğimin 37'inci maddesinde de Mahalli İdareler için benzer bir düzenleme ile ek ödenek tabiri kullanılmıştır. Belirtilen yönetmelik maddesinde ek ödenek; bütçede tertibi bulunduğu halde ihtiyaca yetmediği anlaşılan veya bütçenin düzenlenmesi ve görüşülmesi sırasında düşünülmeyen ve bütçede tertibi açılmayan, ancak yapılmasında zorunluluk bulunan bir hizmet için tertip açılarak, bütçenin diğer tertiplerindeki ödeneklere dokunulmadan alınan ödenektir' şeklinde tanımlama yapılmakla birlikte, 'ikinci fıkrada, ek ödeneğin ancak bütçe yılı içerisinde meclis kararı ile verilebileceği belirtilmiştir. Maddenin üçüncü fıkrasında, ek ödenek verilmesi için yeni bir gelir veya finansman kaynağının bulunması zorunlu'" hükmü getirildiği belirtilerek, 22 milyar 050 milyon lira ek bütçe talebinde bulunmuştur.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Belediye Meclisinde 7 Temmuz 2022 tarihinde yapılan görüşmeler sonucunda 926 sayılı karar ile belediye başkanı tarafından talep edilen 22 milyar 050 milyon lira ek bütçe oy birliği ile kabul edilmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/926-926-57240>).

Bu karar ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 mali yılı tahmini ek bütçesiyle birlikte aşağıda tablo 7'de gösterildiği üzere 65 milyar 700 milyon liraya yükselmiştir.

Tablo 7. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 mali yılı gider ve ek gider bütçesi

Ekonomik Kod		2022 Yılı Bütçesi (Bin TL)	2022 Yılı EK Bütçesi (Bin TL)	Toplam (Bin TL)
01	Personel Giderleri	1.996.980	830.310	2.827.290
02	SGK Devlet Primi Giderleri	297.686	102.974	400.660
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	11.960.542	4.141.260	16.101.802
04	Faiz Giderleri	1.561.500	413.500	1.975.000
05	Cari Transferler	4.097.821	3.028.127	7.125.948
06	Sermaye Giderleri	18.239.680	10.430.189	28.669.869
07	Sermaye Transferleri	2.886.726	1.245.000	4.131.726

08	Borç Verme	519.065	0,00	519.065
09	Yedek Ödenek	2.100.000	1.798.640	3.898.640
Genel Toplam		43.650.000	22.050.000	65.700.000

Kaynak:https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2022_mali_yili_butcesi_28122022_23300_edb58837a5.pdf, s.11

Yukarıda tablo 7’de görüldüğü üzere İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 yılı ek tahmini gider bütçesi ile birlikte yatırımlara ayrılan tutarın da 28 milyar 669 milyon 869 bin lira, transfer harcamalarını da içinde barındıran mal ve hizmet alımları tutarı ise 16 milyar 101 milyon 802 liraya ulaştığı anlaşılmaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi ek tahmini bütçesi ile birlikte 2022 yılı tahmini gider bütçesinde doğrudan yatırımlar (sermaye giderleri) bakımından bir önceki yıl olan 2021 mali yılı ile karşılaştırıldığında %206,77 oran ve 19 milyar 324 milyon 280 bin lira artmıştır. Transfer harcamalarının içinde yer alan mal ve hizmet alımında ise yine bir önceki yıla göre %57,10 oranı ve 5 milyar 852 milyon 795 bin lira artış olmuştur.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 yılı ek bütçe ile birlikte doğrudan (gerçek) yatırım harcamaları (sermaye giderleri) ile transfer harcamaları toplamı 56 milyar 548 milyon 410 bin lira olup bütçenin %86,07 oranına karşılık gelmektedir. Bu oran bir önceki yıl olan 2021 mali yılı tahmini yatırımları ile karşılaştırıldığında, 2022 mali yılında tahmini gider bütçesi içinde yatırımlara ayrılan payın %2,27 oranında arttığı görülmektedir. İBB tarafından 2022 mali yılında yatırımlara ayrılan payda az da olsa artış olması İstanbul halkı ve vergi mükellefleri için sevindirici bir durum ve gelişmedir.

3.5. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 Mali Yılı Tahmini Gider Bütçesi ve Bütçenin Yatırım Kalemleri Bakımından Değerlendirilmesi

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 mali yılı bütçesi belediye meclisinde 28 Kasım 2022 tarihinde 1531 sayılı kararı ve oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2023 mali yılı tahmini gider bütçesi aşağıda tablo 8’de belirtilmiştir. Buna göre %49,57 oran ve 57 milyar 134 milyon lira doğrudan yatırımlar (sermaye giderleri) için, transfer harcamalarını da içinde barındıran mal ve hizmet alımları için ise %21,55 oran ve 24 milyar 838 milyon 685 bin lira ödenek ayrılmıştır. Bir başka ifade ile 2023 gider bütçesi olan 115 milyar 250 milyon lira içinde; transfer harcamaları için 44 milyar 580 bin 685 lira doğrudan yatırımlar (sermaye

giderleri) için 57 milyar 134 milyon olmak üzere 101 milyar 714 milyon 685 bin lira kaynak ayrılmıştır. Bu tutar 2023 mali yılı tahmini bütçesi içinde %88,25 oranına karşılık gelmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2023 mali yılı tahmini gider bütçesi bir önceki yıl olan 2022 mali yıl tahmini gider bütçesi ile karşılaştırıldığında ise sermaye giderlerinde %99,28 oran ve 28 milyar 464 milyon 131 lira; transfer harcamaları içinde yer alan mal ve hizmet alımlarında %54,26 oran ve 8 milyar 736 milyon 883 bin lira artış olmuştur.

Tablo 8. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 mali yılı tahmini gider bütçesi

Ekonomik Kod		2023 Yılı Bütçesi (Bin TL)
01	Personel Giderleri	4.458.000
02	SGK Devlet Primi Giderleri	633.315
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	24.838.685
04	Faiz Giderleri	3.644.000
05	Cari Transferler	13.477.000
06	Sermaye Giderleri	57.134.000
07	Sermaye Transferleri	4.765.000
08	Borç Verme	1.500.000
09	Yedek Ödenek	4.800.000
Genel Toplam		115.250.000

Kaynak:https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2023butce_kitabi_231ed29d3b.pdf, s. 9

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi son dönem politikalarındaki değişiklik sonucu Merkez Bankası Başkanı'nın çok sık değişmesi, Kamu İhale Kanunu'ndaki yapılan birçok değişikliğin piyasa dinamiklerini bozması, uygulanan maliye ve para politikalarının karşılık bulmaması, 2023 yılında Türk lirası'nın yabancı paralar karşısında (02 Ocak 2023 günü Merkez Bankası'nda 1 USD kuru 18,7029 iken 3 Temmuz 2023 günü Merkez Bankası'nda 1 USD kuru 26,0312 lira olmuştur) büyük değer kaybına yol açmıştır (<https://www.tcmb.gov.tr/kurlar/202307/03072023.xml>). Diğer taraftan 6 Şubat 2023 tarihinde Merkezi Kahramanmaraş ili olan ve onbir ili ve milyonlarca kişiyi etkileyen deprem felaketi, onbirlerce kişinin ölümü yol açarken diğer taraftan ise piyasalarda oluşan olumsuz havayı daha da arttırmıştır. Yine 14 Mayıs 2023

tarihinde yirmisekinci dönem milletvekili (TBMM üyeleri) seçimleri ile Cumhurbaşkanlığı seçimleri yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde adaylardan birinin tek başına geçerli oyların %50+1’ni alamaması sonucu seçimler 28 Mayıs 2023 tarihinde tekrarlanarak 2’inci turu yapılmıştır. Türkiye’de de seçimler diğer bazı az gelişmiş ülkelerde olduğu gibi mali disiplin ve bütçe disiplinini bozduğu bilinen başka bir gerçektir.

İşte tüm bu gelişmelerin bir sonucu olarak dış ticaret açığı başta olmak üzere merkezi yönetim bütçesinin 2023 mali yılının ilk 6 ayında beklenenden fazla açık verdiği görülmüştür.

Ocak-Haziran dönemini kapsayan ilk 6 ay bakımından 2022 mali yılı merkezi yönetim gider bütçe ile 2023 mali yılı merkezi yönetim gider bütçesi karşılaştırıldığında “Personel Giderlerinde %16,5, SGK Devlet Primi Giderleri’nde %14,2, Mal ve Hizmet Alım Giderleri’nde %6,6, Cari Transferler’de ise 10,4 oranında artış olduğu toplamda ise bütçenin 483 milyar 228 milyon lira açık verdiği görülmektedir (https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/07/2023-Merkezi-Yonetim-Butce-Gerceklesmeleri-ve-Beklentiler-Raporu_31072023.pdf, pp. 15-31).

Bu nedenlerle Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden kısa bir süre sonra Merkezi İdare Bütçesi revize edilmiş; 1 Temmuz 2023 tarihinde 2023 yılı Merkezi Yönetim Ek Bütçe Kanunu 1 trilyon 119 milyar 514 milyon 513 bin lira olarak kabul edilerek yürürlüğe konulmuştur (5457 sayılı Kanun 15.07.2023 tarih ve 32261 s.RG.).

Türkiye ekonomisinde %9,6 oranında yüksek seyreden işsizlik (<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Labour-Force-Statistics-June-2023>), %59,95 oranındaki yüksek enflasyon (www.tuik.gov.tr 05.07.2023 tarih ve 49658 sayılı saat 10:00 yayımlanan haber bülteni) (<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Consumer-Price-Index-June-2023-49658>) sonucu olarak ücretlerde yapılması planlanan artışlardan daha yüksek artış olmuştur. Asgari ücret 1 Ocak 2023 tarihinde net 8 bin 506 lira 80 kuruştan 1 Temmuz 2023 tarihinde net 11 bin 402 liraya çıkmıştır. Nihayet Türkiye bunları yaşanırken, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve bütçesine de bunların yansımaları olmuştur.

Buna paralel olarak İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2023 mali yılı bütçesini revize ettiği görülmektedir. Aşağıda tablo 9’da görüleceği üzere, 2 milyar 610 milyon 875 bin lirası doğrudan yatırımlar (sermaye Giderleri), transfer harcamalarını da içinde barındıran mal ve hizmet alımı için 3 milyar 760 milyon lira olmak üzere 9 milyar 750 milyon lira tutarlı ek bütçe yapılarak belediye meclisinin 27 Kasım 2023 tarihli

oturumunda 1330 sayılı karar ile kabul edilmiştir. İBB Meclisi'nin 27 Kasım 2023 tarihli bileşimine ait zabtına göre ek bütçenin mecliste görüşülmesi esnasında herhangi bir müzakerre yapılmadığı komisyondan geldiği şekliyle kabul edildiği görülmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Plan ve Bütçe Komisyonunun 27 Kasım 2023 tarihli oturumunda ek bütçenin belediye meclisinde kabul edilmesi esnasında komisyon raporunda ise aşağıdaki görüşlerin yer aldığı görülmektedir. 27 Kasım 2023 tarih ve 1330 sayılı İstanbul Büyükşehir Belediyesi meclis kararına esas Plan ve Bütçe Komisyonu Raporunda;

"Ancak mevcut bütçe öngörülerimizin ötesinde yüksek seviyelere ulaşan enflasyon oranları ve personele verilen ücret zamlarına bağlı olarak personel ve sosyal güvenlik giderlerine ilişkin bütçe kalemlerinde ilave 7 milyar 139 milyon 125 bin lira ek ödenek ihtiyacı ortaya çıkmıştır"

(<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5779.pdf>).

Yine aynı raporda devamla "diğer taraftan Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının 22 Ağustos 2023 tarih ve 1254832 sayılı yazısında, Bakanlık ile Belediyemiz arasında imzalanan 07 Nisan 2023 tarihli protokol gereği Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü (AYGM) tarafından yapımı tamamlanan Başakşehir- Kayaşehir Metrosunun Kurumumuza devrinin yapıldığı bildirilmiştir. Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Finansmanı Genel Müdürlüğünden alınan 05.05.2023 tarih ve 2138718 sayılı yazı ve eklerinde ise söz konusu devir nedeniyle Kurumumuz adına 4 milyar 511 milyon 694 bin 861 lira 43 kuruş borçlandırma kaydı yapıldığı bildirilmiştir. 5779 sayılı 'Belediye ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun' (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5779.pdf>), hükümleri çerçevesinde '2023 yılı Haziran ayı itibariyle Belediyemiz adına hesaplanan pay gelirlerimizden aylık olarak %5 oranında kesintiler yapılmaya başlandığı ve 2023 yılında toplam 2 milyar 610 milyon 875 bin lira kesinti yapılacağı belirtilmiştir'.

'Metro devir işlemlerinin yıl içinde ortaya çıkmış olması nedeniyle Meclisimizce onaylanan 2023 yılı bütçesinde ve söz konusu taşınmaz varlığın Kurum kayıtlarına alınmasından sorumlu Emlak Yönetimi Dairesi Başkanlığının bütçesinde söz konusu bütçe gideri için herhangi bir ödenek öngörüsü yapılamamıştır. Başakşehir-Kayaşehir metro hattının Kurumumuz taşınmaz varlık kayıtlarına alınabilmesi, Büyükşehir Belediyemizin pay gelirlerinden 2023 yılında yapılan ve yapılacak kesintilere ilişkin bütçe giderlerinin muhasebe kayıtlarına işlenebilmesi için toplam 2 milyar 610 milyon 875 bin lira zorunlu ek ödenek ihtiyacı ortaya çıkmıştır'" denilmektedir

(<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1330-1330-59285>).

Aşağıda tablo 9’da da görüleceği üzere 2023 mali yılı ek tahmini gider bütçenin personel gideri, transfer ve yatırım harcamaları ile yedek ödenekte kullanılacağı görülmektedir. Ek bütçenin görüşüldüğü plan ve bütçe komisyonunun raporunda bu durum teyit edilmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi meclisinde 27 Kasım 2023 tarihinde ve 1330 sayılı kararı ile 2023 mali yılı ek bütçesi 9 milyar 750 milyon lira olarak kabul edilmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1330-1330-59285>).

Tablo 9. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 mali yılı gider ve ek gider bütçesi

Ekonomik Kod		2023 Yılı Bütçesi (Bin TL)	2023 Yılı Ek Bütçesi (Bin TL)	Toplam (Bin TL)
01	Personel Giderleri	4.458.000	839.130	5.297.130
02	SGK Devlet Primi Giderleri	633.315	0,00	633.315
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	24.838.685	3.760.000	28.598.685
04	Faiz Giderleri	3.644.000	0,00	3.644.000
05	Cari Transferler	13.477.000	0,00	13.477.000
06	Sermaye Giderleri	57.134.000	2.610.875	59.744.875
07	Sermaye Transferleri	4.765.000	0,00	4.765.000
08	Borç Verme	1.500.000	0,00	1.500.000
09	Yedek Ödenek	4.800.000	25.39.995	7.339.995
Genel Toplam		115.250.000	975.0000	12.500.0000

Kaynak:https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2023_butce_kitabi_231ed29d3b.pdf, s. 9

(<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1330-1330-59285>)

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin belediye meclisince kabul edilen ek tahmini bütçe ile birlikte 2023 mali yılı tahmini bütçesi 125 milyar liraya ulaşmıştır. Bunun sonucunda doğrudan yatırımlara (sermaye giderleri) ayrılan pay %47,79 oran ile 59 milyar 744 milyon 875 bin lira; transfer harcamaları içinde yer alan mal ve hizmet alım tutarı ise %22,87 oranı ile 28 milyar 598 milyon 685 bin liraya yükselmiştir. Diğer taraftan ise bu bütçe ile bir önceki yıl olan 2022 mali yıl bütçesi ile karşılaştırıldığında ise doğrudan yatırımlar (sermaye giderleri) %108,38 oran ve 31 milyar 75 milyon 6 bin

lira; transfer yatırımlarını da içeren mal ve hizmet alımları %77,61 oranda ve 12 milyar 496 milyon 883 bin lira artış sağlanmıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 mali yılı ek bütçesi sonrası yukarıda tablo 9’da görüldüğü üzere, 59 milyar 744 milyon 875 bin lirası doğrudan yatırımlar (sermaye giderleri) olmak üzere toplam 125 milyar lira tutarlı bütçe toplamına ulaşmıştır. Ek bütçe sonrası 2023 mali yılı tahmini gider bütçesi %8,45 artmış olmasına rağmen; doğrudan yatırımların (sermaye giderleri) toplam bütçe içindeki payı %-1,96 (%49,57’den %47,79) oranına gerilediği görülmektedir. Bu durumun yapılan ek bütçede yatırım harcamaları dışında personel giderleri, sosyal güvenlik primleri devlet payı giderleri, faiz giderlerine de pay ayrılmasından kaynaklandığı görülmektedir.

Diğer taraftan İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 mali yılı ek gider bütçesi sonrası doğrudan yatırım harcamaları (sermaye giderleri) ile transfer harcamaları da dahil olmak üzere toplamda yatırımlara 108 milyar 85 milyon 560 bin lira ayrılmıştır. Bu tutar gider bütçesi içinde %86,46 oranına karşılık gelmektedir. Bu oran bir önceki yıl olan 2022 yılı toplam yatırım harcamalarının bütçe içinde payı olan %86,07 tutarını az da olsa geçmiş olup, aynı zamanda yatırımlarda sürdürülebilirlik bakımından önemlidir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019, 2020, 2021, 2022 ve 2023 mali yılları tahmini bütçelerinde, stratejik plan ve performans esaslı hizmet ve yatırım programında yer alan yatırımlar için yeterli kaynak ayrılmadığı görülmektedir.

BÖLÜM 4

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ 2019-2023 YILLARI BÜTÇELERİNİN YATIRIM KALEMLERİ STRATEJİK PLAN, PERFORMANS ESASLI HİZMET VE YATIRIM PROGRAMI, FAALİYET RAPORU, KESİN HESAP VE DÖNEM BİLANÇO EKSENİNDE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

İstanbul, nüfus ve ekonomiye katkısı bakımından Türkiye'nin en büyük önemli şehridir. Bu nedenle ve ayrıca İstanbul Büyükşehir Belediyesi bütçe büyüklüğü, çalışan sayısı, bağlı kuruluş olan İETT Genel Müdürlüğü ve İSKİ Genel Müdürlüğü ile 30 iştirak şirketi ile 30 Büyükşehir Belediyesi arasında en büyüğüdür. 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/12/20031224.htm>) uyarınca tez konusu yatırımların en üst planlaması olan stratejik plan iki ayrı dönemi kapsamaktadır. Bu durum aynı zamanda farklı iki dönemi kısmen ve zimmen karşılaştırılmasını da sağlamaktadır. Bu dönemler; 2015-2019 dönemini kapsayan üçüncü stratejik plan ile 2020-2024 dönemini kapsayan dördüncü stratejik plan dönemidir.

Bilindiği üzere Stratejik planlama 5018 sayılı Kanun ile kamu idarelerinin planlı hizmet sunumu, politika geliştirme, belirlenen politikaları somut iş programlarına ve bütçelere dayandırma ile uygulamayı etkili bir şekilde izleme ve değerlendirmelerini sağlamaya yönelik olarak temel bir araç olarak benimsenmiştir. 5018 sayılı Kanun ile kamu idarelerine kalkınma planları, programlar, ilgili mevzuat ve benimsedikleri temel ilkeler çerçevesinde geleceğe ilişkin misyon ve vizyonlarını oluşturmak, stratejik amaçlar ve ölçülebilir hedefler saptamak, performanslarını önceden belirlenmiş olan göstergeler doğrultusunda ölçmek ve uygulamanın izleme ve değerlendirmesini yapmak amacıyla katılımcı yöntemlerle stratejik plan hazırlama görevi verilmiştir. 5018 sayılı Kanunun yanı sıra 5393 sayılı Belediye ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunları ile nüfusu 50.000'in üzerindeki tüm belediyeler stratejik plan hazırlamakla yükümlü kılınmıştır. Kanunda stratejik planlama performans esaslı bütçeleme ile bir arada ele alınmıştır. Kanuna göre; kamu kurumları bütçelerini stratejik planlarına, stratejik planlarında yer alan misyon, vizyon, stratejik amaç ve hedeflerle uyumlu ve performans esasına dayalı olarak hazırlayacaklardır. Performans göstergeleri kamu kurumlarının

bütçelerinde yer alacak ve performans denetimleri bu göstergeler çerçevesinde gerçekleştirilecektir.

Stratejik planlama, bir kurumun mevcut durumu ile gelecekte ortaya çıkması muhtemel gidişatını inceleme, hedeflerini belirleme, bu hedeflere ulaşmak için strateji geliştirme ve uygulama sonuçlarını ölçümleme sürecidir. Stratejik planlama, stratejik planın hazırlanması, planın uygulanması, bu sürecin izlenmesi ve değerlendirilmesinin birbirini takip ettiği döngüsel bir yönetim modelidir. Stratejik planlama sürecinde; kamu idarelerine stratejik planlama sürecinde yol göstermek amacıyla 2003 yılında “Kamu İdareleri İçin Stratejik Planlama Kılavuzu” hazırlanmış ve 2006 yılında Kılavuzun ikinci sürümü uygulamaya konulmuştur. İkinci sürümden elde edilen deneyimler çerçevesinde, odağına merkezi kamu idarelerini alarak geliştirilen kılavuz, 2018 yılında üçüncü sürüm olarak yayımlanmıştır. (https://strateji.duzce.edu.tr/Dokumanlar/strateji/Stratejikplan/stratejik_planlama_kilavuzu.pdf).

Tezimin bu bölümünde İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019-2023 yılları stratejik planında öngörülen yatırımları her yıl için ayrı ayrı tahmini bütçede ayrılan ödenek tutarı ile karşılaştırıp değerlendireceğim.

Daha sonra ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019-2023 yılları performans esaslı hizmet ve yatırım programında öngörülen yatırımları her yıl için ayrı ayrı tahmini bütçede öngörülen yatırım tutarı ile karşılaştırıp değerlendireceğim.

En son olarak İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019-2023 dönemi bütçelerinde yer alan yatırım tutarının yine her yıl için ayrı ayrı faaliyet raporundaki durumu, kesin hesap sonuçları karşısındaki durumu ve bilançodaki meydana getirdiği değişim sonuçları bakımından ayrı ayrı değerlendireceğim.

Diğer taraftan Belediye yatırımlarındaki teknik öncelik ile mahalle halkının öncelikli beklentisi bazen birbiri ile çelişebilir. Örneğin, kanalizasyonu, suyu ve asfalt yolu olmayan bir mahalle halkının belediyeden talebi mahalleyi güzelleştireceği ve sakinleri çamurdan kurtaracağı için, asfalt yol olabilir. Böyle bir durumda belediyenin tercihi, mahalle halkının tercihi olan asfalt yol ile teknik öncelik olan önce kanalizasyon ve su altyapısının tamamlanması, sonra asfalt yapılması arasında, kaynakların etkin ve verimli kullanılması açısından, doğal olarak teknik tercihten yana olmalıdır.

4.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019-2023 Yılları Bütçelerinin Yatırım Bakımından Stratejik Plan İle Karşılaştırılması

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan ve 2015-2019 yıllarını kapsayan üçüncü dönem stratejik plan belediyesi meclisinde 17 Kasım 2014 gün ve 1687 sayılı meclis kararı ve oyçokluğu ile kabul edilmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1687-1687-43624>).

Plan üç farklı Büyükşehir Belediye Başkanı tarafından uygulanmıştır. 2015 yılından istifa ettiği tarih olan 22 Eylül 2017 tarihine kadar 31 Mart 2014 tarihinde seçilmiş İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı tarafından uygulanmıştır. Mevcut Belediye Başkanı'nın istifa etmesi ile 28 Eylül 2017 tarihinde belediye meclisi içinden seçilen yeni belediye başkanı ise bu tarihten görevi devrettiği 31 Mart 2019 tarihine kadar planı uygulamıştır. Bu tarihte yapılan İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimini kazanan yeni başkan ise göreve başladığı tarih olan 17 Nisan 2019 tarihinde plan döneminin sonuna 31 Aralık 2019 tarihine kadar uygulamıştır. Böylece 2015-2019 dönemi stratejik planı fiilen uygulayan 3'üncü belediye başkanı olmuştur.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanmış olan 2015 – 2019 dönemi Stratejik Planında; "tüm analizlerden elde edilen sonuçlar değerlendirildikten sonra, Afet Yönetimi, Çevre Yönetimi, İmar Yönetimi, Kent ve Toplum Düzeni Yönetimi, Kültür Hizmetleri Yönetimi, Sağlık Hizmetleri Yönetimi, Sosyal Destek Hizmetleri Yönetimi, Ulaşım Hizmetleri Yönetimi ve Genel Yönetim olmak üzere, 9 ana hizmet alanı belirlenmiş olup, 17 stratejik amaç altında 97 stratejik hedef ve bu hedeflere ne ölçüde ulaşıldığının ölçümü için 643 adet performans göstergesine yer verildiği" belirtilmiştir

(https://uploads.ibb.istanbul/uploads/ibb_stratejik_plan_2020_2024_17fb807616.pdf, s. 27).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi "2015-2019 dönemi stratejik plan göstergelerinin genel başarı puanı 2015 ve 2016 yılında %80 ile çok iyi, 2017' de %78 ve 2018' de %76 ile iyi, 2019 yılında ise tahmini değerlere göre %87 ile çok iyi" olarak hesaplanmıştır (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/ibb_stratejik_plan_2020_2024_17fb807616.pdf, s. 27).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi "2015-2019 dönemi stratejik plandaki 643 göstergenin 2019 yıl sonu değerleri, %79'u çok iyi seviyede, %6'sı iyi seviyede, %4'ü

orta seviyede, %2'si zayıf ve %9'u çok zayıf seviyede gerçekleşme olacağı tahmin edildiği” yer almaktadır
(https://uploads.ibb.istanbul/uploads/ibb_stratejik_plan_2020_2024_17fb807616.pdf, s. 27).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 dönemi Stratejik Plana göre; “643 Performans Göstergesinin %79,47’lik kısmını oluşturan 511 performans göstergesi hedefine ulaşmış ya da hedefine yaklaştığı ve 2019 sonu itibariyle hedefine ulaşmayacağı tahmin edilen gösterge sayısı ise tüm performans göstergelerinin %20,52’ni oluşturan 132 adet olduğu” ifade edilmiştir
(https://uploads.ibb.istanbul/uploads/stratejikplan15_19_8e134a3a36.pdf, s. 27).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tez konusu yıllar ile bir önceki ve sonraki yılı kapsayan (2018-2024 dönemleri) yedi yıllık tahmini gider bütçesi, gerçekleşme ve stratejik plana göre tahmini yatırım tutarı aşağıda tablo 10’da gösterildiği şekildedir.

Tablo 10. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2018–2024 dönem stratejik planda öngörülen tahmini yatırım tutarı ile gider bütçeleri ve gerçekleşmesi

Yıl	Tahmini Gider Bütçesi*	Bir Önceki Yıla Göre Artış Oran %	Gerçekleşen Bütçe Tutarı*	Gerçekleşen Bütçe Oran %	Bir Önceki Yıla Göre Artış Oran %	Stratejik planda öngörülen yatırım tutarı	Bütçe içinde ki payı %
2018	22.317.000.000	-	22.148.025.365	-	-	15.007.262.044	%67,24
2019	23.800.000.000	%6,64	21.417.911.796	%89,99	-%3,29	12.402.055.651	%52,10
2020	25.850.000.000	%8,61	21.619.826.777	%83,63	%0,94	21.335.591.002	%82,53
2021	28.900.000.000	%11,79	28.486.777.780	%98,57	%31,76	23.139.255.502	%80,06
2022	65.700.000.000	%127,33	64.314.241.670	%97,99	%125,76	24.597.810.877	%37,43
2023	125.000.000.000	%186,36	122.441.749.573	%97,95	%90,38	26.037.062.321	%20,82
2024	213. 500.000.000	%70,80	-	-	-	27.354.103.685	%12,81

Kaynak: 2018 mali yılı tahmini bütçe tasarısı 27 Kasım 2017 gün ve 1843 sayılı İBB meclis kararı

2019 mali yılı tahmini bütçe tasarısı 20 Kasım 2018 gün ve 1826 sayılı İBB meclis kararı

2020 mali yılı tahmini bütçe tasarısı 13 Aralık 2019 gün ve 1070 sayılı İBB meclis kararı

2021 mali yılı tahmini bütçe tasarısı 19 Kasım 2020 gün ve 1298 sayılı İBB meclis kararı

2022 mali yılı tahmini bütçe tasarısı 25 Kasım 2021 gün ve 1232 sayılı İBB meclis kararı

2022 mali yılı tahmini ek bütçe tasarısı 7 2021 Temmuz 2022 gün ve 926 sayılı İBB meclis kararı

2023 mali yılı tahmini bütçe tasarısı 28 Kasım 2022 gün ve 1531 sayılı İBB meclis kararı

2023 mali yılı tahmini ek bütçe tasarısı 27 Kasım 2023 gün ve 1330 sayılı İBB meclis kararı

2024 mali yılı tahmini bütçe tasarısı 28 Kasım 2023 gün ve 1394 sayılı İBB meclis kararı

* Kuruş, dikkate alınmamıştır.

Yukarıda tablo 10'da görüleceği üzere 2015-2019 dönemi stratejik plana göre öngörülen yatırım tutarları 2018 yılından 2019 yılına geçerken düşüş göstermektedir. 2020-2024 dönemi stratejik plana göre öngörülen yatırım tutarları gider bütçesi içinde miktar olarak artmış olmasına rağmen oransal olarak 2020 yılından 2024 yılına doğru sürekli azaldığı görülmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi "2019 yıl sonu itibariyle hedeflerine ulaşamayan performans göstergelerinin hedeflerinden sapma nedenleri arasında ağırlıklı olarak, yanlış planlama sonucu ile gösterge hedef değerlerinin gerçekleştirilemeyecek seviyede yüksek olması, fizibilite sonuçlarının uygun olmaması nedeniyle projeden vazgeçilmesi, yasal değişikliklerden dolayı işlerin başka kamu kurum ve kuruluşlarına devredilmesi ve göstergelerin konusuz kalması, dönem içerisinde gelişen şartlar ve ihtiyaçlar nedeniyle belirlenen göstergeye ihtiyacın kalmaması, artan maliyetler nedeniyle ertelenen veya vazgeçilen projeler ve paydaş taleplerine bağlı olarak değişen gerçekleştirmeler vb gibi nedenler" yer aldığı görülmektedir

(https://uploads.ibb.istanbul/uploads/ibb_stratejik_plan_2020_2024_17fb807616.pdf, s. 27).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin "2015-2019 Stratejik Planda, bazı performans göstergeleri birim seviyesinde ve fazla sayıda belirlendiği, hedefe yönelik belirlenmesi gereken üst faaliyetler yerine alt faaliyet ve projelere detaylı ve fazla sayıda

yer verildiği ve bunun sonucu verilerin temininde ve dönem içerisinde planın uygulanmasında, yıllık İdare Performans Programları veya Faaliyet Raporlarında izlenmesinde zorluklara neden olduğu görülmüş, bu durumun kurum çalışanlarının Stratejik Planı sahiplenmesini ve stratejik yönetim araçlarına dönük bilinç ve farkındalığı olumsuz etkilediği" tespiti yapılmıştır (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/ibb_stratejik_plan_2020_2024_17fb807616.pdf, s. 27).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 dönemini kapsayan dördüncü stratejik plan belediye meclisinde 13 Aralık 2019 gün ve 1067 sayılı meclis kararı ve oybirliği ile kabul edilmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1067-1067-53568>).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin "2020-2024 dönemi Stratejik Planı'nda yukarıdaki tespitler doğrultusunda, Stratejik Planlama Rehberi'ndeki değişikliklere uygun olarak, daha az sayıda, nitelikli, kurumu temsil eden, ölçülebilir göstergeler belirlendiği, faaliyet ve projeler daha üst seviyede ortaya konularak Stratejik Planın daha gerçekçi ve uygulanabilir olmasının amaçlandığına" yer verilmiştir (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/ibb_stratejik_plan_2020_2024_17fb807616.pdf, s. 27).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin "2020–2024 dönemi stratejik planda yatırımlar, 12'inci, 13'üncü ve 14'üncü sayfasında amaç ve hedef başlığı altında, Ulaşılabilir İstanbul, Çevreye Duyarlı ve Üreten İstanbul, Paylaşan İstanbul ve Yaşayan İstanbul, Eşsiz Miras, Finansal Sürdürülebilirlik, Katılımcı ve Yenilikçi Yönetim temalı başlık altında dokuz amaç belirlenerek bu amaçların içinde ise 48 hedef altında 45 faaliyet grubu yer almakta, bunların 224 gösterge ile ölçülmesi ortaya konulmuş ve amaçların bir kısmı doğrudan bir kısmı ise dolaylı olarak yatırım içinde yer aldığı" görülmektedir. (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/ibb_stratejik_plan_2020_2024_17fb807616.pdf, s. 27).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi "2020-2024 dönemi stratejik planında hedef kartlarında yer alan performans göstergelerinden her bir faaliyet alanına ilişkin 25 adet temel performans göstergesi" tanımlanmıştır (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/ibb_stratejik_plan_2020_2024_17fb807616.pdf, s. 17).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 dönemi stratejik planında yatırımları da içine alan gelir tahmini aşağıda tablo 11’de görüldüğü şekilde 2024 yılı ve iç-dış borçlanma ile bütçenin dengelenmesi hariç 92 milyar 285 milyon lira olarak tahmin edilmiştir.

Tablo 11. İBB’nin 2020-2024 dönemi stratejik planına göre 2020-2023 yılları tahmini gelirler

Kaynaklar	2020 Yılı	2021 Yılı	2022 Yılı	2023 Yılı	Toplam
Vergi Geliri	152.000.000	159.520.000	167.135.000	175.491.750	654.146.750
Tesebbüs ve Mülkiyet Gelir	1.248.000.000	1.428.230.000	1.595.805.000	1.675.595.250	5.947.630.250
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelir	12.000.000	12.600.000	13.230.000	13.891.500	51.721.500
Diğer Gelir	15.710.000.000	16.515.500.000	17.382.530.000	18.251.656.500	67.859.686.500
Sermaye Gelir	4.040.000.000	4.241.650.000	4.493.900.000	4.666.095.000	17.441.645.000
Alacaklardan Tahsilat	100.000.000	105.000.000	110.000.000	115.500.000	430.500.000
Red ve İadeler	-12.000.000	-12.500.000	-12.600.000	-13.230.000	-50.330.000
Genel Toplam	21.250.000.000	22.450.000.000	23.700.000.000	24.885.000.000	92.285.000.000

Kaynak:(https://uploads.ibb.istanbul/uploads/ibb_stratejik_plan_2020_2024_17fb807616.pdf, s. 65).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tez konusu dönemleri kapsayan 2019-2023 dönemleri stratejik planlarda yatırımları karşılayacak gelir tahmini aşağıda tablo 13’te görüldüğü şekilde iç ve dış borçlanma ile bütçenin dengelenmesi hariç 112 milyar 885 milyon lira olarak tahmin edilmiştir.

Tablo 12. İBB’nin 2015-2019 ve 2020-2024 dönemi stratejik planlarına göre 2019-2023 yılları tahmini gelir

Kaynaklar	2019 Yılı	2020 Yılı	2021 Yılı	2022 Yılı	2023 Yılı	Toplam
Vergi Geliri	135.000.000	152.000.000	159.520.000	167.135.000	175.491.750	789.146.750
Tesebbüs ve Mülkiyet Geliri	1.742.000.000	1.248.000.000	1.428.230.000	1.595.805.000	1.675.595.250	7.689.630.250
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	12.000.000	12.000.000	12.600.000	13.230.000	13.891.500	63.721.500
Diğer	15.006.000.000	15.710.000.000	16.515.500.000	17.382.530.000	18.251.656.500	82.865.686

Gelirler						.500
Sermaye Gelirleri	3.535.000.000	4.040.000.000	4.241.650.000	4.493.900.000	4.666.095.000	20.976.645.000
Alacaklardan Tahsilat	10.000.000	100.000.000	105.000.000	110.000.000	115.500.000	440.500.000
Red ve İadeler	-10.000.000	-12.000.000	-12.500.000	-12.600.000	-13.230.000	-60.330.000
Genel Toplam	20.600.000.000	21.250.000.000	22.450.000.000	23.700.000.000	24.885.000.000	112.885.000.000

Kaynak:(https://uploads.ibb.istanbul/uploads/ibb_stratejik_plan_2020_2024_17fb807616.pdf, s. 65)
(https://uploads.ibb.istanbul/uploads/stratejikplan15_19_8e134a3a36.pdf)

İstanbul Büyükşehir Belediyesi “2020-2024 dönemi stratejik planın hedef kartlarında 9 amaç, 48 hedef, 145 faaliyet grubu 224 gösterge ile ölçüleceği yer almaktadır. Faaliyet ve projeler esas alınarak plan dahilinde yapılacak yatırımlar 2024 yılı hariç olmak üzere aşağıda tablo 13’te görüldüğü gibi toplam 95 milyar 109 milyon 719 bin 702 lira olarak” maliyetlendirilmiştir (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/ibb_stratejik_plan_2020_2024_17fb807616.pdf, s. 65).

Tablo 13. 2020-2024 dönem stratejik plana göre 2020-2023 yılları yatırımların tahmini maliyet tablosu

2020	2021	2022	2023	Toplam
2.133.5591.002	23.139.255.502	24.597.810.877	26.037.062.321	95.109.719.702

Kaynak:https://uploads.ibb.istanbul/uploads/ibb_stratejik_plan_2020_2024_17fb807616.pdf, s. 147

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tez konusu dönemleri kapsayan 2019-2023 dönemini içeren iki ayrı stratejik planı kapsamaktadır. Bu iki ayrı stratejik plan içinde tez dönemi olan 2019-2023 yıllarını içeren ve stratejik planlarda hedeflenen yatırımlar aşağıda tablo 14’te görüldüğü üzere toplam 107 milyar 511 milyon 775 bin 353 lira olarak hesaplanmıştır.

Tablo 14. 2015-2019 ve 2020-2024 dönemleri stratejik planlarda yer alan 2019-2023 yılları yatırımların tahmini maliyet tablosu

2019	2020	2021	2022	2023	Toplam
12.402.055.651	21.335.591.002	23.139.255.502	24.597.810.877	26.037.062.321	107.511.775.353

Kaynak : https://uploads.ibb.istanbul/uploads/ibb_stratejik_plan_2020_2024_17fb807616.pdf, s. 147

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2019-2023 arası tez konusu 5 yıllık gider bütçesi ve bu bütçeler içinde hizmet yatırımları hariç olmak üzere öngörülen doğrudan yatırımlar (sermaye giderleri) aşağıda tablo 15'te görülmektedir.

Tablo 15. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2019-2023 yılları gider bütçesi ve transfer harcamaları hariç doğrudan yatırım (sermaye giderler) tutarı ve yatırım tutarının bütçeye oranı

Yılı	Bütçe Tutarı	Yatırım Tutarı	Yatırım Tutarının Bütçeye Oranı
2019	23.800.000.000	11.300.995.000	%47,48
2020	25.850.000.000	9.874.330.000	%38,19
2021	28.900.000.000	9.345.589.000	%32,33
2022	65.700.000.000	28.669.869.000	%43,63
2023	125.000.000.000	59.744.875.000	%47,79
Toplam	269.250.000.000	118.935.658.000	Ortalama %44,50

Yukarıda tablo 15'te görüldüğü üzere İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin doğrudan yatırım tutarının tahmini gider bütçesi içindeki payı 2015-2019 yılları stratejik planın son yılı olan 2019 yılında %47,48 iken bir sonraki yıl olan 2020 yılında %38,19 oranına gerilemiştir. 2020-2024 dönemi stratejik planın ilk yılı olan 2020 yılı bir önceki yıla göre %9,29 oran ile daha düşük oranda bütçe içind yer alırken, daha sonraki yıl olan 2021 yılında da bundan düşük %32,33 oranında yer almıştır. Bu oran bir önceki yıla göre %5,86 oranında düşüş kaydetmiştir. Nihayetinde 2022 yılında doğrudan yatırımların tahmini gider bütçesi içindeki payı %43,63 oranına çıktığı ve önceki yıla nazaran %11,30 oranında bir yükselme görülmektedir. Son yıl olan 2023 yılı ise tüm 5 yılın en yüksek ortalamasını yakalamıştır. 2023 yılında doğrudan yatırımların tahmini bütçe içindeki payı %47,79 oranına ulaşmış bir önceki yıla göre ise 4,16 oranında arttırıldığı görülmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirceğini vaad ettiği yatırımlardan İstanbul'luların kişi başına düşen yatırım tutarı aşağıda tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2019-2023 yılları gider bütçesi ve

(transfer harcamaları hariç) doğrudan yatırımlarda (sermaye giderleri) kişi başına düşen yatırım tutarı

Yılı	Bütçe Tutarı	Doğrudan Yatırım Tutarı	Nüfus	Kişi Başına Düşen Yatırım
2019	23.800.000.000	11.300.995.000	15.519.267	728,19
2020	25.850.000.000	9.874.330.000	15.462.452	638,60
2021	28.900.000.000	9.345.589.000	15.840.900	589,96
2022	65.700.000.000	28.669.869.000	15.907.951	1.802,23
2023	125.000.000.000	59.744.875.000	15.655.924	3.816,11
Toplam	269.250.000.000	118.935.658.000		7.575,09

Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2019-33705>

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2020-37210>

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2021-45500>

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2022-49685>

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2023-49684>

İstanbul Büyükşehir Belediyesi yukarıda tablo 16’da görüldüğü üzere 2019-2023 yılları arasında 5 yılda toplam 269 milyar 250 milyon lira gider bütçesi kullandığı ve 118 milyar 935 milyon 658 bin lira tutarında ise doğrudan yatırım (sermaye giderleri) öngördüğü anlaşılmaktadır. Ayrılan yatırım tutarının beş yıllık bütçe toplamı içinde ortalama %44,50 oranına tekabül ettiği görülmektedir. Bu tutarlara başka bir yönden bakacak olursak İstanbul Büyükşehir Belediyesi söz konusu 5 yılda İstanbul’da kişi başına ortalama 17 bin 070 lira bütçe ve 7 bin 575 lira 09 kuruş yatırım yaptığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Yukarıda ki tablo 16’da incelenen 2019-2023 yıllarını kapsayan 5 yılın bütçeleri içinde transfer harcamaları hariç olmak üzere en yüksek tahmini yatırım (sermaye gideri) tutarının 2023 yılında, en düşük tahmini yatırım tutarının (sermaye gideri) ise 2021 yılında yapıldığı görülmektedir.

15 milyon 655 bin 924 kişinin yaşadığı metropol kent İstanbul'un var olan sorunların çözümünde yukarıda yer alan gider bütçeleri ile kişi başına yapılan yatırımın yeterli olmayacağını düşünmekteyim (<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2023-49684>).

4.1.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Stratejik Plan İle Karşılaştırılması

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2019 mali yılı tahmini bütçesi belediyesi meclisi'nde 20 Kasım 2018 tarihinde 1826 sayılı meclis kararı ve oyçokluğu ile kabul edilmiştir. 2019 yılı bütçesi aşağıda tablo 17'de yer almaktadır. 2019 yılı bütçesini içeren aşağıda tablo 17'de görüldüğü üzere transfer harcamalarına ayrılan tutar hariç doğrudan yatırımlara (sermaye giderleri) ayrılan 11 milyar 300 milyon 995 bin lira olup; bu tutar 2015-2019 dönem stratejik planda 2019 yılı doğrudan yatırımları için öngörülen yatırım tutarı olan 12 milyar 402 milyon 55 bin 651 lirayı karşılamamaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2019 mali yılı tahmini gider bütçesi bir önceki yıl bütçesi olan 2018 mali yılı tahmini gider bütçesi ile karşılaştırıldığında %18,40 oranında arttırıldığı görülmektedir. Ancak aynı karşılaştırma transfer harcamaları hariç yatırımlar için (sermaye giderleri) için yapıldığında ise % 3,86 oranında 420 nin 169 lira tutarında bir artış olduğu görülmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2019 mali yılı tahmini bütçesinde yatırımlar %47,48 oranı ve 11 milyar 300 milyon 995 bin lira; transfer harcamalarını içeren mal ve hizmet alımı için %25,34 oranı ile 6 milyar 33 milyon 8 bin lira 80 kuruş kaynak ayrılmıştır. Bu tez konusu 2019-2023 yılları bütçeleri içinde 2019 yılı bütçesinde ayrılan oran 2023 yılı bütçesinde yatırımlara ayrılan orana çok yakındır.

Diğer taraftan ise 2019 yılının seçim yılı olması bakımından bütçede yatırımlara bu oranda pay ayrılmış olması mali disiplin bakımın da önemlidir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1826-1826-52297>).

Tablo 17. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019 mali yılı tahmini gider bütçesi

Ekonomik Kod		2019 Yılı Bütçe (Bin TL)*
01	Personel Gider	1.393.636
02	Sosyal Güv. Kur. Devlet Primi Gider	211.839

03	Mal ve Hizmet Gider	6.033.008
04	Faiz Gider	1.114.507
05	Cari Transfer	1.243.443
06	Sermaye Giderleri	11.300.995
07	Sermaye Transfer	501.571
08	Borç Verme	301.000
09	Yedek Ödenekler	1.700.000
	Genel Toplam	23.800.000

Kaynak: <https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1826-1826-52297>

- Kuruş dikkate alınmamıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin aşağıda tablo 19'da gösterildiği şekilde 2015-2019 dönemi stratejik planda 2019 yılına ilişkin öngörülen yatırımlar 17 stratejik amaç, 97 stratejik hedef olarak ortaya konulmuş 12 milyar 402 milyon 55 bin 651 lira olarak öngörülmüştür.

Tablo 18. İBB'nin 2015-2019 dönemi stratejik planına göre yıl bazında yatırım tutarları

Yılı	Stratejik Amaç	Stratejik Hedef	Tutar
2015	17	97	9.057.696.874
2016	17	97	12.852.519.304
2017	17	97	14.963.628.317
2018	17	97	15.007.262.044
2019	17	97	12.402.055.651
Toplam	17	97	64.283.162.191

Kaynak: https://uploads.ibb.istanbul/uploads/stratejikplan15_19_8e134a3a36.pdf,s.107

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin aşağıda tablo 20'de gösterildiği şekilde 2015-2019 dönemi stratejik planda 2019 yılı için öngörülen yatırım 12 milyar, 402 milyon, 055 bin 651 lira; başlangıç yılı olan 2015 yılına göre %36,92 oranında ve 3 milyar 344 milyon 358 bin 777 lira artış sağlanmıştır. Bu tutar aynı planda yer alan bir önceki yıl olan 2018 yılı yatırım tutarından %17,35 oran ve 2 milyar 605 milyon 206 bin 393 lira daha düşüktür.

Tablo 19. İBB'nin 2015-2019 dönemi stratejik plana göre yıl bazında yatırım toplamı

2015	2016	2017	2018	2019	Toplam
9.057.696.874	12.852.519.304	14.963.628.317	15.007.262.044	12.402.055.651	64.283.162.191

Kaynak: https://uploads.ibb.istanbul/uploads/stratejikplan15_19_8e134a3a36.pdf,s.107

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin stratejik planda öngörülen yatırımların aynı yıl bütçesi ile karşılaştırılmasında transfer harcamaları içinde yer alan “mal ve hizmet alımları, cari transferler, sermaye transferi ve borç verme” ödenekleri içinde yatırımların ayırt edilememesi en büyük sorun olarak karşımıza çıkmıştır. Tezimde gider bütçesi açısından bu durum transfer harcamaları ile sermaye giderleri toplamı stratejik planda yer alan yatırım tutarını kapsayıp kapsamadığı yönüyle dikkate alınmıştır.

Tablo 20. İBB'nin 2015-2019 dönemi stratejik planda 2019 yılı için öngörülen ana hizmet alanı/genel yönetim alanı yatırım/maliyet tablosu

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç	Stratejik Hedef Kaynak İhtiyacı TL	2019 Yılı Kaynak İhtiyacı TL
İmar	2	9	487.045.522
Çevre	1	7	2.203.116.932
Kent Toplum	1	10	209.013.332
Kültür	1	2	464.207.945
Sağlık	1	4	148.832.474
Sosyal Destek	2	9	1.403.076.993
Ulaşım	1	12	4.483.225.547
Afet	1	4	320.033.257
Strateji Geliştirme	1	1	215.000
Mali Kaynak	2	8	714.250.951
Projelendirme	1	6	1.048.569.095
Tedarik	1	1	58.000.000
Teftiş	1	1	0*
İK	2	5	37.320.476
İştirakler	1	1	0*

İletişim	3	6	79.484.794
Denetim	1	1	0*
Hukuk	1	1	0*
Destek	1	1	678.873.335
Bilgi Yönetimi	1	9	66.790.000
Toplam	26	98	12.402.082.653

Kaynak : https://uploads.ibb.istanbul/uploads/stratejikplan15_19_8e134a3a36.pdf, s. 108-109)

*Kurumun kendi kaynaklarıyla karşılanacağı için maliyet öngörülmemiştir.

Yukradaki tablo 20’de 2015-2019 dönemi stratejik planda 2019 yılı yatırımları özetlenmiştir. Planda yer alan “stratejik amaç/hedefe dayalı maliyetlendirme tablosu bir amaca dayalı maliyetlendirmeyi ifade etmektedir. Ancak, ana hizmet alanı/genel yönetim alanı maliyetlendirme tablosu farklı olarak ilgili alandaki amaç ve hedeflerin tamamına yönelik maliyetlendirmeyi” anlattığı notu düşülmüştür. (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/stratejikplan15_19_8e134a3a36.pdf s. 108-109)

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin yukarıda tablo 21’de görüldüğü üzere 2015-2019 dönemi stratejik planında yatırım tutarı 2015 yılından 2016 yılına %41,89 oranında, 2016 yılından 2017 yılına %16,42 oranında, 2017 yılından 2018 yılına %0,29 oranında arttığı ancak 2018 yılından 2019 yılına ise -%17,35 oranında ise azalarak ve 12 milyar, 402 milyon, 082 bin 653 lira yatırım öngörülmüştür. Diğer taraftan bahse konu 2015-2019 dönemi stratejik planda yatırım tutarı 2015 yılından 2019 yılına %36,92 oranında 3 milyar 344 milyon 358 bin 777 lira artmıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2019 mali yılı bütçesinde yatırımlara ayrılan (sermaye giderleri) tutar 11 milyar 300 milyon 995 bin lira iken, aynı yıl için stratejik planda öngörülen yatırım tutarı 12 milyar 402 milyon 55 bin 651 liradır. Bu durumda 2019 yılı stratejik planda öngörülen 1 milyar 101 milyon 60 bin 651 lira tutarlı yatırımın aynı yıl gider bütçesinde yer alan transfer harcamaları için ayrılan 8 milyar 79 milyon 23 bin lira içinden karşılandığı düşünülmektedir.

4.1.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Stratejik Plan İle Karşılaştırılması

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 mali yılı tahmini bütçesi 13 Aralık 2019 tarihli meclis oturumunda ve 1070 sayılı meclis kararı ve oybirliği ile kabul edilmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1070-1070-53571>). 2020 mali yılı tahmini gider bütçesi içinde aşağıda tablo 21’de görüleceği üzere doğrudan yatırımlara (sermaye gideri) 9 milyar 874 milyon 330 bin lira ayrılmıştır. Bu tutar toplam bütçe içinde %38,19 oranına karşılık gelmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 mali yılı tahmini gider bütçesi bir önceki yıl olan 2019 yılı ile karşılaştırıldığında %8,6 oranında ve 2 milyar 50 milyon lira artmıştır. Diğer taraftan doğrudan yatırımlar (sermaye giderleri) bakımından karşılaştırıldığında miktar olarak 1 milyar 426 milyon 665 bin lira daha az ve oransal olarak ise %-12,62 oranında azalma sözkonusudur.

Transfer harcamaları içinde yer alan mal ve hizmet alım tutarı 2020 mali yılı bütçesi içinde 7 milyar 341 milyon 825 bin lira ayrılmış ve bu tutar toplam tahmini gider bütçesinde %28,40 oranına denk gelmektedir. 2020 mali yılı bütçesi transfer harcamaları içindeki hizmet yatırımları bakımından bir önceki yıl olan 2019 mali yılı gider bütçesi ile karşılaştırıldığında ise oransal olarak %3,06, miktar olarak da 1 milyar 308 milyon 816 bin lira 20 kuruş artmıştır.

Tablo 21. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 mali yılı tahmini gider bütçesi

Ekonomik Kod		2020 Yılı Bütçesi (Bin TL)
01	Personel Giderler	1.662.894
02	SGK Devlet Primi Giderler	243.098
03	Mal ve Hizmet Alım Giderler	7.341.825
04	Faiz Giderler	1.506.300
05	Cari Transfer	2.576.403
06	Sermaye Giderler	9.874.330
07	Sermaye Transfer	570.150
08	Borç Verme	275.000
09	Yedek Ödenek	1.800.000
Genel Toplam		25.850.000

Kaynak: https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2020_mali_yili_butcesi_46bc0eb136.pdf,

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 dönemi stratejik planı belediye meclisinde 13 Aralık 2019 tarihinde görüşülmüş ve 1067 sayılı meclis kararı ve oybirliği kabul edilmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1067-1067-53568>).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin stratejik planında tez konusu dönem olan 2020-2023 dönemleri için aşağıda tablo 22'de görüleceği üzere 9 amaç ve 48 hedef için 95 milyar 109 milyon 719 bin 702 lira olarak yatırım öngörülmüştür.

Tablo 22. İBB'nin 2020-2024 dönemi stratejik plana göre 2020-2023 yılları yıl bazında yatırımları

	2020	2021	2022	2023	TOPLAM
Amaç 1	1.321.925.763	1.445.480.552	1.330.328.979	1.284.837.528	4.193.572.822
Hedef 1.1	6.428.000	6.444.900	6.976.595	7.325.425	26.994920
Hedef 1.2	108.178.576	198.527.005	82.068.605	74.006.735	462.780.921
Hedef 1.3	340.986.000	339.699.300	348.527.265	274.306.628	1.303.519.193
Hedef 1.4	39.141.901	27.898.996	29.218.946	29.104.894	125.364.737
Hedef 1.5	717.369.608	773.175.588	759.260.367	797.224.436	3.047.029.999
Hedef 1.6	31.246.549	32.218.377	33.763.996	35.238.045	132.466.967
Hedef 1.7	78.575.129	67.316.386	70.513.205	67.631.365	284.036.085
Amaç 2	6.457.479.756	9.290.887.794	11.527.306.334	11.866.690.834	39.142.364.718
Hedef 2.1	3.405.429.200	6.260.687.960	8.834.425.908	9.156.997.143	27.657.540.211
Hedef 2.2	23.220.133	22.324.640	22.570.872	19.554.415	87.670.060
Hedef 2.3	366.670.365	48.878.883	51.122.827	36.413.969	503.086.044
Hedef 2.4	315.824.620	319.572.101	327.943.206	340.963.886	1.304.303.813
Hedef 2.5	2.179.273	2.288.237	2.402.648	2.522.781	9.392.939
Hedef 2.6	2.344.156.165	2.637.135.973	2.288.840.872	2.310.238.641	9.580.371.651
Amaç 3	3.967.653.020	2.662.075.421	2.629.523.842	2.719.138.875	11.978.391.158
Hedef 3.1	2.160.947.623	833.983.654	804.411.487	823.632.492	4.622.975.256
Hedef 3.2	175.717.000	176.522.850	177.397.493	186.267.367	715.904.710

Hedef 3.3	1.192.192.691	1.212.294.375	1.204.390.994	1.240.269.466	4.849.147.526
Hedef 3.4	438.795.706	439.274.541	443.323.868	468.969.549	1.790.363.664
Amaç 4	359.588.759	307.266.996	299.469.196	321.291.556	1.287.616.507
Hedef 4.1	2.990.000	2.974.650	3.118.383	5.785.802	14.868.835
Hedef 4.2	80.010.922	30.084.118	20.160.974	21.169.023	151.425.037
Hedef 4.3	254.927.000	255.689.350	256.770.018	273.945.918	1.041.332.286
Hedef 4.4	21.660.837	18.518.878	19.419.822	20.390.813	79.990.350
Amaç 5	3.795.777.276	3.782.034.989	3.632.620.339	4.397.409.106	15.607.841.710
Hedef 5.1	2.950.134.125	2.804.007.032	2.838.018.683	3.288.553.418	11.880.713.258
Hedef 5.2	427.847.150	525.892.158	315.909.066	606.228.469	1.875.876.843
Hedef 5.3	417.796.000	452.135.800	478.692.590	502.627.220	1.851.251.610
Amaç 6	2.171.286.834	2.330.069.776	1.862.736.314	1.946.133.840	8.310.226.764
Hedef 6.1	602.860.458	617.385.581	506.373.860	531.691.453	2.258.311.352
Hedef 6.2	282.180.014	289.171.114	273.398.220	280.989.291	1.125.738.639
Hedef 6.3	35.759.800	36.457.690	38.030.475	56.181.898	166.429.863
Hedef 6.4	57.215.607	44.551.387	42.476.456	44.602.998	188.846.448
Hedef 6.5	539.584.772	827.890.511	551.475.836	576.122.909	2.495.074.028
Hedef 6.6	303.748.894	313.665.839	325.126.381	335.943.700	1.278.484.814
Hedef 6.7	349.937.289	200.947.654	125.855.086	120.601.591	797.341.620
Amaç 7	232.840.850	138.768.749	133.846.332	132.740.149	638.196.080
Hedef 7.1	182.388	191.507	201.083	211.137	786.115
Hedef 7.2	98.071.643	5.425.225	4.783.986	5.198.186	113.479.040
Hedef 7.3	8.224.224	8.744.936	2.882.183	3.026.292	22.877.635
Hedef 7.4	126.362.595	124.407.125	125.979.081	124.304.535	501.053.336
Amaç 8	757.607.282	760.810.746	767.608.884	831.889.130	3.117.916.042
Hedef 8.1	452.546.949	450.367.646	451.085.929	473.640.256	1.827.640.780
Hedef 8.2	284.001.333	288.430.700	293.512.735	301.459.393	1.167.404.161
Hedef 8.3	19.207.000	20.067.800	20.968.390	54.645.560	114.888.750
Hedef 8.4	1.852.000	1.944.600	2.041.830	2.143.922	7.982.352
Amaç 9	2.271.431.462	2.421.860.435	2.414.370.656	2.536.931.302	9.644.593.855
Hedef 9.1	337.000	353.850	371.543	390.120	1.452.513
Hedef 9.2	1.199.699.723	1.332.445.109	1.292.440.115	1.360.746.533	5.185.331.480
Hedef 9.3	215.819.760	225.511.098	236.615.203	249.883.063	927.829.124
Hedef 9.4	62.138.850	63.759.543	66.512.620	66.578.501	258.989.514
Hedef 9.5	4.563.800	4.131.990	3.911.840	3.708.681	16.316.311
Hedef 9.6	502.472.493	500.419.418	505.612.839	549.083.081	2.057.587.831
Hedef 9.7	58.101.574	62.054.153	66.331.061	69.496.914	255.983.702
Hedef 9.8	225.269.261	230.005.824	239.236.465	233.540.489	928.052.039
Hedef 9.9	3.029.000	3.179.450	3.338.973	3.503.921	13.051.344
Toplam	21.335.591.002	23.139.255.502	24.597.810.877	26.037.062.321	95.109.719.702
Genel Yön Gider	4.514.408.998	4.010.744.498	3.902.189.123	4.112.937.679	16.540.280.298
Genel	25.850.000.000	27.150.000.000	28.500.000.000	30.150.000.000	111.650.000.000

Toplam					
--------	--	--	--	--	--

Kaynak:

https://uploads.ibb.istanbul/uploads/ibb_stratejik_plan_2020_2024_17fb807616.pdf,
pp. 148-149

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 dönemi stratejik planında 2020 yılı için yukarıda tablo 22’de görüleceği üzere toplam 21 milyar 335 milyon 591 bin 2 lira yatırım öngörülmüştür. Bu tutar 2020 yılı toplam gider bütçesinin %82,53’üne karşılık gelmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 mali yılı tahmini gider bütçesinde yatırımlara ayrılan (sermaye giderleri) tutar 9 milyar 874 milyon 330 bin liradır. Transfer harcamalarını içeren mal ve hizmet alımlarına ise 7 milyar 341 milyon 825 bin lira olmak üzere toplam 10 milyar 763 milyon 378 bin lira ayrılmıştır. Bu tutarın tamamı hizmet yatırımı olarak kabul edilse dahi doğrudan yatırımları ile birlikte toplam 20 milyar 637 milyon 708 bin liraya tekabül etmektedir. Bu toplam tutar İBB’nin 2020-2024 dönemi stratejik planında 2020 yılı için öngörülen 21 milyar 335 milyon 591 bin 002 lira yatırımı karşılamamaktadır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/12/20031224.htm>) ile getirilen stratejik plan uygulaması Türkiye’de yeni bir süreci başlatmıştır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından dördüncü defa 2020-2024 dönemi için hazırlanan stratejik plan daha ilk yılındaki uygulamasında amacına ulaşmayacağı ortaya çıkmıştır.

Zira yeni göreve gelmiş olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanı tarafından hazırlanarak belediye meclisine sunulan ve mecliste temsil edilen iktidar ve muhalefet partilere mensup bütün meclis üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiş stratejik planda öngörülen İstanbul’un sorunlarına bir kısım çözüm getireceğine inanılan yatırımlar için yeterli bütçe ve kaynak ayrılmadığı anlaşılmaktadır.

4.1.3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Stratejik Plan İle Karşılaştırılması

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 yılı tahmini bütçesi 19 Kasım 2020 tarihli meclis toplantısında 1298 sayılı meclis kararı ve oyçokluğu ile kabul edilmiştir

(<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1298-1298-54878>).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 mali yılı tahmini gider bütçesi içinde aşağıda tablo 23’te görüleceği üzere yatırımlara 9 milyar 345 milyon 589 bin lira ayrılmıştır. Bu tutar toplam bütçe içinde %32,33 oranına karşılık gelmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi yatırımlara (sermaye giderleri) 2019 mali yılı bütçesinde %47,48 oranı ile 11 milyar 300 milyon 995 bin lira, 2020 mali yılı bütçesinde %38,19 oranı ile 9 milyar 874 milyon 330 bin lira ödenek vermişken, 2021 yılında aşağıda tablo 23’te görüleceği üzere %32,33 oran ve 9 milyar 345 milyon 589 bin lira ayırmıştır. Doğrudan yatırımların gider bütçesinde azalması hakkında meclis görüşme tutanakları, bütçe gerekçesi ve diğer açık kaynaklardan herhangi bir bilgiye rastlanılmamıştır.

Diğer taraftan bu bütçe içinde transfer harcamalarını da içeren mal ve hizmet alımları için %35,46 oranı ile 10 milyar 249 milyon 98 bin lira kaynak ayrılmıştır.

Tablo 23. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 mali yılı tahmini gider bütçesi

Ekonomik Kod		2021 Yılı Bütçesi (Bin TL)
01	Personel Gider	1.720.783
02	SGK Devlet Primi Gider	259.381
03	Mal ve Hizmet Alım Gider	10.249.098
04	Faiz Gider	1.300.000
05	Cari Transfer	2.445.616
06	Sermaye Gider	9.345.589
07	Sermaye Transfer	1.714.533
08	Borç Verme	465.000
09	Yedek Ödenek	1.400.000

Genel Toplam	28.900.000
---------------------	-------------------

Kaynak https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2021_mali_yili_butcesi_7aeedb7aef.pdf,
s.11

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 yılı tahmini gider bütçesi bir önceki yıl olan 2020 mali yılı tahmini gider bütçesinde yer alan yatırımlar (sermaye giderleri) bakımından karşılaştırıldığında %-0,53 oranında ve 528 bin 741 lira azalmıştır. Transfer harcamaları içinde yer alan mal ve hizmet alımında ise %39,59 oranında ve 2 milyar 907 milyon 273 bin lira artış olmuştur.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 dönemi stratejik planında 2021 yılı için öngörülen doğrudan yatırım harcamaları ile transfer harcamaları toplamı yukarıda tablo 23'te gösterildiği üzere 24 milyar 219 milyon 836 bin liradır. Bu tutar bir önceki yıl olan 2020 yılı ile karşılaştırıldığında %17,35 oranında ve 3 milyar 582 milyon 664 bin 500 lira artmıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2021 mali yılı gider bütçesinde yatırım harcamaları (sermaye giderleri) ayrılan tutar ile transfer harcamaların da için de yer aldığı yatırım toplamı 24 milyar 219 milyon 836 bin liradır. Bu tutar 2020-2024 dönemi stratejik planında 2021 yılı için öngörülen yatırım tutarı olan 23 milyar 139 milyon 255 bin 502 lirayı karşılamaktadır. Ancak transfer harcamalarının toplamı olan 14 milyar 874 milyon 247 bin liranın tamamının hizmet yatırımı olmayacağı muhakkaktır. Bu durumda ise 2021 yılı tahmini gider bütçesinde yer alan yatırım harcamaları ile transfer harcamaları toplamının 2020-2024 dönemi stratejik planında 2021 yılı için öngörülen yatırımları karşılamadığı düşünülmektedir.

4.1.4. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Stratejik Plan İle Karşılaştırılması

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 Yılı Bütçesi Belediye Meclisi'nde 25 Kasım 2021 tarihinde 1232 sayılı Meclis Kararı ve oyçokluğu ile kabul edilmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1232-1232-56200>).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 mali yılı bütçesinde yatırımlara (sermaye giderleri) 18 milyar 239 milyon 680 bin lira, transfer harcamalarını da içinde barındıran

mal ve hizmet alımları ise 11 milyar 960 milyon 542 bin lira olmuştur. Diğer taraftan 2022 mali yılı bütçesinin de yatırımlara (sermaye giderleri) ayrılan pay bir önceki yıl olan 2021 mali yılı yatırımları (sermaye giderleri) ile karşılaştırıldığında %95,16 oran ve 8 milyar 894 milyon 91 bin lira; transfer harcamalarını da içinde barındıran mal ve hizmet alımları ise %16,69 oran ve 1 milyar 711 milyon 444 bin lira artmıştır.

Tablo 24. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2022 mali yılı tahmini gider bütçesi

Ekonomik Kod		2022 Yılı Bütçesi (Bin TL)
01	Personel Gider	1.996.980
02	SGK Devlet Primi Gider	297.686
03	Mal ve Hizmet Alım Gider	11.960.542
04	Faiz Gider	1.561.500
05	Cari Transfer	4.097.821
06	Sermaye Gider	18.239.680
07	Sermaye Transfer	2.886.726
08	Borç Verme	519.065
09	Yedek Ödenek	2.100.000
Genel Toplam		43.650.000

Kaynak:https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2022_mali_yili_butcesi_28122022_23300_edb58837a5.pdf,11

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 yılı tahmini gider bütçesi aşağıda belirtilen gerekçeler ile mali yılın ortasında arttırılmıştır. 2022 yılı tahmini ek gider bütçesi talebinde "Mali Hizmetler Daire Başkanlığı Bütçe ve Denetim Müdürlüğü tarafından İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanlık makamına yazılan B08/06/2022 tarih ve 856617 sayılı yazısında, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu 19'uncu maddesinin son fıkrası

(<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/12/20031224.htm>) merkezi yönetim

kapsamındaki idareleri için ek bütçe yapılmasının şartlarını belirlemiş, Mahalli

İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 37'inci maddesinde de

(<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=21552&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>) Mahalli İdareler için benzer bir düzenleme ile ek ödenek tabiri

kullanılmıştır. Belirtilen yönetmelik maddesine göre ek ödenek; "bütçede tertibi

bulunduğu halde ihtiyaca yetmediği anlaşılan veya bütçenin düzenlenmesi ve

görüşülmesi sırasında düşünülmeyen ve bütçede tertibi açılmayan, ancak yapılmasında zorunluluk bulunan bir hizmet için tertip açılarak, bütçenin diğer tertiplerindeki ödeneklere dokunulmadan alınan ödenektir"

(<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=21552&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=59>) şeklinde tanımlama yapılmakla birlikte, ikinci fıkrada, ek ödeneğin ancak bütçe yılı içerisinde meclis kararı ile verilebileceği belirtilmiştir. Maddenin 3'üncü fıkrasında, "Ek ödenek verilmesi için yeni bir gelir veya finansman kaynağının bulunması zorunludur"

(<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=21552&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>) hükmü getirildiği belirtilerek 22 milyar 050 milyon lira ek bütçe ihtiyacı bildirilmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi belediye meclisinde 7 Temmuz 2022 tarihinde yapılan görüşmeler sonucunda 926 sayılı karar ile talep edilen 22 milyar 050 milyon lira ek bütçe oy birliği ile kabul edilmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/926-926-57240>).

Yukarıda belirtilen meclis kararı ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 mali yılı tahmini ek gider bütçesi aşağıda tablo 25'te gösterildiği üzere 65 milyar 700 milyon liraya yükselmiştir.

Tablo 25. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2022 mali yılı gider ve ek gider bütçesi

Ekonomik Kod		2022 Yılı Bütçesi (Bin TL)	2022 Yılı EK Bütçesi (Bin TL)	Toplam (Bin TL)
01	Personel Giderleri	1.996.980	830.310	2.827.290
02	SGK Devlet Primi Giderleri	297.686	102.974	400.660
03	Mal ve Hizmet Alım	11.960.542	4.141.260	16.101.802

	Giderleri			
04	Faiz Giderleri	1.561.500	413.500	1.975.000
05	Cari Transferler	4.097.821	3.028.127	7.125.948
06	Sermaye Giderleri	18.239.680	10.430.189	28.669.869
07	Sermaye Transferleri	2.886.726	1.245.000	4.131.726
08	Borç Verme	519.065	0,00	519.065
09	Yedek Ödenek	2.100.000	1.798.640	3.898.640
Genel Toplam		43.650.000	22.050.000	65.700.000

Kaynak:https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2022_mali_yili_butcesi_28122022_23300_edb58837a5.pdf,11

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yukarıda tablo 25'te görüleceği üzere 2022 mali yılı ek bütçesi ile birlikte yatırımlara (sermaye giderleri) toplam 28 milyar 669 milyon 869 bin lira, transfer harcamalarını da içinde barındıran mal ve hizmet alımları ise 16 milyar 101 milyon 802 bin lira olmuştur. Diğer taraftan 2022 mali yılı ek gider bütçesi ile yatırım harcamalarına (sermaye giderleri) ayrılan pay cari yıl bütçesinde yatırım harcama ödeneği (sermaye giderleri) ile karşılaştırıldığında %57,18 oran ve 10 milyar 430 milyon 189 bin lira; transfer harcamalarını da içinde barındıran mal ve hizmet alımlarında ise %34,62 oran ve 4 milyar 141 milyon 260 bin lira artmıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yukarıda tablo 25'te görüleceği üzere 2022 mali yılı ek bütçesi sonucunda yatırımlara (sermaye giderleri) 28 milyar 669 milyon 869 bin lira, transfer harcamaları ise 19 milyar 464 milyon 154 bin lira olmak üzere toplam 37 milyar 703 milyon 880 bin lira olmuştur. Diğer taraftan 2022 mali yılı ek bütçesi sonucunda yatırımlara (sermaye giderleri) ayrılan pay bir önceki yıl olan 2021 mali yılı yatırımları (sermaye giderleri) ile karşılaştırıldığında %206,77 oran ve 19 milyar 324 milyon 280 bin lira; transfer harcamalarını da içinde barındıran mal ve hizmet alımları ise %57,10 oran ve 5 milyar 852 milyon 704 bin lira artmıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 dönemi yatırımlarına bakıldığında 2020-2024 dönemi beş yıllık stratejik planın orta yılı olmaktadır. Diğer taraftan ise yüksek seyreden enflasyon ki 2021 yılı sonu itibarıyla gıda ürünlerinde %43,80, ulaşımda %53,66 ve tıfde de ise %36,08 olarak açıklanmıştır (<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Tuketici-Fiyat-Endeksi-Aralik-2021-45789>). İşsizlik oranı %12,0 olmuştur (<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu->

[Istatistikleri-2021-45645](#)). Bir ABD doları (USD) 31 Aralık 2021 itibariyle 13,3290 lira olmuştur (<https://www.tcmb.gov.tr/kurlar/202112/31122021.xml>). İstanbul Büyükşehir Belediyesi 13 Aralık 2019 günlü meclis toplantısında 1067 sayılı karar ve oybirliği 2020-2024 dönemi stratejik planının kabul edildiği gün olan 13 Aralık 2019 günü bir ABD Doları 5,7726 lira (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1067-1067-53568>), planın uygulamaya konulduğu ilk gün olan 2 Ocak 2020 günü ise bir ABD Doları 5,9478 liradır (<https://www.tcmb.gov.tr/kurlar/202001/02012020.xml>).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yatırımlarını esas alan 2020-2024 dönemi stratejik planında Türklirası'nın yabancı paralar karşısında olası değer kaybının hesaplandığı veya dikkate alındığına ilişkin herhangi bir bilgiye rastlanılmamıştır (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/ibb_stratejik_plan_2020_2024_17fb807616.pdf). Bu duruma karşı İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin ne gibi önlem aldığı belli değildir ve açıklanmamıştır. Bu üç veriyi İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin plan yapmada dikkate almadığı ancak 2022 mali yılı içerisinde ek bütçe yaparak dikkate aldığını görmekteyiz. İstanbul Büyükşehir Belediyesi belediye meclisinde 13 Aralık 2019 gün ve 1067 sayılı karar ile kabul edilen 2020-2024 dönemi stratejik planında 2022 yılı tahmini bütçesi 23 milyar 700 milyon lira; yatırımlar ise yukarıda tablo 23'te görüleceği üzere 24 milyar 597 milyon 810 bin 877 lira olarak öngörülmüştür (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/ibb_stratejik_plan_2020_2024_17fb807616.pdf, S. 65).

İBB'nin belediye meclisinde 7 Temmuz 2022 tarihinde 926 sayılı karar oy birliği ile kabul edilen ek bütçe sonucu; yatırımlara (sermaye giderleri) ayrılan pay 28 milyar 669 milyon 869 bin lira olmuştur (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/926-926-57240>). Ek bütçenin kabul edilmesi sonucu yatırımlara ayrılan bu tutar 2020-2024 dönemi stratejik planda 2022 yılı yatırımları için öngörülen 24 milyar 597 milyon 810 bin 877 lirayı kapsamaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2019, 2020 ve 2021 mali yıl tahmini gider bütçesinde öngörülen yatırım harcamalarının, aynı yıl için stratejik planda öngörülen harcamaları karşılamadığı yukarıda belirtilmişti. Bunun tek istisnası 2022 mali yılında yapılan ek bütçe sonunda yatırım harcamaları için ayrılan ödeneğin stratejik planda aynı yıl için öngörülen yatırımları karşılamasıdır.

4.1.5. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Stratejik Plan İle Karşılaştırılması

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 mali yılı tahmini bütçesi belediye meclisinde 28 Kasım 2022 tarihinde 1531 sayılı karar ve oyçokluğu ile kabul edilmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1531-1531-57872>).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2023 mali yılı tahmini bütçesi aşağıdaki tablo 26'da belirtildiği üzere 115 milyar 250 milyon liradır. Bütçe içinde yatırım harcamalarına (sermaye giderleri) %49,57 oran ve 57 milyar 134 milyon lira, transfer harcamaları içinde barındıran mal ve hizmet alımları için ise %21,55 oran ve 24 milyar 838 milyon 685 bin lira ayrılmıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2023 mali yılı tahmini gider bütçesi bir önceki yıl olan 2022 mali yıl bütçesi ile karşılaştırıldığında ise %75,41 oran ve 49 milyar 550 milyon lira, sermaye giderlerinde %99,28 oran ve 28 milyar 464 milyon 131 lira, hizmet yatırımlarını da içeren mal ve hizmet alımlarında %54,26 oran ve 8 milyar 737 milyon 503 bin lira artış olmuştur.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin aşağıda tablo 26'da görüleceği üzere 2023 mali yılı tahmini bütçesi yukarıda tablo 25'te yer alan bir önceki yıl olan 2022 mali yıl ile karşılaştırıldığında yatırım harcamaları, transfer harcamaları ve bütçenin tamamında önemli oran ve miktarda artış sağlanmıştır.

Tablo 26. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 mali yılı tahmini gider bütçesi

Ekonomik Kod	2023 Yılı Bütçesi (Bin TL)
--------------	----------------------------

01	Personel Gider	4.458.000
02	SGK Devlet Primi Gider	633.315
03	Mal ve Hizmet Alım Gider	24.838.685
04	Faiz Gider	3.644.000
05	Cari Transfer	13.477.000
06	Sermaye Gider	57.134.000
07	Sermaye Transfer	4.765.000
08	Borç Verme	1.500.000
09	Yedek Ödenek	4.800.000
Genel Toplam		115.250.000

Kaynak:https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2023_butce_kitabi_231ed29d3b.pdf,s.9

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi politikaları sonucu Türkiye’de yukarıda açıklanan ekonomik ve politik sebepler sonucu İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 mali yılı tahmini bütçesini yılın sonuna doğru revize ettiği görülmektedir. Aşağıda tablo 27’de görüleceği üzere, 2 milyar 610 milyon 875 bin lirası yatırım harcamaları için, transfer harcamaları içinde yer alan mal ve hizmet alımı için 3 milyar 760 milyon lira olmak üzere 9 milyar 750 milyon lira tutarlı ek bütçe yapılmıştır. 2023 mali yılı tahmini ek bütçesi belediye meclisinde 27 Kasım 2023 tarihli belediye meclis toplantısında 1330 sayılı karar ve oyçokluğu ile kabul edilmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1330-1330-59285>).

Tablo 27. İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2023 mali yılı gider ve ek gider bütçesi

Ekonomik Kod		2023 Yılı Bütçesi (Bin TL)	2023 Yılı Ek Bütçesi (Bin TL)	Toplam (Bin TL)
01	Personel Giderleri	4.458.000	839.130	5.297.130
02	SGK Devlet Primi Giderleri	633.315	0,00	633.315
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	24.838.685	3.760.000	28.598.685
04	Faiz Giderleri	3.644.000	0,00	3.644.000
05	Cari Transferler	13.477.000	0,00	13.477.000
06	Sermaye Giderleri	57.134.000	2.610.875	59.744.875
07	Sermaye Transferleri	4.765.000	0,00	4.765.000
08	Borç Verme	1.500.000	0,00	1.500.000
09	Yedek Ödenek	4.800.000	2.539.995	7.339.995
Genel Toplam		115.250.000	9.750.000	125.000.000

Kaynak: https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2023_butce_kitabi_231ed29d3b.pdf,s.9

<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1330-1330-59285>

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 mali yılı ek bütçesi sonrası yukarıda tablo 27’de görüldüğü üzere, 59 milyar 744 milyon 875 bin lirası yatırım harcamaları olmak üzere toplam 125 milyar lira tutarına ulaşmıştır (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1330-1330-59285>).

Yukarıda tablo 27’de ek tahmini bütçe ile birlikte 2023 mali yılı tahmini toplam bütçesi %8,45 artmış olmasına rağmen; doğrudan yatırım harcamalarının toplam tahmini gider bütçesi içindeki payı %1,96 oranında azalarak %47,79 oranında olduğu görülmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin ek tahmini bütçe ile birlikte 2023 mali yılı tahmini gider bütçesi toplam 125 milyar liraya ulaşmıştır. Bunun sonucunda yatırımlara %47,79 oran ve 59 milyar 744 milyon 875 bin lira; transfer harcamaları içinde yer alan mal ve hizmet alım tutarı ise %22,87 oranında artarak ve 28 milyar 598 milyon 685 bin liraya yükselmiştir. Diğer taraftan bu bütçenin bir önceki yıl olan 2022 mali yılı tahmini bütçesi ile karşılaştırılmasında ise sermaye harcamaları %108,38 oranında ve 31 milyar

75 milyon 6 bin lira; transfer harcamaları içinde bulunan mal ve hizmet alımlarının %77,61 oran ve 12 milyar 496 milyon 883 bin lira artış olmuştur.

Diğer taraftan İBB'nin 2020-2024 dönemi stratejik planında 2023 yılına ilişkin tahmini yatırım tutarı 26 milyar 37 milyon 62 bin 321 lira olarak öngörülmüştür. Bu tutar aynı planın bir önceki yılı olan 2022 yılı ile karşılaştırıldığında %5,9 oranında ve 1 milyar 451 milyon 748 bin 327 lira artış olduğu görülmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2023 mali yılı bütçesinde doğrudan yatırımlar için öngörülen 59 milyar 744 milyon 875 bin lira; transfer harcamaları içinde bulunan mal ve hizmet alımları için ise 28 milyar 598 milyon 685 bin lira öngörülmüştür. Doğrudan yatırım harcamaları için ayrılan ödenek tutarı 2020-2024 dönemi stratejik planın 2023 yılına ilişkin öngörülen 26 milyar 37 milyon 62 bin 321 lira yatırımları karşılamaktadır. İBB'nin tez konusu tahmini gider bütçelerinde doğrudan yatırımlar için ayrılan ödenek 2022 mali yılında ek bütçe sonrasında, 2023 mali yılında ise tahmini gider bütçesinde ayrılan ödenek stratejik planda anılan yıllar için öngörülen yatırım harcamasını karşılamaktadır.

4.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019-2023 Yılları Bütçelerinin Yatırım Bakımından Performans Esaslı Hizmet ve Yatırım Programı İle Karşılaştırılması

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/12/20031224.htm>) Türkiye'de kamu yönetiminde yeni bir çığır açmıştır. Bu bakımdan hazırlanan stratejik planın her bir yılına ilişkin hedefleri performans esaslı hizmet ve yatırım programı kapsamında değerlendirilir.

Yatırım bir ülke ve bir kent için çok önemli bir harcama aracıdır. Bir kentin hele de büyüyen ve gelişmeye açık bir kent doğru ve gerçekçi yatırım kararları ve uygulamaları sonrasında beklenen sonuca ve refaha ulaşabilir. İstanbul'da genç nüfus fazla olup; kent genelinde bulunan elliyebe üniversitede yaklaşık 1 milyon 834 bin öğrenci eğitim görmektedir.

(https://www.google.com/search?q=istanbul+da+%C3%BCniversite+%C3%B6%C4%9Frenci+say%C4%B1s%C4%B1&rlz=1C5CHFA_enTR1087TR1087&oq=istanbul+da+%C3%BCniversite+%C3%B6%C4%9Frenci+say%C4%B1s%C4%B1&gs_lcrp=EgZjaHJvbWUyBggAEEUYOdIBCjExMjYyYajBqMTWoAgiwAgE&sourceid=chrome&ie=UTF-8) Diğer taraftan İstanbul kongre ve turizm kentidir. 2023 yılında 76 milyon

yolcu'ya hizmet veren yeni havalanı, dünya incisi İstanbul boğaz'ı gibi etkenler yerel yönetimlerin ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin gelecek odaklı, sorun çözücü yatırımlara önem vermesi gerekmektedir.
(<https://www.google.com/search?q=istanbul+havaliman%C4%B1+yolcu+say>)

4.2.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Performans Esaslı Hizmet ve Yatırım Programı İle Karşılaştırılması

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019 yılı yatırımları birkaç noktada önem arz etmektedir. Bunların başında 2019 yılının genel seçimlerin yapıldığı yıl olmasıdır. Diğer taraftan 2017 yılının son çeyreğinde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığında istifa nedeniyle değişim olmuştur. Yeni seçilen başkan, kendisinden evvel seçilmiş Belediye Başkanı tarafından 2015-2019 dönemini kapsayan ve hazırlanmış olan stratejik planda hiçbir revizyon yapmadan 2019 yılı performans esaslı hizmet ve yatırım programını ve bütçesini hazırlamış ve uygulamaya koymuştur. Stratejik planda hiçbir revizyon yapmamasına rağmen planda yer alan bazı yatırımları durdurma kararı almıştır. Bu karar hem yatırımlar, hemde sürdürülebilirlik bakımından belediye meclisinde ve kamuoyunda önemli tartışmalara yolaçmıştır (<https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/kadir-topbasin-projeleri-iptal-40697548>). Bunların başında ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin en önemli yatırımları olan ve en başta gelen metro yatırımları gelmektedir. Nitekim belediye meclisi ve kamuoyu tepkileri üzerine Belediye Başkanı kararını düzeltme gereği duymuştur (<https://www.diken.com.tr/yapboz-istanbulda-iptal-edilen-alti-metro-hattindan-dordu-ek-protokolle-devam-edecek/>).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2019 yılı performans esaslı hizmet ve yatırım programı belediye meclisinin 20 Kasım 2018 tarihli toplantısında 1824 sayılı karar ve oyçokluğu ile kabul edilmiştir (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2019_istanbul_buyuksehir_belediyesi_performans_esasli_yatirim_ve_hizmet_programi_2019_a29ea03937.pdf, s.11).

Tablo 28. İBB'nin 2019 yılı performans esaslı hizmet ve yatırım programına göre yatırımlar

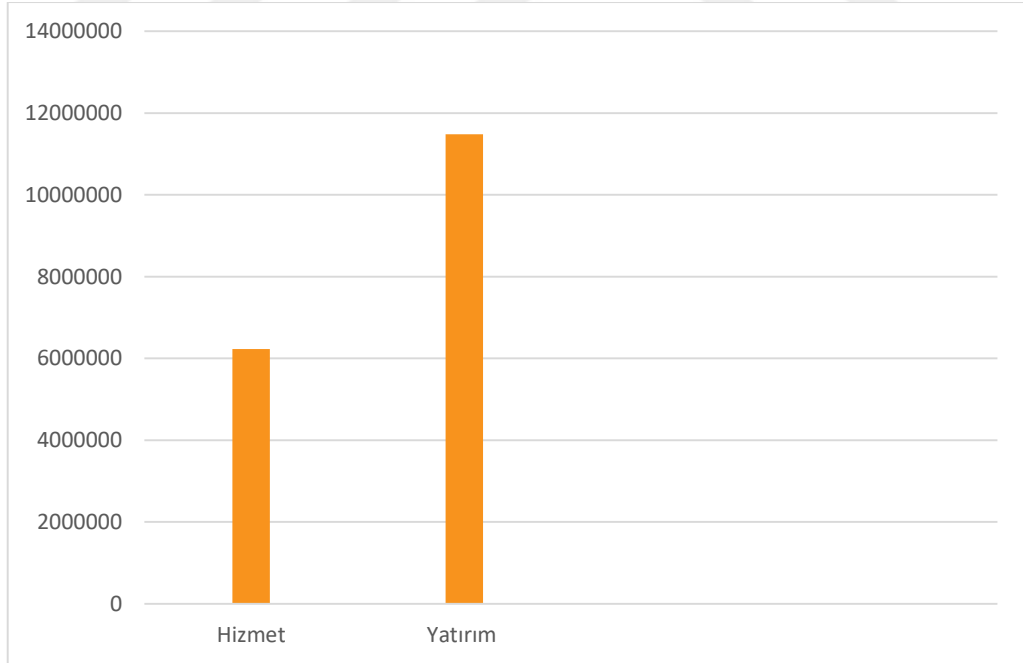
Faaliyet Türü	Faaliyet Sayısı (Adet)	Faaliyet Yüzdesi (%)	Haarcama Tutarı	Harcama Yüzdesi
----------------------	-------------------------------	-----------------------------	------------------------	------------------------

Yatırım	239	42,60	11482078	64,8
Hizmet	322	57,40	6230507	35,2
Toplam	561	100	17712585	100

Kaynak: https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2019_mali_yili_butcesi_8742ac7c09.pdf
https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2019_istanbul_buyuksehir_belediyesi_performans_esasli_yatirim_ve_hizmet_programi_2019_a29ea03937.pdf;s.11

Yukarıda tablo 28’de de görüleceği üzere İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2019 yılı performans esaslı hizmet ve yatırım programına göre toplam yatırımlar içinde %42,60 oran ve 239 adet doğrudan yatırım için 11 milyar 482 milyon 78 bin lira; %57,40 oran, 322 adet projeyi kapsayan ve 6 milyar 230 milyon 507 bin lira tutarlı hizmet yatırımı olmak üzere 17 milyar 712 milyon 585 bin lira öngörülmüştür (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2019_istanbul_buyuksehir_belediyesi_performans_esasli_yatirim_ve_hizmet_programi_2019_a29ea03937.pdf).

Şekil 1. İBB’nin 2019 yılı performans ve yatırım tutarlarının faaliyet türüne göre harcama dağılım grafiği

Kaynak: https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2019_istanbul_buyuksehir_belediyesi_performans_esasli_yatirim_ve_hizmet_programi_2019_a29ea03937.pdf;s.11

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2019 mali yılı tahmini bütçesi belediyesi meclisinde 20 Kasım 2018 tarihinde 1826 sayılı meclis kararı ve oyçokluğu ile aşağıdaki tablo 30'da görüldüğü gibi kabul edilmiştir. 2019 yılı tahmini gider bütçesi yukarıda tablo 10'da yer alan ve bir önceki yıl olan 2018 mali yılı tahmini gider bütçesi ile karşılaştırıldığında %6,64 oranında arttırıldığı gözlemlenmektedir. İBB'nin 2019 mali yılı tahmini gider bütçesinde doğrudan yatırımlar için (sermaye giderleri) %47,48 oranı ve 11 milyar 300 milyon 995 bin lira; transfer harcamalarına dahil mal ve hizmet alımı için %25,34 oranı ile 6 milyar 33 milyon 8 bin lira 80 kuruş kaynak ayrılmıştır (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1826-1826-52297>).

Tablo 29. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019 mali yılı tahmini gider bütçesi

Ekonomik Kod		2019 Yılı Bütçe (Bin TL)*
01	Personel Gider	1.393.636
02	Sosyal Güv. Kur. Devlet Primi Gider	211.839
03	Mal ve Hizmet Gider	6.033.008
04	Faiz Gider	1.114.507
05	Cari Transfer	1.243.443
06	Sermaye Giderleri	11.300.995
07	Sermaye Transfer	501.571
08	Borç Verme	301.000
09	Yedek Ödenekler	1.700.000
Genel Toplam		23.800.000

Kaynak: <https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1826-1826-52297>

- Kuruş dikkate alınmamıştır.

Diğer taraftan İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019 yılı Bütçesinde yatırım harcamaları için (sermaye yatırımları) 11 milyar 300 milyon 995 bin lira, transfer harcamaları için ise 8 milyar 79 milyon 23 bin lira olmak üzere toplam 19 milyar 380 milyon 18 bin liradır. İBB'nin yukarıda tablo 28'da görüleceği üzere 2019 yılı performans esaslı hizmet ve yatırım programında toplam 17 milyar 712 milyon 585 bin lira yatırım tutarı karşılamamaktadır. Ancak 2019 mali yılı gider bütçesinin de yer alan ve

transfer harcamaları içinde yer alan mal ve hizmet alımları için 6 milyar 33 milyon 8 bin lira 80 kuruş, cari transferler için 1 milyar 243 milyon 443 bin lira 20 kuruş, sermaye transferleri için 501 bin 571 lira, borç verme ödeneği 301 bin liranın toplamı 19 milyar 380 milyon 18 bin liranın tamamı yatırımlar için kullanılması halinde bunu karşıladığı söylenebilir. Ama transfer harcamalarının tamamının yatırım amaçlı olmadığı bilinen bir başka gerçektir. O halde 2019 mali yılı tahmini gider bütçesinde yer alan ve sermaye harcamaları ile transfer harcamaları için ayrılan ödeneğin aynı yıl için performans esaslı hizmet ve yatırım programında yer alan yatırımları karşılayacağı konusunda kesin bir kanaat oluşmamıştır.

4.2.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Performans Esaslı Hizmet ve Yatırım Programı İle Karşılaştırılması

İstanbul Büyükşehir Belediye'nin 2020 Yılı Yatırım ve Hizmet Programı 13 Aralık 2019 tarihli belediye meclis toplantısında 1068 sayılı karar ve oybirliği ile kabul edilmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1068-1068-53569>).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2020 yılı performans esaslı yatırım ve hizmet programı uyarınca toplam 500 faaliyet alanında belirtilmiş olan yatırımlar için aşağıda tablo 30'de görüleceği üzere 19 milyar 451 milyon 241 bin lira kaynak ihtiyacı belirtilmiştir.

Tablo 30. İBB'nin 2020 yılı performans esaslı yatırım ve hizmet programına göre yatırımlar

Faaliyet Alanı Tema	Amaç Kodu	Rutin/ Proje		Harcama	
		Faaliyet (Adet)	Oran (%)	Tutar (Bin TL)	Oran (%)
Dayanıklı İstanbul	A1	48	9,6	767.270	4,0
Ulaşılabilir İstanbul	A2	117	23,4	6.233.079	32,0
Çevreye Duyarlı	A3	60	12,0	3.852.445	19,8
Üreten İstanbul	A4	9	1,8	341.204	1,8
Paylaşan	A5	47	9,4	3.676.323	18,9

İstanbul					
Yaşayan İstanbul	A6	67	13,4	1.738.248	8,9
Eşsiz Miras	A7	24	4,8	211.402	1,1
Finansal Sürdürülebilirlik	A8	22	4,4	702.538	3,6
Katılımcı Ve Yenilikçi Yönetim	A9	106	21,2	1.928.732	9,9
Genel Toplam		500	100,0	19.451.241*	100,0

Kaynak:

https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2020_ibb_yatirim_ve_hizmet_programi_s_bd020976b9.pdf, S. 15

*Bu değer ile birlikte 1.884.350 Bin TL’lik hedeflerle ilişkilendirilmiş personel ve SGK giderleri, 3.824.459 Bin TL’lik Genel Yönetim Gideri, 689.950 Bin TL’lik Diğer İdarelere Transfer Edilecek Kaynakların toplamı 2020 yılı bütçesini verdiği belirtilmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 yılı mali yılı bütçesi 13 Aralık 2019 tarihli oturumda ve 1070 sayılı meclis kararı ve oybirliği ile kabul edilmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1070-1070-53571>).

Bütçeler iktidar ve belediye başkanının halka sunduğu siyasi belge olarak görülen bütçelerine genellikle muhalefet partileri ve bunlara mensup meclis üyeleri olumlu oy vermezler. Ancak bilinenin aksine, bu bütçenin en önemli özelliği iktidar ve muhalefete mensup meclis üyeleri tarafından oybirliği ile kabul ettiği bütçe olmasıdır. Diğer taraftan ise 2020 mali yılı bütçesi içinde aşağıda tablo 32’de görüleceği üzere yatırımlara 9 milyar 874 milyon 330 bin lira ayrılmıştır. Bu tutar toplam bütçe içinde %38,19 oranına karşılık gelmektedir.

Tablo 31: İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 mali yılı tahmini gider bütçesi

Ekonomik Kod		2020 Yılı Bütçesi (Bin TL)
01	Personel Giderleri	1.662.894
02	SGK Devlet Primi Giderleri	243.098

03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	7.341.825
04	Faiz Giderleri	1.506.300
05	Cari Transferler	2.576.403
06	Sermaye Giderleri	9.874.330
07	Sermaye Transferleri	570.150
08	Borç Verme	275.000
09	Yedek Ödenek	1.800.000
Genel Toplam		25.850.000

Kaynak: https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2020_mali_yili_butcesi_46bc0eb136.pdf,

S. 15

İBB'nin 2020 Yılı performans esaslı yatırım ve hizmet programına göre yatırımları yukarıda tablo 31'de 19 milyar 451 milyon 241 bin lira olarak yer almaktadır. Diğer yandan İBB'nin 2020 mali yılı tahmini gider bütçesinde ise yukarıda tablo 32'de görüldüğü üzere doğrudan yatırımlar için (sermaye giderleri) 9 milyar 874 milyon 330 bin lira kaynak ayrılmıştır. Transfer harcamaları içinde yer alan mal ve hizmet alımları için 7 milyar 341 milyon 825 bin lira, transfer harcamaları toplamı ise 10 milyar 763 milyon 378 bin lira olduğu görülmektedir. Bu durumda yatırım harcamaları (sermaye giderleri) ile transfer harcamaları tamamı yatırımlara ayrılmış olması halinde genel toplamı 20 milyar 637 milyon 708 bin lira olup, 2020 yılı performans esaslı yatırım ve hizmet programına göre yatırım tutarını kapsamaktadır. Bir önceki yıl olan 2019 mali yılı tahmini gider bütçesi ile performans esaslı yatırım ve hizmet programının karşılaştırılmasında ortaya çıkan sonuç bu yıl içinde geçerlidir. Transfer harcamalarının tamamı yatırım amaçlı olmadığı söylenebilir. Buna örnek maske, temizlik malzemesi ve dezenfektan vb gösterilebilir. Bu nedenle 2020 yılı performans esaslı yatırım ve hizmet programında hedeflenen yatırımlar için 2020 mali yılı tahmini gider bütçesinde yeterli kaynak ayrılmadığı görülmektedir.

4.2.3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Performans Esaslı Hizmet ve Yatırım Programı İle Karşılaştırılması

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 yılında Koronavirüs Pandemisi nedeniyle yatırımlarda çeşitli aksamalar yaşamıştır. Çalışma koşullarının değiştirilmesi,

yatırımlarda çalışan personelin covid-19 virüsüne yakalanması, kimilerinin gerek kendileri ve gerekse yakınlarının hayatını kaybetmesi sonucu uzun süre işe gelmemeleri yatırımların imalat ve sürelerinde aksamaya, duraksamaya veya yatırımın seyrinde birtakım değişikliklere yol açmıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 dönemi yatırımları henüz etkileri devam eden koronavirüs pandemisi ve sonrasında kendi özelinde daha önem kazanmıştır. 2021 yılı yatırımlar bakımından hem olağanüstü bir yıl olan önceki yılı telafi ederek kapsamalı, hemde İstanbul’u da var olan alt ve üst yapı ile trafik ve ulaşım sorununa çözüm olması beklenmektedir.

İBB’nin 2021 yılı performans esaslı yatırım ve hizmet programı 19 Kasım 2020 tarihinde belediye meclisinde 1296 sayılı karar ve oyçokluğu ile kabul edilmiştir (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2021_ibb_yatirim_hizmet_4ba1314243.pdf, s. 11). 2021 yılı performans esaslı yatırım ve hizmet programında öngörülen 23 milyar 71 milyon 468 bin liralık yatırım önceki yıllar dikkate alındığında birbirine çok yakın ve adeta örtüştüğü söylenebilir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin aşağıda yer alan tablo 33’de görüleceği üzere 2021 yılı yatırım ve performans programına göre öngörülen yatırımları 23 milyar 71 milyon 468 bin lira olarak yer almıştır.

Tablo 32. İBB’nin 2021 yılı performans esaslı yatırım ve hizmet programına göre yatırımlar

Faaliyet Alanı Tema	Amaç Kodu	Rutin/ Proje		Harcama	
		Faaliyet (Adet)	Oran (%)	Tutar (Bin TL)	Oran (%)
Dayanıklı İstanbul	A1	66	12,6	1.204.487	5,2
Ulaşılabilir İstanbul	A2	122	23,3	7.082.325	30,7
Çevreye Duyarlı	A3	49	9,4	3.922.514	17,0
Üreten İstanbul	A4	9	1,7	370.267	1,6
Paylaşan İstanbul	A5	57	10,9	5.199.181	22,5
Yaşayan	A6	66	12,6	1.961.321	8,5

İstanbul					
Eşsiz Miras	A7	20	3,8	317.386	1,4
Finansal Sürdürülebilirlik	A8	22	4,2	520.680	2,3
Katılımcı Ve Yenilikçi Yönetim	A9	113	21,6	2.493.307	10,8
Genel Toplam		524	100,0	23.071.468*	100,0

Kaynak:

https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2021_ibb_yatirim_hizmet_4ba1314243.pdf, S. 7

*Bu değer ile birlikte 1.945.310 Bin TL’lik hedeflerle ilişkilendirilmiş personel ve SGK giderleri, 3.315.279 Bin TL’lik Genel Yönetim Gideri, 567.943 Bin TL’lik Diğer İdarelere Transfer Edilecek Kaynakların toplamı 2021 yılı bütçesini vermektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi hazırlık süreci dahilinde yatırım programı metodolojisi hakkında yayınlanan kitapta "2021 yılı yatırım ve hizmet programımız, 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun ‘18/a’ ile, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’nun ‘7/a’ maddesi, (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5216&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>) hükümlerine istinaden, performans esaslı bütçe ve performans programı çalışmalarına altlık teşkil etmek üzere hazırlanmış... Birimlerimizin, paydaş görüşlerini değerlendirerek, 2020-2024 stratejik planı ve belirlenen bütçe kriterlerini de dikkate alarak, planladıkları yatırım ve hizmet tekliflerini elektronik ortamda harcama yönetim sistemine girmeleri sağlanmıştır. Yatırım ve hizmet teklifleri ilgili birimler ile tekrar görüşülerek, 2020-2024 stratejik planı ve 2021 mali yılı bütçe tasarısına uygun olarak hazırlanmış, üst yönetim koordinasyonunda da değerlendirilmiştir" (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2021_ibb_yatirim_hizmet_4ba1314243.pdf, s.11).

Yine İBB’nin aynı yayınında devamla "performans esaslı yatırım ve hizmet programı hedefler ile ilişkilendirilebilen ve hedeflere ulaşmak amacıyla gerçekleştirilen yatırım ve hizmet niteliğindeki faaliyet ve projelerden 2021 yılı programında yatırım ve hizmet niteliğinde 524 adet faaliyet yer almakta olup, bu faaliyetlerin 340 adedi hizmet ağırlıklı, 184 adedi ise yatırım ağırlıklı olduğu, yatırım niteliğinde olan ve benzer özellikteki alt projelerden oluşan ‘Otopark Yapımı’ gençlerin isteği olan, ‘Bisiklet

Yolları Projelendirilmesi' vb. faaliyetler ile her yıl tekrarlanan, belli bir bitiş tarihi olmayan hizmet niteliğinde ve dezavantajlı gruplar ile ileri yaştaki kişilere verilen, 'Evde Sağlık Hizmetleri' her ailede mutlaka karşılaşılan, 'Cenaze ve Defin Hizmetleri' vb. faaliyetler Rutin Faaliyet olarak tanımlanmış, tekrarlanmayan başlangıcı ve bitişi belirli bir süre dahilinde olan 'Ümraniye - Ataşehir - Göztepe Raylı Sistem Yapımı' ile, 'Afet Eğitim Merkezlerinin Projelendirilmesi ve Yapımı' vb. yatırım ve hizmet niteliğindeki faaliyetler ise proje faaliyeti olarak adlandırıldığı" ifade edilmiş ve aşağıda tablo 34'te yer verilmiştir (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2021_ibb_yatirim_hizmet_4ba1314243.pdf, s. 11).

Tablo 33: İBB'nin 2021 yılı performans esaslı yatırım ve hizmet programına göre faaliyet sayı ve maliyetleri

	Daire	Faaliyet Sayı	2021 Tutar (BIN TL)
1	Bilgi İşlem Daire Başkanlığı	39	357.095.000
2	Dış İlişkiler Daire Başkanlığı	6	7.300. 000
3	İnsan Kaynak ve Eğitim Daire Baş.	19	325.470. 000
4	Kurumsal Gel. ve Yön. Sistemleri Daire Baş.	7	1.802.000
5	Çevre Kor ve Kont Daire Baş.	18	1.187.015.000
6	Raylı Sistem Daire Başkanlığı	41	2.665.440.000
7	Ulaşım Daire Başkanlığı	39	3.004.350.000
8	Kültür Daire Başkanlığı	15	445.044.000
9	Sağlık Daire Başkanlığı	15	397.972.000
10	Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	30	1.262.774.000
11	Boğaziçi	1	500.
12	Deprem Risk Yön. ve Kentsel İyi. Daire Baş.	20	422.758. 000
13	Etüd ve Proj. Daire Baş.	12	109.006. 000
14	İmar ve Şeh. Daire Baş.	16	65.267. 000
15	Kültür Varlıkları Daire Başkanlığı	20	243.125.000
16	Emlak Yönetimi Daire Başkanlığı	12	168.950.000
17	Mali Hizmetler Daire Başkanlığı	4	1.810.600.000
18	Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı	33	2.542.775.000
19	İtfaiye Daire Başkanlığı	6	295.987.000

20	Mezarlıklar Daire Başkanlığı	5	472.900. 000
21	Muh. ve Gıda Daire Baş.	13	140.835.000
22	Zabıta Daire Başkanlığı	6	75.512.000
23	Fen İşleri Daire Başkanlığı	98	3.709.690. 000
24	Park Bahçe ve Yeşil Alan. Daire Baş.	19	1.378.919.000
25	Satınalma Daire Başkanlığı	10	104.830. 000
26	Yol Bakım ve Altyapı Koor. Dairesi Baş.	17	1.875.527.000
27	İç Denetim Birimi Başkanlığı	3	25.000
		524	23.071.458.000

Kaynak:https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2021_ibb_yatirim_hizmet_4ba1314243.pdf,
df, s. 14-15
https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2021_ibb_yatirim_hizmet_4ba1314243.pdf, pp.
14-15

Yukarıda tablo 33'te de görüleceği üzere İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2021 yılı tahmini performans esaslı yatırım ve hizmet programında, 524 adet birim bazlı olarak hesaplanan maliyetlerin içinde en büyük pay alan; Fen İşleri Daire Başkanlığı 3 milyar 709 milyon 690 bin lira ile birinci sırada, Ulaşım Daire Başkanlığı 3 milyar 4 milyon 350 bin lira ile ikinci sırada ve Raylı Sistem Daire Başkanlığı 2 milyar 665 bin 440 bin lira ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Buna göre 2021 yılı 23 milyar 71 milyon 458 bin lira tutarındaki yatırımlarının aynı yıl bütçesi içindeki payı %79,83 olarak karşımıza çıkmaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 yılı bütçesi 19 Kasım 2020 tarihli oturumda ve 1298 sayılı meclis kararı ve oyçokluğu ile kabul edilmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1298-1298-54878>).

Tablo 34. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 mali yılı tahmini gider bütçesi

Ekonomik Kod		2021 Yılı Bütçesi (Bin TL)
01	Personel Gid	1.720.783
02	SGK Devlet Primi Gid	259.381
03	Mal ve Hizmet Alım Gid	10.249.098
04	Faiz Gid	1.300.000
05	Cari Transfer	2.445.616

06	Sermaye Gider	9.345.589
07	Sermaye Transfer	1.714.533
08	Borç Verme	465.000
09	Yedek Ödenek	1.400.000
Genel Toplam		28.900.000

Kaynak https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2021_mali_yili_butcesi_7aeedb7aef.pdf.s,
11

Bu bütçenin en önemli özelliği Koronavirüs Pandemisini takip eden yılın bütçesi olmasıdır. Diğer taraftan ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 mali yılı tahmini gider bütçesi içinde yukarıda tablo 35’te görüleceği üzere doğrudan yatırımlara (sermaye giderleri) %32,33 oran ve 9 milyar 345 milyon 589 bin lira, transfer harcamaları içinde yer alan hizmet yatırımlarından sayılan mal ve hizmet alımlarına ise %35,46 oranında ve 10 milyar 249 milyon 98 bin lira ödenek ayrılmıştır.

Ancak İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 yılı tahmini gider bütçesinde transfer harcamaları içinde yer alan mal ve hizmet alımları için 10 milyar 249 milyon 98 bin lira, cari transferler için ayrılan 2 milyar 445 milyon 616 bin lira, sermaye transferleri için ayrılan 1 milyar 714 milyon 533 bin lira, borç verme ödeneği için ayrılan 465 bin lira dahil olmak üzere toplam 14 milyar 874 bin 247 liradır. Transfer harcamalarına yatırım harcamaları (sermaye giderleri) da eklendiğinde toplam 24 milyar 219 milyon 836 bin lira olup 2021 yılı performans esaslı yatırım ve hizmet programında belirlenen 23 milyar 71 milyon 458 bin lira yatırım tutarını karşılamış gibidir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1298-1298-54878>). ([https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2021_ibb_yatirim_hizmet_4ba1314243.pdf, s. 11](https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2021_ibb_yatirim_hizmet_4ba1314243.pdf,s)).

Ancak transfer harcamalarının tamamı yatırım harcaması içinde yer almamaktadır. Buna örnek en çok kullanılan çeşitli sarf ve temizlik malzemeleri, enerji giderleri ve araç kiralama giderleri vb gösterilebilir. Bu durumda İBB’nin 2021 mali yılı tahmini gider bütçesinde yer alan transfer harcamaları ile yatırım harcamaları toplamının, aynı yıl performans esaslı yatırım ve hizmet programında öngörülen yatırım tutarını karşılamayacağı açıktır.

4.2.4. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Performans Esaslı Hizmet ve Yatırım Programı İle Karşılaştırılması

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 Dönemi Yatırımları bakımından bakıldığında beş yıllık stratejik planın orta yılı olmaktadır. Öte yandan yukarıda etraflıca açıklandığı üzere ekonomik veriler Avrupa Birliği ülkeleri ve komşu ülkelere nazaran oldukça negatiftir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 13 Aralık 2019 günü yapılan belediye meclis toplantısında alınan 1067 sayılı karar ile kabul edilen 2020-2024 dönemi stratejik planında 2022 yılı tahmini bütçesi 23 milyar 700 milyon lira olarak planlanmıştır (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/ibb_stratejik_plan_2020_2024_17fb807616.pdf, s. 65).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yukarıda tablo 22'de görüleceği üzere 2020-2024 dönemlerini kapsayan stratejik planının 2022 yılına ilişkin olarak dokuz amaç ve 48 hedefle 24 milyar 597 milyon 810 bin 877 lira yatırım öngörülmüştür (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/ibb_stratejik_plan_2020_2024_17fb807616.pdf, pp. 146-147).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 25 Kasım 2021 günü yapılan belediye meclis toplantısında 1231 sayılı meclis kararı ile kabul edilen 2022 yılı performans esaslı yatırım ve hizmet programında aşağıdaki tablo 36'da yer aldığı üzere 36 milyar 384 milyon 217 bin lira yatırım ve hizmet öngörülmüştür (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2022_yatirim_ve_hizmet_programi_2022_6_12_2021_214536edba.pdf, s.13).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 yılı performans esaslı yatırım ve hizmet programında öngörülen yatırım tutarı ile stratejik planın 2022 yılı için öngörülen hizmet ve yatırımları karşılaştırıldığında, 2022 yılı performans esaslı yatırım ve hizmet programında öngörülen yatırım tutarının %47,91 oranında bir artış göstermektedir. Bu farklılığın Türkiye ekonomisinde yukarıda belirtilen etkenler olan enflasyon, işsizlik ve Türklirası'nın değer kaybından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 35. İBB'nin 2022 yılı performans esaslı yatırım ve hizmet programına göre yatırımlar

Faaliyet Alanı	Amaç	Rutin/ Proje	Harcama
----------------	------	--------------	---------

Tema	Kodu	Faaliyet (Adet)	Oran (%)	(Bin TL)	(%)
Dayanıklı İstanbul	A1	74	12,4	2.312.469	6,4
Ulaşılabilir İstanbul	A2	139	23,3	13.463.870	37
Çevreye Duyarlı	A3	62	10,4	4.308.613	11,8
Üreten İstanbul	A4	16	2,7	500.389	1,4
Paylaşan İstanbul	A5	70	11,7	8.795.273	24,2
Yaşayan İstanbul	A6	68	11,4	2.395.575	6,6
Eşsiz Miras	A7	27	4,5	618.156	1,7
Finansal Sürdürülebilirlik	A8	21	3,5	600.181	1,6
Katılım Ve Yenilik. Yönetim	A9	120	20,1	3.389.691	9,3
Genel Toplam		597	100,0	36.384.217*	100,0

Kaynak: https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2022_yatirim_ve_hizmet_programi_2022_6_12_2021_214536edba.pdf, s. 12

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 yılı yatırım ve hizmet programına bakıldığında şu açıklamalar yer verildiği görülmektedir. "5393 sayılı Belediye Kanunu'nun '18/a' (<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/1471.pdf>) ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 7/a (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216-20080702.pdf>) maddesi hükümleri kapsamında, performans programı ve performans esaslı bütçe çalışmalarına altlık teşkil etmek üzere hazırlandığı, bu kapsamda 2021 yılı mayıs ayı içerisinde ilçe belediyelerine ait yatırım ve hizmet proje teklifleri istenerek değerlendirildiği, ilk kez uygulandığı ifade edilen katılımcı bütçe çalışmalarında İstanbul'luların görüşlerine de başvurulduğu, nihai önerilerin İstanbul'luların onayına sunulduğu yer almış... hazırlık ve değerlendirme süreci sonunda hazırlanan 2022 yılı yatırım ve hizmet programı Büyükşehir Belediye Meclisimizin tetkik ve onaylarına sunulmuştur" denilmektedir (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2022_yatirim_ve_hizmet_programi_2022_6_12_2021_214536edba.pdf,s. 12).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi performans esaslı yatırım ve hizmet programında ise, "hedeflere ulaşmak amacıyla bütçelendirilen yatırım ve hizmet niteliğindeki faaliyet ve projelerden oluştuğu, 2022 yılı programında yatırım ve hizmet niteliğinde 597 adet faaliyet yer aldığı, bu faaliyetlerin %65'i ve 390 adedi hizmet, %35'i ve 207 adedi ise yatırım ağırlıklı faaliyet olduğu, yatırım niteliğinde olan ve benzer özellikteki alt projelerden oluşan veya her yıl tekrarlanan dolayısıyla bitiş tarihi olmayan yatırım ve hizmetler rutin faaliyet olarak tanımlandığı, hizmetin kısaca 'RH' yatırımın ise, 'RY' şeklinde kodlandığı rutin olarak gerçekleştirilen yıllık faaliyetler süreklilik arz ettiğinden, başlangıç ve bitiş yıllarına yer verilmediği, program yılına ait harcama tutarlarının ise belirlendiği, başlangıcı ve bitiş belirlenmiş bir süre dâhilinde olan faaliyetler proje olarak tanımlandığı, hizmet nitelikli ise 'PH' olarak, yatırım nitelikli ise 'PY' şeklinde kodlandığı, katılımcı bütçe kapsamında İstanbul'lular tarafından önerilen ve oylanarak belirlenmiş olan projeler 'KB' kodu ile yer aldığı, faaliyetlerin %62'si ve 373 adedi rutin faaliyet, %38'i ve 224 adedi ise proje kalemlerinden oluştuğu" belirtilmiştir (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2022_yatirim_ve_hizmet_programi_2022_6_12_2021_214536edba.pdf, s. 12).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2022 mali yılı tahmini bütçesi 25 Kasım 2021 günü yapılan belediye meclis toplantısında 1232 sayılı karar ve oyçokluğu ile 43 milyar 650 milyon lira olarak kabul edilmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1232-1232-56200>).

Tablo 36. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 mali yılı tahmini gider bütçesi

Ekonomik Kod		2022 Yılı Bütçesi (Bin TL)
01	Personel Gid.	1.996.980
02	SGK Devlet Primi Gid.	297.686
03	Mal ve Hizmet Alım Gid..	11.960.542
04	Faiz Gid	1.561.500
05	Cari Trans.	4.097.821
06	Sermaye Gider.	18.239.680
07	Sermaye Trans..	2.886.726

08	Borç Verme	519.065
09	Yedek Ödenek	2.100.000
Genel Toplam		43.650.000

Kaynak:https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2022_mali_yili_butcesi_28122022_23300_edb58837a5.pdf, s. 11

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 yılı için tahmini bütçesi yukarıda tablo 37’de görüleceği üzere 43 Milyar 650 Milyon TL olarak öngörülmüştür. 2022 yılı performans esaslı hizmet ve yatırım programında içinde hizmet niteliğindeki faaliyetleri de kapsayan öngörülen toplam 36 milyar 384 milyon 217 bin lira harcama 2022 mali yılı tahmini gider bütçesinin %83,35’ine karşılık gelmekte olup, bu tutar 2020 – 2024 dönemi stratejik plan hedefleriyle ilişkilendirildiği görülmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 yılı için bütçesi yukarıda tablo 37’de görüleceği üzere doğrudan yatırım (sermaye giderleri) 18 milyar 239 milyon 680 bin liradır. Bu tutar 2022 yılı performans esaslı hizmet ve yatırım programında hizmet niteliği de dahil yatırım faaliyetlere için öngörülen toplam 36 milyar 384 milyon 217 bin liralık harcama tutarını karşılamamaktadır. Ancak sermaye harcamaları (sermaye Gideri) ile birlikte transfer harcamaları içinde yer alan mal ve hizmet alımı 11 milyar 960 milyon 542 bin lira, cari transferlere ayrılan 4 milyar 97 milyon 821 bin lira, sermaye transferleri 2 milyar 886 milyon 726 bin lira, borç verme ödeneği 519 bin 65 bin lira olmak üzere tamamı yatırım amaçlı olduğu kabul edilirse toplam 37 milyar 703 milyon 834 bin liradır. Bu tutar 2022 yılı performans esaslı hizmet ve yatırım programında transfer harcamaları toplam 36 milyar 384 milyon 217 bin liralık harcama tutarını karşılamaktadır.

(https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2022_yatirim_ve_hizmet_programi_2022_6_12_2021_214536edba.pdf, s. 13). Zira transfer harcamaları içinde yer alan bazı harcamalar yatırım harcaması niteliğinde değildir. Buna örnek olarak personele verilen yemek, su; ile çay kahve, sarf malzemeleri vb ikramlar gösterilebilir.

Diğer taraftan İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 yılı için yukarıda açıklanan ekonomik gerekçeler ile belediye meclisinden ek bütçe talebinde bulunmuştur.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 yılı içinde "Mali Hizmetler Daire Başkanlığı Bütçe ve Denetim Müdürlüğü’nün tarafından İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanlık makamına yazılan B08/06/2022 tarih ve 856617 sayılı yazısında, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu 19’uncu Maddesinin son fıkrası

(<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/12/20031224.htm>) merkezi yönetim kapsamındaki idareleri için ek bütçe yapılmasının şartlarını belirlemiş, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğimin 37'inci Maddesinde de Mahalli İdareler için benzer bir düzenleme ile ek ödenek tabiri kullanıldığı, (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=21552&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>) belirtilen yönetmelik maddesinde 'Ek ödenek; bütçede tertibi bulunduğu halde ihtiyaca yetmediği anlaşılan veya bütçenin düzenlenmesi ve görüşülmesi sırasında düşünülmeyen ve bütçede tertibi açılmayan, ancak yapılmasında zorunluluk bulunan bir hizmet için tertip açılarak, bütçenin diğer tertiplerindeki ödeneklere dokunulmadan alman ödenektir' şeklinde tanımlama yapılmakla birlikte, 'ikinci fıkrada, Ek ödeneğin ancak bütçe yılı içerisinde meclis kararı ile verilebileceği belirtilmiş (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=21552&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>) ve maddenin üçüncü fıkrasında, Ek ödenek verilmesi için yeni bir gelir veya finansman kaynağının bulunması zorunlu' hükmü getirildiği belirtilerek 22 milyar 050 milyon lira ek bütçe talebinde bulunmuştur (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=21552&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 7 Temmuz 2022 tarihinde yapılan belediye meclis toplantısındaki görüşmeler sonucunda 926 sayılı karar ile talep edilen 22 milyar 050 milyon lira ek bütçe oy birliği ile onaylanmıştır (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/926-926-57240>).

Tablo 37. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2022 mali yılı gider ve ek gider bütçesi

Ekonomik Kod		2022 Yılı Bütçesi (Bin TL)	2022 Yılı EK Bütçesi (Bin TL)	Toplam (Bin TL)
01	Personel Giderleri	1.996.980	830.310	28.27.290
02	SGK Devlet Primi	297.686	102.974	400.660

	Giderleri			
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	11.960.542	4.141.260	16.101.802
04	Faiz Giderleri	1.561.500	413.500	1.975.000
05	Cari Transferler	4.097.821	3.028.127	7.125.948
06	Sermaye Giderleri	18.239.680	10.430.189	28.669.869
07	Sermaye Transferleri	2.886.726	1.245.000	4.131.726
08	Borç Verme	519.065	0,00	519.065
09	Yedek Ödenek	2.100.000	1.798.640	3.898.640
Genel Toplam		43.650.000	22.050.000	65.700.000

Kaynak:https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2022_mali_yili_butcesi_28122022_23300_edb58837a5.pdf, s. 11

Bu karar ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 mali yılı tahmini bütçesi 65 milyar 700 milyon liraya yükselmiştir. Karar sonrası yatırım harcamaları (sermaye giderleri) 28 milyar 669 milyon 869 bin liradır. Transfer harcamaları içinde bulunan mal ve hizmet alımları 16 milyar 101 milyon 802 bin lira, cari transferler için 7 milyar 125 milyon 948 bin lira, sermaye transferleri için 4 milyar 131 milyon 726 bin lira, borç verme ödeneği için ise 519 bin 65 lira olmak üzere toplam 27 milyar 878 milyon 541 bin liraya yükselmiştir. Böylece 2022 mali yılı tahmini gider bütçesinde yatırım harcamaları ile transfer harcamaları toplamı 56 milyar 548 milyon 410 bin lira olmaktadır.

Bu durumda 2022 yılı performans esaslı hizmet ve yatırım programında yer alan hizmet niteliğindeki faaliyetlere ait öngörülen toplam 36 milyar 384 milyon 217 bin liralık harcama tutarı 2022 mali yılı ek tahmini gider bütçesi sonrası karşılandığı görülmektedir.

4.2.5. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Performans Esaslı Hizmet ve Yatırım Programı İle Karşılaştırılması

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2023 yılı genel mahalli idareler seçimleri ve stratejik planın uygulama süresinin öncesi ve son yılıdır. Bu bakımdan önemlidir. Bu

durum aşağıda tablo 39’da görülen İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı performans esaslı hizmet ve yatırım programında da görülmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 28 Kasım 2022 günlü belediye meclisi toplantısında 1530 sayılı meclis kararı ve oyçokluğu ile kabul edilen 2023 yılı performans esaslı yatırım ve hizmet programında 98 milyar 184 milyon 422 bin lira yatırım ve hizmet öngörülmüştür (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1530-1530-57871>).

İBB’nin 2020-2024 dönemi stratejik planında 2023 yılı yatırım ve hizmet için 26 milyar, 37 milyon, 62 bin 321 lira öngörülmüştür (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/ibb_stratejik_plan_2020_2024_17fb807616.pdf, s. 147).

Buna karşın İBB’nin 2023 yılı performans esaslı hizmet ve yatırım programında ise hizmet ve yatırımlar için aşağıda tablo..da da görüleceği üzere 98 milyar 184 milyon 422 bin lira kaynak ihtiyacı belirtilmiştir (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2023_yili_performans_esasli_yatirim_ve_hizmet_programi_bcbb0cc91f.PDF, s.13).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2023 yılı performans esaslı yatırım ve hizmet programı ile stratejik planında 2023 yılı için öngörülen hizmet ve yatırımları ile karşılaştırılmasında %277,09 oranında artış göstermektedir. Bu farklılık Türkiye ekonomisinde bir önceki bölümde belirtilen etkenler olan enflasyon, işsizlik ve Türklirası’nın değer kaybından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 38. İBB’nin 2023 yılı performans esaslı yatırım ve hizmet programına göre yatırım tutarları

Faal. Alan	Kodu	Rut. / Pro.	Harcama
------------	------	-------------	---------

Tem		(sayı)	(%)	(Bin TL)	(%)
Dayanıklı İstanbul	A1	80	13,6	5.511.220	5,6
Ulaşılabilir İstanbul	A2	143	24,2	40.646.395	41,4
Çevreye Duyarlı	A3	63	10,7	9.567.697	9,7
Üreten İstanbul	A4	14	2,4	1.119.989	1,1
Paylaşan İstanbul	A5	59	10	23.238.798	23,7
Yaşayan İstanbul	A6	59	10	5.901.499	6
Eşsiz Miras	A7	28	4,7	1.288.188	1,3
Finansal Sürdürülebilirlik	A8	23	3,7	3.327.115	3,4
Katılımcı Ve Yenilikçi Yönetim	A9	122	20,7	7.583.521	7,7
Genel Toplam		591	100,0	98.184.422*	100,0

Kaynak: https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2023_yili_performans_esasli_yatirim_ve_hizmet_programi_bccb0cc91f.PDF, s. 12

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı aynı zamanda mevcut belediye başkanının kullanacağı ve seçim döneminin son bütçesidir. Yine yukarıda belirtilen siyasal, sosyal ve ekonomik nedenlerden dolayı mali yılın bitmesine çok kısa bir süre kala belediye meclisinden ek bütçe talebinde bulunmuştur.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2023 mali yılı tahmini bütçesi 28 Kasım 2022 tarihli belediye meclisi toplantısında 1531 sayılı meclis kararı ve oyçokluğu ile 115 milyon 250 bin lira olarak kabul edilmiştir. 2023 mali yılı gider bütçesinde 57 milyar 134 milyon lirası hizmet hariç yatırımlara ayrılmıştır (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1531-1531-57872>).

Diğer taraftan ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2023 yılı performans esaslı hizmet ve yatırım programında ön görülen 98 milyar 184 milyon 422 bin lira harcama

tutarı aynı yıl tahmini gider bütçesinin % 85,2 oranına karşılık gelmekte olup, tamamı 2020–2024 dönemi stratejik plan hedefleriyle ilişkilendirilmiştir (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2023_yili_performans_esasli_yatirim_ve_hizmet_programi_bcbb0cc91f.PDF, s. 13).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin aşağıda tablo 40'da görüleceği üzere 2023 mali yılı gider bütçesinde yatırım harcamaları için (sermaye giderleri) 57 milyar 134 milyon lira, transfer harcamaları içinde yer alan mal ve hizmet alımı için 24 milyar 838 milyon 685 bin lira, cari transferler için ayrılan 13 milyar 477 milyon lira, sermaye transferleri için ayrılan 4 milyar 765 milyon lira ve borç verme ödeneği için ayrılan 1 milyar 500 milyon liranın toplamı olan 101 milyar 714 milyon 685 bin liradır. Bu tutar 2023 yılı performans esaslı yatırım ve hizmet programında ön görülen 98 milyar 184 milyon 422 bin lira yatırım tutarını karşılamamaktadır. Ancak transfer harcamalarındaki ödeneklerin tamamının yatırımlar için kullanılmayacağı açıktır. Buna örnek olarak, mal ve hizmet alımı içinde yer alan ve personel çalıştırılmasını kapsayan hizmet alımları gösterilebilir.

Tablo 39. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 mali yılı tahmini gider bütçesi

Ekonomik Kod		2023 Yılı Bütçesi (Bin TL)
01	Personel Giderleri	4.458.000
02	SGK Devlet Primi Giderleri	633.315
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	24.838.685
04	Faiz Giderleri	3.644.000
05	Cari Transferler	13.477.000
06	Sermaye Giderleri	57.134.000
07	Sermaye Transferleri	4.765.000
08	Borç Verme	1.500.000
09	Yedek Ödenek	4.800.000
Genel Toplam		115.250.000

Kaynak:https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2023_butce_kitabi_231ed29d3b.pdf,s.9

2023 mali yılı bütçesi 27 Kasım 2023 tarihinde aşağıda tablo 40'ta görüleceği üzere İstanbul Büyükşehir Belediyesi belediye meclisinin 1330 sayılı kararı ile 9 milyar 750 milyon lira arttırılarak yılın son ayına 125 milyar liraya yükseltilmiştir

(<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1330-1330-59285>).

Tablo 40. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 mali yılı tahmini ve ek gider bütçesi

Ekonomik Kod		2023 Yılı Bütçesi (Bin TL)	2023 Yılı Ek Bütçesi (Bin TL)	Toplam (Bin TL)
01	Personel Giderleri	4.458.000	839.130	5.297.130
02	SGK Devlet Primi Giderleri	633.315	0,00	633.315
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	24.838.685	3.760.000	28.598.685
04	Faiz Giderleri	3.644.000	0,00	3.644.000
05	Cari Transferler	13.477.000	0,00	13.477.000
06	Sermaye Giderleri	57.134.000	2.610.875	59.744.875
07	Sermaye Transferleri	4.765.000	0,00	4.765.000
08	Borç Verme	1.500.000	0,00	1500000
09	Yedek Ödenek	4.800.000	2.539.995	7.339.995
Genel Toplam		115.250.000	9.750.000	125.000.000

Kaynak:https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2023_butce_kitabi_231ed29d3b.pdf, s. 9

İstanbul Büyükşehir Belediyesi belediye meclisinde kabul edilen 2023 mali yılı tahmini ek gider bütçesi sonrasında yatırım harcamaları (sermaye giderleri) 59 milyar 744 milyon 875 bin liraya, transfer harcamaları içinde yer alan mal ve hizmet alımı ödeneği 28 milyar 598 milyon 685 bin liraya yükseltilmiştir. Yine transfer harcamaları içinde yer alan cari transfer ödeneği 13 milyar 477 milyon lira, sermaye transferleri ödeneği 4 milyar 765 milyon lira, borç verme ödeneği ise 1 milyar 500 milyon lira olmak üzere toplam toplamı 108 milyar 85 milyon 560 bin liradır. Ek tahmini gider bütçesi sonrası bu ödenek toplamı 2023 yılı performans esaslı yatırım ve hizmet programında ön görülen 98 milyar 184 milyon 422 bin lira yatırım tutarını karşılamamaktadır. 2023 mali yılı tahmini gider bütçesi ve ek gider bütçesi sonrasında aynı yıl performans esaslı yatırım ve hizmet programında öngörülen yatırımları kapsadığı görülmekle birlikte; transfer harcamalarının tamamı yatırım harcaması olmadığı bilinmektedir. Bun

aörnek olarak yukarıda veildiği gibi mal ve hizmet alımı içinde yer alan ve personel çalıştırılmasını kapsayan hizmet alımları ve diğer benzer ödemeler gösterilebilir.

4.3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019–2023 Yılları Bütçelerinin Yatırım Bakımından Faaliyet Raporu, Kesin Hesap ve Dönem Bilançosu ile Karşılaştırılması

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin tez dönemini kapsayan 2019-2023 yıllarını ayrı ayrı faaliyet raporu, kesin hesap ve bilanço ile karşılaştırmasını bu bölümde yapacağım. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin tez konusu başlangıç yılı olan 2019 yılı faaliyet raporunun "yetki, görev ve sorumluluklar" başlıklı genel değerlendirmede; kendisine meri mevzuat ile tanınan bütün yetki ve sorumluluklar tek tek yer almaktadır (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/faaliyet_raporu_2019_a2d9fc9283.pdf).

Bu kapsamda İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yukarıda ayrıntılı olarak bütçeleri ve bu bütçeler içinde yatırımlara ayrılan paylara değinilmiştir. Bundan sonra ise bütçenin bahsi geçen ve başta yatırım harcamaları olmak üzere kesin sonuçları, bu harcamalara ışık tutan bir yıllık faaliyet raporu ve nihayetinde ise yıl sonu bilançosundaki değişim ile mukayese edilecektir.

Belediyelerin faaliyet raporları 17 Mart 2006 tarih ve 26111 sayılı Kamu İşaderlerince Hazırlanacak Stratejik Planlar ve Performans Parogramları ile Faaliyet Raporalarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik gereği;

"Faaliyet Raporu dönemi takip eden Nisan ayı toplantısında Belediye Başkanı tarafından meclise sunulur" hükmü gereğince görüşölüp karara bağlanır (<https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=38547&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeligi&mevzuatTertip=5>). Ancak yukarıda belirtildiği üzere 2020 yılında Koronavirüs pandemisi nedeniyle sokağa çıkma yasağı ve benzeri tedbirler nedeniyle 2019 yılı faaliyet raporu 14 Temmuz 2020 tarihinde belediye meclisinde görüşölümüştür. Bu gibi durumların oluşması halinde faaliyet raporunun ne zaman görüşüleceğine ilişkin anılan yönetmelikte herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Diğer taraftan belediyelerin kesin hesapları 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 18/b ve 64'üncü maddeleri (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050713-6.htm>) ile Mahalli İdareler Bütçe Yönetmeliđinin 40'inci maddesine uygun olarak hazırlanmak zorundadır

(<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=21552&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yatırım harcamaları faaliyet raporu, kesin hesap ve dönem bilançosu esas alınarak aşağıda değerlendirilmektedir.

4.3.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Faaliyet Raporu, Kesin Hesap ve Dönem Bilanço ile Karşılaştırılması

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2019 yılı faaliyet raporu belediye meclisinin 14 Temmuz 2020 tarihli toplantısında 462 sayılı meclis kararı ve oyçokluğu ile kabul edilmemiştir. Belediye meclis toplantısına katılan 295 belediye meclis üyesinden 173 belediye meclis üyesinin red oyu sonucu faaliyet raporu red edilmiştir. Ancak ret oyları 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 26.maddesinin 4.fıkrasında belirtilen 3/4 nisap sağlanamadığı için hukuken Onaylanmıştır (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/462-462-54025>).

Bu faaliyet raporu birincisi 2019 mali yılı bütçe ve performans esaslı hizmet ve yatırım programını hazırlayan ile diğeri 31 Mart 2019 tarihinde yapılan İstanbul Büyükşehir Belediyesi seçiminin YSK tarafından iptal edilmesi üzerine vekalet eden kayyım, son olarak ise 31 Mart 2019 tarihinde yapılan İstanbul Büyükşehir Belediyesi seçimini kazanarak göreve başlayan olmak üzere 3 ayrı belediye başkanının dönemini kapsamaktadır. Bu faaliyet raporuna belediye meclis toplantısına katılan meclis üyelerinden 173'ü red oyu kullanmış ve faaliyet raporu red edilmiştir

(<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/462-462-54025>).

2019 yılı faaliyet raporuna baktığımızda, gider bütçesi sonuçları şu şekilde yer aldığı görülmektedir. “Belediyemizce, mevzuatın öngördüğü ilke ve esaslar dahilinde mali saydamlığa, hesap verilebilirliğe katkı sağlayacak ve somut hizmet öncelikleri ve hedeflerini ortaya koyacak şekilde 2019 yılı bütçesi hazırlanmış olup, bütçesi 23 milyar 800 milyon lira gider bütçesi, 20 milyar 600 milyon lira gelir bütçesi öngörülmüş, Gelir ve Gider Bütçesi arasındaki 3 milyar 200 milyon liralık fark, finansman tablosu ile denkleştirilmiştir”

(https://uploads.ibb.istanbul/uploads/faaliyet_raporu_2019_a2d9fc9283.pdf, s. 32).

Anılan faaliyet raporunda devamla “uygulamaya konulan ve 2019 yılı için 23 milyar 800 milyon lira olarak öngörülen gider bütçesinde yılsonu itibarıyla “%89,99

oranında 21 milyar 417 milyon 911 bin 796 liralık gerçekleşme sağlanmıştır” (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/faaliyet_raporu_2019_a2d9fc9283.pdf, s. 32).

Aşağıda tablo 41’de açık olarak belirtildiği şekilde ekonomik sınıflandırmaya göre gider bütçesinin, “personel giderleri, sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi ödemeleri, mal ve hizmet alımı giderleri, sermaye giderleri, faiz ödemeleri, cari transfer, sermaye transferi, borç verme ve yedek ödenek olmak üzere 9 ana kalemden oluşmuştur”

(https://uploads.ibb.istanbul/uploads/faaliyet_raporu_2019_a2d9fc9283.pdf, s. 32).

Faaliyet raporunda yatırım içinde yer alan gider harcamalara bakıldığında ise en başta sermaye giderleri olarak ifade edilen yatırım harcamalarının %40,62 oran ve 8 milyar 699 milyon 151 bin 774 liralık olarak gerçekleştiği, transfer harcaması olarak görülen mal ve hizmet alımlarına ise %31,60 oranında ve 6 milyar 767 milyon 823 bin 30 liralık bir gerçekleşme sağlandığı görülmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2019 yılı faaliyet raporuna bakıldığında doğrudan yatırımlar (sermaye giderleri) için başlangıçta ayrılan bütçe ödeneğini yıl sonunda 965 milyon 66 bin 368 lira düşürülmesi anlaşılamamıştır. Dolayısıyla 2019 yılı doğrudan yatırımları için bütçede zaten yetersiz ayrılmış olan kaynağın yılı içinde tamamının kullanılmaması var olan sorunların çözüm süresini uzatacağı gibi ve sorunların artmasına da sebebiyet verecektir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin belediye meclisinde 16 Temmuz 2020 tarihinde 520 sayılı karar ve oybirliği ile kabul edilen 2019 mali yılı kesin hesabına göre gider bütçesi gerçekleşmesi aşağıda tablo 42’de görüldüğü gibidir. Buna göre; yatırım harcamaları için (sermaye giderleri) 8 milyar 699 milyon 151 bin 774 lira, transfer harcamaları içinde yer alan mal ve hizmet alımları için 6 milyar 767 milyon 823 bin 30 lira, cari transferler 2 milyar 108 milyon 454 bin 266 lira, sermaye transferleri 1 milyar 283 milyon 200 bin 894 lira olmak üzere toplam 18 milyar 910 milyon 885 bin 973 lira olarak gerçekleşmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/520-520-54097>).

Tablo 41. İBB’nin 2019 yılı gerçekleşen gider bütçesi ve gerçekleşme oranı

E. Kod	Gider Türü	Dönem Başı Ödenek	Yıl Sonu Toplam Ödenek	Gerçekleşen Tutar	Gerçekleşen Oran (%)	Ger. İçindeki Pay (%)
01	Personel Gider	1.393.636. 000	1.492.380.055	1.476.865.023	98,96	6,90
02	SGK	211.839. 000	225.269.221	221.786. 962	98,45	1,04

	Devlet P. Gider.					
03	Mal ve Hiz Alım Gider	6.033.008. 800	7.263.930.814	6.767.823.030	93,17	31,60
04	Faiz Giderleri	1.114.507.000	870.905.335	808.373.833	92,82	3,77
05	Cari Transferler	1.243.443.200	2.188.582.747	2.108.454.266	96,34	9,84
06	Sermaye Giderleri	11.300.995.000	10.335.928.632	8.699.151.774	84,16	40,62
07	Sermaye Transferleri	501.571.000	1.370.747.183	1.283.200.894	93,61	5,99
08	Borç Verme	301.000.000	52.256.009	52.256.009	100	0,24
09	Yedek Ödenek	1.700.000.000	0,00	0,00	0	0
Toplam		23.800.000.000	23.800.000.000	21.417.911.796	89,99	100,00

Kaynak : https://uploads.ibb.istanbul/uploads/faaliyet_raporu_2019_a2d9fc9283.pdf,

s. 32

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 16 Temmuz 2020 tarihli belediye meclisi toplantısında 520 sayılı kararla ve belediye meclis toplantısına katılan 267 belediye meclis üyesinin tamamının oyuyla kabul edilmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/520-520-54097>).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2019 mali yılı kesin hesabında yer alan gider bütçesi içinde yatırımlara ayrılmış ve gerçekleşmiş olan 18 milyar 910 milyon 885 bin 973 lira, 2019 yılı performans esaslı hizmet ve yatırım programında yer alan 17 milyar 712 milyon 585 bin lira yatırımı kapsamaktadır. Ancak bu kaynakların tamamının yatırım amaçlı olmadığı İBB'nin 2019 yılı faaliyet raporunda yer almaktadır. Bu nedenle İBB'nin 2019 yılı kesin hesabında yer alan veriler ışığında 2019 yılı performans esaslı hizmet ve yatırım programında yer alan yatırımlara yeterli kaynak sağlamadığı düşüncesindeyim. Diğer taraftan İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019 yılı bilançosu aşağıda tablo 43'te görülmektedir.

Tablo 42. İBB'nin 2019 yılı Bilançosu

Aktif*		Pasif*	
Dönen Varlıklar	10.475.236.204	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	11.372.795.541
Duran Varlıklar	97.413.866.732	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	19.486.050.186
		Özkaynaklar	77.030.257.209

Toplam	107.889.102.937	Toplam	107.889.102.937
---------------	------------------------	---------------	------------------------

Kaynak: <https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/520-520-54097>

- Kuruş dikkate alınmamıştır.

Yukarıda tablo 42’de görüleceği üzere İBB’nin 2019 yılı bilançosuna baktığımızda dönen varlıkları 10 milyar 475 milyon 236 bin 204 lira 98 kuruş, duran varlıkları 97 milyar 413 milyon 866 bin 732 lira 26 kuruş, aktif toplamı 107 milyar 899 milyon 102 bin 937 lira 24 kuruştur. Buna karşın kısa vadeli yabancı kaynaklar 11 milyar 372 milyon 795 bin 541 lira 40 kuruş, uzun vadeli yabancı kaynakları 19 milyar 486 milyon 050 bin 186 lira 60 kuruş, özkaynakları ise 77 milyar 30 milyon 257 bin 209 lira 24 kuruş ve pasif toplamı 107 milyar 899 milyon 102 bin 937 lira 24 kuruştur.

Tablo 43. İBB’nin 2018 yılı Bilançosu

Aktif*		Pasif*	
Dönen Varlıklar	9.158.296.978	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	8.176.320.044
Duran Varlıklar	89.938.278.246	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	18.584.134.179
		Özkaynaklar	72.336.121.500
Toplam	99.096.575.724	Toplam	99.096.575.724,45

Kaynak: <https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/356-356-52849>

- Kuruş dikkate alınmamıştır.

Yukarıda tablo 44’te görüleceği üzere İBB’nin 2018 yılı bilançosuna baktığımızda dönen varlıkları 9 milyar 158 milyon 296 bin 978 lira 26 kuruş, duran varlıkları 89 milyar 938 milyon 278 bin 246 lira 19 kuruş, aktif toplamı 99 milyar 96 milyon 575 bin 724 lira 45 kuruştur. Buna karşın kısa vadeli yabancı kaynaklar 8 milyar 176 milyon 320 bin 44 lira 32 kuruş, uzun vadeli yabancı kaynakları 18 milyar 584 milyon 134 bin 179 lira 21 kuruş, özkaynakları ise 72 milyar 336 milyon 121 bin 500 lira 21 kuruş ve pasif toplamı 99 milyar 096 milyon 575 bin 724 lira 45 kuruştur.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin bilançosunda değişim tutar ve oranlarını da gösteren 2019 -2018 yılları karşılaştırması tablo 45’te ve aşağıya çıkarıldığı gibidir.

Tablo 44. İBB'nin 2018 ve 2019 yılları karşılaştırmalı bilançosu

Aktif	2018 Yılı*	2019 Yılı*	Pasif	2018 Yılı*	2019 Yılı*
Dönen Varlıklar	9.158.296.978	10.475.236.204	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	8.176.320.044	11.372.795.541
Duran Varlıklar	89.938.278.246	97.413.866.732	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	18.584.134.179	19.486.050.186
			Özkaynaklar	72.336.121.500	77.030.257.209
Toplam	99.096.575.724	107.889.102.937	Toplam	99.096.575.724	107.889.102.937

Kaynak: <https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/356-356-52849>

- Kuruş dikkate alınmamıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yukarıda tablo 44'te yer alan 2019 yılı bilançosuna bakıldığında bir önceki yıl olan 2018 yılına kıyasla dönen varlıklarda 1 milyar 316 milyon 939 bin 226 lira 72 kuruş artış ile 10 milyar 475 milyon 236 bin 204, 98 kuruşa; duran varlıklarda 7 milyar 475 milyon 588 bin 486 lira 7 kuruş artış ile 97 milyar 413 milyon 866 bin 732 lira 26 kuruş ve toplam aktiflerde ise 8 milyar 792 milyon 527 bin 213 lira 21 kuruş ve %8,87 oran artış ile 107 milyar 889 milyon 102 bin 937 lira 24 kuruşa yükseldiği görülmektedir. Buna karşılık kısa vadeli yabancı kaynaklarda 3 milyar 196 milyon 475 bin 497 lira 8 kuruş, uzun vadeli yabancı kaynaklarda 901 milyon 916 bin 8 lira 28 kuruş olmak üzere 4 milyar 98 milyon 391 bin 505 lira 36 kuruş artış; özkaynaklarda 4 milyar 694 milyon 135 bin 709 lira 3 kuruş artış olmuştur.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 14 Temmuz 2020 tarihinde yapılan meclis toplantısında meclis toplantısına katılan 295 meclis üyesinin salt çoğunluğu olan 173'ü tarafından red edilmiştir. Ancak ret oyları 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 26. maddesinin 4. fıkrasında belirtilen 3/4 nisap sağlanamadığı için hukuken Onaylanmıştır (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/462-462-54025>).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2019 yılı bilançosunda yer alan verilere göre performans esaslı hizmet ve yatırım programında öngörülen 17 milyar 712 milyon 585 bin lira yatırımın 8 milyar 920 milyon 57 bin 787 liralık tutarının gerçekleşmediği aktif büyüklüklerindeki artıştan görmekteyiz.

4.3.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Faaliyet Raporu, Kesin Hesap ve Bilanço ile Karşılaştırılması

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2020 Yılı faaliyet raporu 27 Mayıs 2021 tarihli belediye meclis toplantısının 390 nolu meclis karar ve oyçokluğu ile red edilmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/390-390-55333>).

2020 yılı faaliyet raporu sonuçlarına baktığımızda, gider bütçesi sonuçları şu şekilde yer almaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin mevcut ve meri mevzuatın öngördüğü ilke ve esaslar dikkate alındığı “mali saydamlık, hesap verilebilirlik ilkelerine katkı sağlayacak ve somut hizmet öncelikleri ve hedeflerini ortaya koyacak şekilde 2020 yılı bütçesini hazırlandığı, gider bütçesinin 25 milyar 850 milyon lira, gelir bütçesinin 21 milyar 250 milyon lira olarak tahmin edildiği; Gelir ve Gider Bütçesi arasındaki 4 milyar 600 milyon liralık farkın ise, Finansman Tablosu ile denkleştirildiği ifade edilmektedir”

(https://uploads.ibb.istanbul/uploads/faaliyet_raporu_2020_e0aa3d6283.pdf, s. 30).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde “2020 yılı için 25 milyar 850 milyon liralık olarak öngörülen gider bütçesinde yıl sonu itibariyle bir önceki yıl olan 2019 yılına nazaran %6,35 oranında daha düşük ve %83,64 oranıyla 21 milyar 619 milyon 826 bin 777 lira 87 kuruş olarak gerçekleşme sağlanmıştır (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/faaliyet_raporu_2020_e0aa3d6283.pdf, s. 30).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2020 yılı faaliyet raporunda yatırım içinde yer alan gider ödeneklerine baktığımızda ise ilk sırada yatırım harcamalarını da kapsayan ve sermaye giderleri olarak yer alan harcamaları görmekteyiz. Aşağıda tablo 46'da yer alan gider bütçesinde yatırım harcamalarının %34,5 oranıyla 7 milyar 464 milyon 686 bin 428 lira 77 kuruş olarak; transfer harcamaları içinde yer alan mal ve hizmet alımları ise %30,5 oranıyla ve 6 milyar 587 milyon 542 bin 949 lira 77 kuruş olarak gerçekleşen ikinci en büyük ödenek olduğu görülmektedir. Devamında ise yine transfer harcamaları içinde yer alan ve %14,5 oranı ile 3 milyar 138 milyon 642 bin lira 81 kuruş olarak gerçekleşen cari transfer; %4,8 oran ve oran ve 1 milyar 28 milyon 300 bin 536 lira 31 kuruş olarak gerçekleşen sermaye transferleri; ve iştirak şirket, bağlı kuruluşlara verilen kaynakları ihtiva eden ve %2,9 oran ile 627 milyon lira olarak gerçekleşen borç verme ödeneği bulunduğu görülmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin belediye meclisinde 27 Mayıs Temmuz 2021 tarihinde 402 sayılı karar ve oyçokluğu ile kabul edilen 2020 yılı kesin hesabına göre gider bütçesi gerçekleşmesi aşağıda tablo 46'da görüldüğü gibidir. Buna göre; doğrudan yatırım (sermaye giderleri) 7 milyar 464 milyon 686 bin 428, transfer harcamalarını da

içinde barındıran mal ve hizmet alımları 6 milyar 587 milyon 542 bin 949 lira, cari transferler 3 milyar 138 milyon 642 bin 340 lira, sermaye transferleri 1 milyar 28 milyon 300 bin 536 lira, borç verme ödeneği 627 milyon lira olmak üzere toplam 18 milyar 219 milyon 799 bin 253 lira olarak gerçekleşmiştir (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/faaliyet_raporu_2020_e0aa3d6283.pdf, s. 30).

Tablo 45. İBB'nin 2020 yılı gerçekleşen gider bütçesi ve gerçekleşme oranları

Ekonomik Kod	Giderin Türü	İlk Bütçe	Son Bütçe	Gerçekleşme	Gerçekleşme Oranı (%)	Toplam Gerç. İçindeki Payı (%)
01	Personel Giderleri	1.662.894.000	1.724.414.663	1.574.176.878	91,29	7,3
02	SGK Devlet Primi Giderleri	243.098.000	252.165.939	230.368.073	91,36	1,1
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	7.341.825.000	8.081.620.234	6.587.542.949	81,51	30,5
04	Faiz Giderleri	1.506.300.000	1.205.567.132	969.109.570	80,39	4,5
05	Cari Transferler	2.576.403.000	3.168.337.120	3.138.642.340	99,06	14,5
06	Sermaye Giderleri	9.874.330.000	9.524.803.441	7.464.686.428	78,37	34,5
07	Sermaye Transferleri	570.150.000	1.150.794.833	1.028.300.536	89,36	4,8
08	Borç Verme	275.000.000	652.000.000	627.000.000	96,17	2,9
09	Yed. Ödenek	1.800.000.000	90.296.634	0,0	0,0	0,0
TOPLAM		25.850.000.000	25.850.000.000	21.619.826.777	83,64	100,00

Kaynak : https://uploads.ibb.istanbul/uploads/faaliyet_raporu_2020_e0aa3d6283.pdf, s.30

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2020 Yılı faaliyet raporunda "2020 Yılı Gider Bütçesi ve Gerçekleşmesinde, Hizmet Alımları, Cari Transferler ve Sermaye

Transferleri kalemlerinde meydana gelen sapmaların büyük kısmı; dünyayla birlikte ülkemizde de yaşanan pandeminin bir yansımasıdır. Bu kapsamda Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığının 2020 yılı ilk bütçesinde hedeflenen cari transferler kaleminde yer alan sosyal yardımlar artırılmıştır. Ulaşım Daire Başkanlığının 2020 yılı ilk bütçesinde hedeflenen cari transferler kaleminde yer alan toplu ulaşım yardım transferleri artırıldığı” belirtilmiştir

(https://uploads.ibb.istanbul/uploads/faaliyet_raporu_2020_e0aa3d6283.pdf, s. 31).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2020 yılı kesin hesabında yer alan gider bütçesi içinde yatırımlara ayrılmış ve gerçekleşmiş olan 18 milyar 219 milyon 799 bin 253 lira, 2020 yılı performans esaslı hizmet ve yatırım programında yer alan 19 milyar 451 milyon 241 bin lira yatırımı kapsamamaktadır. Bu nedenle İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2020 yılı kesin hesabında yer alan veriler ışığında 2020 yılı performans esaslı hizmet ve yatırım programında yer alan yatırımlara yeterli kaynak sağlamadığı kanaatindeyim.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2020 yılı bilançosu aşağıya çıkarıldığı gibidir.

Tablo 46. İBB’nin 2020 yılı bilançosu

Aktif*		Pasif*	
Dönen Varlıklar	16.994.100.360	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	14.590.444.188
Duran Varlıklar	107.575.517.409	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	28.812.351.597
		Özkaynaklar	81.166.821.983
Toplam	124.569.617.769	Toplam	124.569.617.769

Kaynak: <https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/402-402-55343>

- Kuruş dikkate alınmamıştır.

Yukarıda tablo 46’da görüleceği üzere İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2020 yılı bilançosuna baktığımızda dönen varlıkları 16 milyar 994 milyon 100 bin 360 lira 33

kuruş, duran varlıkları 107 milyar 575 milyon 517 bin 409 lira 44 kuruş, aktif toplamı 124 milyar 596 milyon 617 bin 769 lira 77 kuruştur. Buna karşın kısa vadeli yabancı kaynaklar 14 milyar 590 milyon 444 bin 188 lira 99 kuruş, uzun vadeli yabancı kaynakları 28 milyar 812 milyon 351 bin 597 lira 35 kuruş, özkaynakları ise 81 milyar 166 milyon 821 bin 983 lira 43 kuruş ve pasif toplamı 124 milyar 569 milyon 617 bin 769 lira 77 kuruştur (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/402-402-55343>).

Tablo 47. İBB'nin 2019 yılı bilançosu

Aktif*		Pasif*	
Dönen Varlıklar	10.475.236.204	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	11.372.795.541
Duran Varlıklar	97.413.866.732	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	19.486.050.186
		Özkaynaklar	77.030.257.209
Toplam	107.889.102.937	Toplam	107.889.102.937

Kaynak: <https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/520-520-54097>

- Kuruş dikkate alınmamıştır.

Yukarıda tablo 47’de görüleceği üzere İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2019 yılı bilançosuna baktığımızda dönen varlıkları 10 milyar 475 milyon 236 bin 204 lira 98 kuruş, duran varlıkları 97 milyar 413 milyon 866 bin 732 lira 26 kuruş, aktif toplamı 107 milyar 899 milyon 102 bin 937 lira 24 kuruştur. Buna karşın kısa vadeli yabancı kaynaklar 11 milyar 372 milyon 795 bin 541 lira 40 kuruş, uzun vadeli yabancı kaynakları 19 milyar 486 milyon 050 bin 186 lira 60 kuruş, özkaynakları ise 77 milyar 30 milyon 257 bin 209 lira 24 kuruş ve pasif toplamı 107 milyar 899 milyon 102 bin 937 lira 24 kuruştur.

Aşağıdaki tablo 48’de 2019-2020 yılı karşılaştırmalı bilançosu yer almaktadır.

Tablo 48. İBB'nin 2019 ve 2020 yılları karşılaştırmalı bilançosu

Aktif	2019 Yılı*	Artış Oran ı %	2020 Yılı*	Pasif	2019 Yılı*	Artış Oran ı %	2020 Yılı*
Dönen	10.475.236.204	62,23	16.994.100.360	Kısa Vadeli	11.372.795.541	28,29	14.590.444.188

Varlıklar				Yabancı Kaynaklar			
Duran Varlıklar	97.413.866.732	10,43	107.575.517.409	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	19.486.050.186	47,86	28.812.351.597
				Özkaynaklar	77.030.257.209	5,37	81.166.821.983
Toplam	107.889.102.937	15,46	124.569.617.769	Toplam	107.889.102.937	15,46	12.456.961.776.977

Kaynak: <https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/520-520-54097>

- Kuruş dikkate alınmamıştır.

Yukarıda tablo 48’de yer alan İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2019-2020 yılları karşılaştırmalı bilançolarına göre; dönen varlıklarda %62,23 oran ve 6 milyar 518 milyon 864 bin 156 lira, duran varlıklarda %10,43 oran ve 10 milyar 161 milyon 650 bin 677 lira ve aktif toplamında ise %15,46 oran ve 16 milyar 680 milyon 514 bin 832 lira artış olmuştur. Diğer taraftan kısa vadeli yabancı kaynaklarda %28,29 oran ve 3 milyar 217 milyon 648 bin 647 lira, uzun vadeli yabancı kaynaklarda %47,86 oran ve 9 milyar 326 milyon 301 bin 411 lira, özkaynaklarda %5,37 oran ve 4 milyar 136 milyon 564 bin 774 lira, pasif toplamında da %15,46 oran ve 16 milyar 680 milyon 514 bin 832 lira artış olmuştur.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 27 Mayıs 2021 tarihli belediye meclis toplantısında 402 sayılı ve katılan 208 belediye meclis üyesinin 174 belediye meclis üyesi tarafından kabul edilen ve oyçokluğu ile alınan karar sonucu kesin hesabı kabul edilmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/402-402-55343>).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2020 yılı bilançosundaki aktif toplamında 16 milyar 680 milyon 514 bin 832 lira artış, aynı yılın performans esaslı hizmet ve yatırım programında yer alan 19 milyar 451 milyon 241 bin lira yatırım tutarına ulaşmamıştır. Başka bir ifade ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2020 yılında performans esaslı hizmet ve yatırım programında öngördüğü 19 milyar 451 milyon 241 bin lira yatırım tutarı 2020 yılı bilançosuna göre 2 milyar 770 milyon 726 bin 168 lirası ve bu tutarda öngörülen yatırımlar gerçekleşmemiştir.

4.3.3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Faaliyet Raporu, Kesin Hesap ve Dönem Bilanço ile Karşılaştırılması

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2021 Yılı faaliyet raporu 14 Nisan 2022 tarihli belediye meclis toplantısında 539 sayılı meclis kararı ve oyçokluğu ile kabul edilmemiştir Belediye meclis toplantısına katılan 274 meclis üyesinden 158 meclis üyesi red oyu vermiş ve faaliyet raporu kabul edilmemiştir. Ancak ret oyları 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 26. maddesinin 4. fıkrasında belirtilen 3/4 nisap sağlanamadığı için hukuken İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 yılı faaliyet raporu onaylanmıştır (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/539-539-56836>).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2021 yılı faaliyet raporu sonuçlarına baktığımızda, gider bütçesi sonuçları şu şekilde yer almaktadır. “Belediyece, kanunlar ve diğer mevzuatın öngördüğü ilke ve esasları dikkate alarak mali saydamlığa, hesap verebilirliğe katkı sağlayacak ve somut hizmet öncelikleri ve hedeflerini ortaya koyacak şekilde 2021 yılı bütçesi hazırlanmış, gider bütçesi 28 milyar 900 milyon lira gelir bütçesi ise 25 milyar 500 milyon lira olarak öngörülmüştür (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5018&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>). Gelir ve Gider Bütçesi arasındaki 3 milyar 400 milyon liralık fark, Finansman Tablosu ile denkleştirilmiştir”. (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2021_faaliyet_raporu_d3312cb4c4.pdf, s. 32).

Diğer taraftan ise 2021 yılı için “28 milyar 900 milyon lira olarak öngörülen gider bütçesinde yıl sonu itibarıyla bir önceki yıla göre %14,93 artış oranı ile %98,57 oranında 28 milyar 486 milyon 777 bin 780 lira 64 kuruş gerçekleşme sağlanmıştır” (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2021_faaliyet_raporu_d3312cb4c4.pdf, s. 32).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2021 yılı gider bütçesi ekonomik sınıflandırma esasına göre “personel giderleri, sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi ödemeleri, mal ve hizmet alımı giderleri, sermaye giderleri, faiz ödemeleri, cari transfer, sermaye transferi, borç verme ve yedek ödenek olmak üzere 9 ana kalemden oluşmuştur” (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2021_faaliyet_raporu_d3312cb4c4.pdf, s. 32).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2021 faaliyet raporunda yatırım içinde yer alan gider ödeneklerine baktığımızda ise 2019 ve 2020 yıllarında da olduğu gibi ilk sırada sermaye giderleri olarak yer alan yatırım harcamalarının %34,4 oranında ve 9 milyar 786 milyon 981 bin 409 lira 42 kuruş olarak gerçekleşmiştir. Yine yatırım harcamalarının doğrudan içinde yer almamakla birlikte yatırım harcaması gibi düşünülen transfer harcamaları içinde yer alan mal ve hizmet alımlarının ise %32 oranı

ile 2'inci sırada ve 9 milyar 110 milyon 982 bin 11 lira 59 kuruş olarak gerçekleştiği ve sonrasında %14,3 oranı ve 4 milyar 85 milyon 972 bin 929 lira 62 kuruş bir gerçekleşme ile cari transfer; %5,5 oran ve 1 milyar 571 milyon 773 bin 242 lira 23 kuruş bir gerçekleşme ile sermaye transferleri; %1,2 ve 300 milyon lira ile borç verme ödeneğinde gerçekleşme sağlandığı görülmektedir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/588-588-56885>).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin belediye meclisinde 18 Mayıs 2022 tarihinde 588 sayılı karar ve oyçokluğu ile kabul edilen 2021 yılı kesin hesabına göre gider bütçesi gerçekleşmesi aşağıda tablo 50'de görüldüğü gibidir. Buna göre; yatırım harcamaları (sermaye giderleri) 9 milyar 786 milyon 981 bin 409, transfer harcamaları içinde barındıran mal ve hizmet alımları 9 milyar 110 milyon 982 bin 011 lira, cari transferler 4 milyar 85 milyon 972 bin 929 lira, sermaye transferleri 1 milyar 571 milyon 773 bin 242 lira, borç verme 345 milyon 873 bin 340 lira ve toplamda ise 24 milyar 901 milyon 582 bin 931 lira olarak gerçekleşmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/588-588-56885>).

Tablo 49. İBB'nin 2021 yılı gerçekleşen gider bütçesi ve gerçekleşme oranları

E. Kod	Gider Türü	Dönembaşı Ödenek	Toplam Ödenek	Gerçekleşen Ödenek	Oranı(%)	Ger. Top. Ödenek İçi Pay (%)
01	Pers Gider	1.720.783.000	1.874.745.104	1.873.198.596	99,92	6,58
02	SGK Devlet Primi Giderleri	259.381.000	279.085.460	274.946.330	98,52	0,97
03	Mal Hiz Al. Gider	10.249.098.000	9.342.060.841	9.110.982.011	97,53	31,98
04	Faiz Giderleri	1.300.000.000	1.441.908.800	1.437.049.921	99,66	5,04
05	Cari Transferler	2.445.616.000	4.088.346.057	4.085.972.929	99,94	14,34
06	Sermaye Giderleri	9.345.589.000	9.945.883.010	9.786.981.409	98,40	34,36
07	Sermaye Transferleri	1.714.533.000	1.582.097.385	1.571.773.242	99,35	5,52

08	Borç Verme	465.000.000	345.873.340	345.873.340	100,00	1,21
09	Yedek Öd.	1.400. 000.000	0,0	0,0	0, 0	0, 0
TOPLAM		28.900.000.000	28.900.000.000	28.486.777.780	98,57	100,00

Kaynak : https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2021_faaliyet_raporu_d3312cb4c4.pdf, s.32

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin belediye meclisinde 18 Mayıs 2022 tarihinde 588 sayılı meclis kararı ve oyçokluğu ile kabul edilen 2021 yılı bilançosu aşağıda tablo 50'de görüldüğü gibidir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/588-588-56885>).

Tablo 50. İBB'nin 2021 yılı bilançosu

Aktif*		Pasif*	
Dönen Varlıklar	19.945.593.179	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	17.860.200.332
Duran Varlıklar	118.330.605.913	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	39.741.811.134
		Özkaynaklar	80.674.187.626
Toplam	138.276.199.093	Toplam	138.276.199.093

Kaynak: <https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/588-588-56885>

- Kuruş dikkate alınmamıştır.

Yukarıda tablo 50'de görüleceği üzere İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2021 yılı bilançosuna baktığımızda dönen varlıkları 19 milyar 945 milyon 593 bin 179 lira 60 kuruş, duran varlıkları 118 milyar 330 milyon 605 bin 913 lira 80 kuruş, aktif toplamı 138 milyar 276 milyon 199 bin 93 lira 40 kuruştur. Buna karşın kısa vadeli yabancı kaynaklar 17 milyar 860 milyon 200 bin 332 lira 73 kuruş, uzun vadeli yabancı kaynakları 39 milyar 741 milyon 811 bin 134 lira 03 kuruş, özkaynakları ise 80 milyar 674 milyon 187 bin 626 lira 64 kuruş ve pasif toplamı 138 milyar 276 milyon 199 bin 93 lira 40 kuruştur.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2020 yılı bilançosu aşağıya çıkarıldığı gibidir.

Tablo 51. İBB'nin 2020 yılı bilançosu

Aktif*		Pasif*	
Dönen Varlıklar	16.994.100.360	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	14.590.444.188
Duran Varlıklar	107.575.517.409	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	28.812.351.597
		Özkaynaklar	81.166.821.983
Toplam	124.569.617.769	Toplam	124.569.617.769

Kaynak: <https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/402-402-55343>

- Kuruş dikkate alınmamıştır.

Yukarıda tablo 51'de görüleceği üzere İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2020 yılı bilançosuna baktığımızda dönen varlıkları 16 milyar 994 milyon 100 bin 360 lira 33 kuruş, duran varlıkları 107 milyar 575 milyon 517 bin 409 lira 44 kuruş, aktif toplamı 124 milyar 596 milyon 617 bin 769 lira 77 kuruştur. Buna karşın kısa vadeli yabancı kaynaklar 14 milyar 590 milyon 444 bin 188 lira 99 kuruş, uzun vadeli yabancı kaynakları 28 milyar 812 milyon 351 bin 597 lira 35 kuruş, özkaynakları ise 81 milyar 166 milyon 821 bin 983 lira 43 kuruş ve pasif toplamı 124 milyar 569 milyon 617 bin 769 lira 77 kuruştur.

Aşağıdaki tablo 52'de 2020-2021 yılı karşılaştırmalı bilançosu yer almaktadır.

Tablo 52. İBB'nin 2020 ve 2021 yılları karşılaştırmalı bilançosu

Aktif	2020 Yılı*	Artış Oranı %	2021 Yılı*	Pasif	2020 Yılı*	Artış Oranı %	2021 Yılı*

Dönen Varlık	16.994.100.360	62,23	19.945.593.179	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	14.590.444.188	28,29	17.860.200.332
Duran Varlık	107.575.517.409	10,43	118.330.605.913	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	28.812.351.597	47,86	39.741.811.134
				Özkaynaklar	81.166.821.983	5,37	80.674.187.626
Toplam	124.569.617.769	15,46	138.276.199.093	Toplam	124.569.617.769	15,46	138.276.199.093

Kaynak: <https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/402-402-55343>

- Kuruş dikkate alınmamıştır.

Yukarıda tablo 52’de yer alan İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2020-2021 yılları karşılaştırmalı bilançolarına göre; dönen varlıklarda %17,36 oran ve 2 milyar 951 milyon 492 bin 819 lira, duran varlıklarda %9,99 oran ve 10 milyar 755 milyon 088 bin 504 lira ve aktif toplamında ise %11,00 oran ve 13 milyar 706 milyon 591 bin 324 lira artış olmuştur. Diğer taraftan kısa vadeli yabancı kaynaklarda %22,41 oran ve 3 milyar 269 milyon 756 bin 144 lira, uzun vadeli yabancı kaynaklarda %37,93 oran ve 10 milyar 929 milyon 459 bin 537 lira, özkaynaklarda % -6 oran ve 492 milyon 634 bin 357 lira (düşüş), pasif toplamında da %11,00 oran ve 13 milyar 706 milyon 591 bin 324 lira artış olmuştur.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2021 yılı bilançosundaki aktif toplamında %11,00 oran ve 13 milyar 706 milyon 591 bin 324 lira artış olmuştur. Aynı yılın performans esaslı hizmet ve yatırım programında yer alan 23 milyar 71 milyon 468 bin lira yatırım tutarına ulaşmamıştır. Başka bir ifade ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2021 yılında performans esaslı hizmet ve yatırım programında öngördüğü 23 milyar 71 milyon 468 bin lira yatırım tutarının 2021 yılı bilançosuna göre 9 milyar 364 milyon 876 bin 676 lirası gerçekleşmemiştir.

4.3.4. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Faaliyet Raporu, Kesin Hesap ve Dönem Bilançosu ile Karşılaştırılması

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2022 Yılı faaliyet raporu 13 Nisan 2023 tarihli belediye meclis toplantısında 453 sayılı meclis kararı ve oyçokluğu ile kabul edilmemiştir

Meclis toplantısına katılan 244 belediye meclis üyesinden 132 belediye meclis üyesi red oyu kullanmış ve faaliyet raporu red edilmiştir. Ancak Ancak Ret oyları, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 26'ncı maddesinin 4'üncü fıkrasında belirtilen 3/4 nisap oranını sağlamadığından, İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 yılı faaliyet raporu hukuken onaylanmıştır (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/453-453-58407>).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2022 yılı faaliyet sonuçlarına baktığımızda, açıklanan faaliyet raporunda gider bütçesi sonuçları şu şekilde yer almaktadır. “Belediye tarafından, başta kanunlar olmak üzere ve diğer meri mevzuat gereğince öngörülen ilke ve esaslar dikkate alınarak mali saydamlığa, hesap verilebilirliğe katkı sağlayacak ve somut hizmet öncelikleri ve hedeflerini ortaya koyacak şekilde 2022 yılı bütçesinin hazırlandığı, gider bütçesi 43 milyar 650 milyon lira gelir bütçesi ise 35 milyon 650 bin lira olarak öngörüldüğü, Gelir ve Gider Bütçesi arasındaki 8 milyar lira farkın, Finansman Tablosu ile denkleştirildiği, 2022 mali yılı içerisinde yüksek enflasyon baskısı ve oluşan yeni ihtiyaçlar nedeniyle ek bütçe yapılmasına karar verildiği ve bunun sonucunda ise 2022 yılı mali yılı gider bütçesi 65 milyar 700 milyon lira seviyesine, Gelir Bütçesi ise 53 milyar 59 milyon liraya çıkarıldığı, Gelir ve Gider Bütçesi arasındaki 12 milyar 641 milyon liralık fark, Finansman Tablosu ile denkleştirildiği” belirtilmektedir

(https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2022_faaliyet_raporu_v2_26_04_23_a09e289912.pdf, s. 33).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2022 yılı gider bütçesi 65 milyar 700 milyon lira olup; bir önceki yıl olan 2021 yılına göre %0,68 lik bir gerileme ve %97,89'lık bir oran ile bu bütçede 64 milyar 314 milyon 241 bin 670 lira 84 kuruş olarak gerçekleşmiştir. Yine gider bütçesinde yer alan ve ekonomik sınıflandırma esasına göre gider bütçesinin “personel gideri, sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi ödemeleri, mal ve hizmet alım gideri, sermaye giderleri, faiz ödemeleri, cari transfer, sermaye transferi, borç verme ve yedek ödenek olmak üzere 9 kalemden oluştuğu” ifade edilmektedir

(https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2022_faaliyet_raporu_v2_26_04_23_a09e289912.pdf, s. 33).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2022 yılı faaliyet raporunda yatırım harcamaları içinde yer alan gider ödeneklerine baktığımızda oran ve tutar olarak şu şekilde gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Önceki yıllarda olduğu gibi sermaye gideri ödeneğinde yer alan yatırım harcamaları yine ilk sırada ve yine önceki yıllara göre önemli bir oranda artış göstererek %41'7 oranında ve 26 milyar 823 milyon 595 bin 517 lira 42 kuruş olarak gerçekleşmiştir. Bu yatırım ve harcama kalemini transfer harcamaları takip etmiştir. Buna göre transfer harcamaları içinde yer alan mal ve hizmet alımları %28,4 oranında ve 18 milyar 255 milyon 910 bin 224 lira 28 kuruş olarak gerçekleşmiştir. Yine aynı transfer harcamaları içinde yer alan cari harcamalar %13,9 oranı ve 8 milyar 930 milyon 276 bin 823 lira 34 kuruşluk bir gerçekleşme sağlanmıştır. Sermaye transferleri %5,8 oranında 3 milyar 737 milyon 330 bin 532 lira 75 kuruş bir gerçekleşme ve son olarak ise borç verme ödeneği %1,6 oranı ve 900 milyon lira olarak gerçekleşmiştir

(https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2022_faaliyet_raporu_v2_26_04_23_a09e289912.pdf, s. 34).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin belediye meclisinde 8 Mayıs 2023 tarihinde 454 sayılı karar ve oyçokluğu ile kabul edilen 2022 yılı kesin hesabına göre gider bütçesi gerçekleşmesi aşağıda tablo 54'te görüldüğü gibidir. Buna göre; yatırım harcamaları (sermaye giderleri) 26 milyar 823 milyon 595 bin 517 liradır. Transfer harcamaları içinde barındıran mal ve hizmet alımları 18 milyar 255 milyon 910 bin 224 lira, cari transferler 8 milyar 930 milyon 276 bin 823 lira, sermaye transferleri 3 milyar 737 milyon 330 bin 532 lira, borç verme 1 milyar 38 milyon 625 lira olmak üzere toplam 58 milyar 785 milyon 113 bin 721 lira olarak gerçekleşmiştir (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2022_faaliyet_raporu_v2_26_04_23_a09e289912.pdf, s. 33).

Tablo 53. İBB'nin 2022 yılı gerçekleşen gider bütçesi ve gerçekleşme oranları

E. Kod	Gid Türü	İlk Ödenek	Toplam Ödenek	Gerçekleşen Ödenek	Gerçekleşen (%)	T.Gerç. Öd. İç. Payı (%)
1	Pers Gider	1.986.980.000	2.993.313.567	2.984.939.635	99,7	4,6
02	SGK Devlet Primi Giderleri	297.686.000	428.380.037	426.530.996	99,6	0,7
03	Mal Hiz Al. Gider	11.960.542.000	18.941.052.137	18.255.910.224	96,4	28,4
04	Faiz Giderleri	1.561.500.000	2.117.664.454	2.117.657.316	100,0	3,3
05	Cari Transferler	4.097.821.000	8.990.219.482	8.930.276.823	99,3	13,9
06	Sermaye Giderleri	18.239.680.000	27.453.354.422	26.823.595.517	97,7	41,7
07	Sermaye Transferleri	2.886.726.000	3.738.015.272	3.737.330.532	100,0	5,8
08	Borç Verme	519.065.000	1.038.000.625	1.038.000.625	100,0	1,6
09	Yedek Ödenek	2.100.000.000	0,0	0,0	-	-
Toplam		43.650.000.000	65.700.000.000	64.314.241.670	97,9	100,0

Kaynak: https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2022_faaliyet_raporu_v2_26_04_23_a09e289912.pdf, s. 33

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin belediye meclisinde 8 Mayıs 2023 tarihinde 454 sayılı meclis kararı ve oyçokluğu ile kabul edilen 2022 yılı bilançosu aşağıya çıkarıldığı gibidir.

Tablo 54. İBB'nin 2022 yılı bilançosu

Aktif*		Pasif*	
Dönen Varlıklar	30.686.294.331	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	26.934.467.686
Duran Varlıklar	142.405.997.625	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	55.140.954.325
		Özkaynaklar	91.016.869.945
Toplam	173.092.291.956	Toplam	173.092.291.956

Kaynak: <https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/454-45458408>

- Kuruş dikkate alınmamıştır.

Yukarıda tablo 54’te görüleceği üzere İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2022 yılı bilançosuna baktığımızda dönen varlıkları 30 milyar 686 milyon 294 bin 331 lira 60 kuruş, duran varlıkları 142 milyar 405 milyon 997 bin 625 lira 26 kuruş, aktif toplamı 173 milyar 092 milyon 291 bin 956 lira 86 kuruştur. Buna karşın kısa vadeli yabancı kaynaklar 26 milyar 934 milyon 467 bin 686 lira 19 kuruş, uzun vadeli yabancı kaynakları 55 milyar 140 milyon 954 bin 325 lira 23 kuruş, özkaynakları ise 91 milyar 16 milyon 869 bin 945 lira 44 kuruş ve pasif toplamı 173 milyar 92 milyon 291 bin 956 lira 86 kuruştur.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin belediye meclisinde 18 Mayıs 2022 tarihinde 588 sayılı meclis kararı ve oyçokluğu ile kabul edilen 2021 yılı bilançosu aşağıya çıkarıldığı gibidir. (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/588-588-56885>)

Tablo 55. İBB’nin 2021 yılı bilançosu

Aktif*		Pasif*	
Dönen Varlıklar	19.945.593.179	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	17.860.200.332
Duran Varlıklar	118.330.605.913	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	39.741.811.134
		Özkaynaklar	80.674.187.626
Toplam	138.276.199.093	Toplam	138.276.199.093

Kaynak: <https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/588-588-56885>

- Kuruş dikkate alınmamıştır.

Yukarıda tablo 55’te görüleceği üzere İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2021 yılı bilançosuna baktığımızda dönen varlıkları 19 milyar 945 milyon 593 bin 179 lira 60 kuruş, duran varlıkları 118 milyar 330 milyon 605 bin 913 lira 80 kuruş, aktif toplamı 138 milyar 276 milyon 199 bin 93 lira 40 kuruştur. Buna karşın kısa vadeli yabancı

kaynaklar 17 milyar 860 milyon 200 bin 332 lira 73 kuruş, uzun vadeli yabancı kaynakları 39 milyar 741 milyon 811 bin 134 lira 03 kuruş, özkaynakları ise 80 milyar 674 milyon 187 bin 626 lira 64 kuruş ve pasif toplamı 138 milyar 276 milyon 199 bin 93 lira 40 kuruştur.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin aşağıdaki tablo 56'da 2021-2022 yılları karşılaştırmalı bilançosu yer almaktadır.

Tablo 56. İBB'nin 2021 ve 2022 yılları karşılaştırmalı bilançosu

Aktif	2021 Yılı*	Artış Oranı %	2022 Yılı*	Pasif	2021 Yılı*	Artış Oranı %	2022 Yılı*
Dönen Varlık	19.945.593.179	62,23	30.686.294.331	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	17.860.200.332	28,29	26.934.467.686
Duran Varlık	118.330.605.913	10,43	142.405.997.625	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	39.741.811.134	47,86	55.140.954.325
				Özkaynaklar	80.674.187.626	5,37	91.016.869.945
Toplam	138.276.199.093	15,46	173.092.291.956	Toplam	138.276.199.093	15,46	173.092.291.956

Kaynak: <https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/588-588-56885>
<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/454-45458408>

- Kuruş dikkate alınmamıştır.

Yukarıda tablo 56'da yer alan İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2021-2022 yılları karşılaştırmalı bilançolarına göre; dönen varlıklarda %53,84 oran ve 10 milyar 740 milyon 701 bin 152 lira, duran varlıklarda %20,34 oran ve 24 milyar 75 milyon 391 bin 712 lira ve aktif toplamında ise %25,17 oran ve 34 milyar 816 milyon 92 bin 863 lira artış olmuştur. Diğer taraftan kısa vadeli yabancı kaynaklarda %50,80 oran ve 9 milyar 74 milyon 267 bin 354 lira, uzun vadeli yabancı kaynaklarda %38,74 oran ve 15 milyar 399 milyon 143 bin 191 lira, özkaynaklarda %12,82 oran ve 10 milyar 342 milyon 682 bin 319 lira, pasif toplamı İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2022 yılı kesin hesabı belediye meclisinin 8 Mayıs 2023 tarihli toplantısında meclis toplantısına katılan 178 meclis üyesinden 161 meclis üyesinin kabul oyu ve oyçokluğu ile kabul edilmiştir. Kesin hesapta yer alan 2022 mali yılı bilançosundaki aktif toplamı bir önceki yıl ile karşılaştırıldığında %25,17 oran ve 34 milyar 816 milyon 092 bin 863 lira artış

olduğu görülmektedir. Kesin hesap ile birlikte kabul edilen 2022 mali yılı bilançosunda yer alan aktiflerdeki artış, aynı yılın performans esaslı hizmet ve yatırım programında yer alan 98 milyar 184 milyon 422 bin lira yatırım tutarına ulaşmamıştır. Başka bir ifade ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 yılında performans esaslı hizmet ve yatırım programında öngördüğü 98 milyar 184 milyon 422 bin lira yatırım tutarının 2022 mali yılı kesin hesabında sonucu bilançosunda yer alan aktiflerinde artışa göre 34 milyar 717 milyon 908 bin 441 lirası gerçekleşmemiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2022 yılı kesin hesabı belediye meclisinin 8 Mayıs 2023 tarihli toplantısında meclis toplantısına katılan 178 meclis üyesinden 161 meclis üyesinin kabul oyu ve oyçokluğu ile kabul edilmiştir. Kesin hesapta yer alan 2022 mali yılı bilançosundaki aktif toplamı bir önceki yıl ile karşılaştırıldığında %25,17 oran ve 34 milyar 816 milyon 092 bin 863 lira artış olduğu görülmektedir. Kesin hesap ile birlikte kabul edilen 2022 mali yılı bilançosunda yer alan aktiflerdeki artış, aynı yılın performans esaslı hizmet ve yatırım programında yer alan 98 milyar 184 milyon 422 bin lira yatırım tutarına ulaşmamıştır. Başka bir ifade ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2022 yılında performans esaslı hizmet ve yatırım programında öngördüğü 98 milyar 184 milyon 422 bin lira yatırım tutarının 2022 mali yılı kesin hesabında sonucu bilançosunda yer alan aktiflerinde artışa göre 34 milyar 717 milyon 908 bin 441 lirası gerçekleşmemiştir.

4.3.5. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 Yılı Bütçesinin Yatırım Bakımından Faaliyet Raporu, Kesin Hesap ve Dönem Bilançosu ile Karşılaştırılması

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2023 Yılı faaliyet raporu 19 Nisan 2024 tarihli belediye meclis toplantısında 279 sayılı meclis kararı ve oyçokluğu ile kabul edilmiştir. Belediye meclis toplantısına katılan 286 meclis üyesinden 171 meclis üyesi kabul oyu kullanmış ve İBB'nin 2023 yılı faaliyet raporu kabul edilmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/istanbul-bueyueksehir-belediyesi-2023-yili-faaliyet-raporu>).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2023 yılı faaliyet raporu sonuçlarına baktığımızda, gider bütçesi sonuçları şu şekilde yer almaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin kanunlar, yönetmelik ve tüzük hükümleri dahilinde "ilke ve esaslar dahilinde, mali saydamlık, hesap verilebilirlik ve somut hizmet önceliklerine katkı sağlayarak, hedeflerine ulaştıracak, sonuçlarını da ortaya koyacak şekilde 2023 yılı

tahmini bütçesini hazırlanmış olup, 115 milyar 250 milyon lira gider ve 95 milyar 250 milyon lira ise gelir bütçesi olarak tahmin edildiği' bütçe açığının ise, 'Finansman Tablosu ile denkleştirildiği' ayrıca, '2023 mali yılı içerisinde yüksek enflasyon baskısı ve oluşan yeni ihtiyaçlar nedeniyle 9 milyar 750 milyon lira ek tahmini bütçe yapılmasına karar verildiği' buna istinaden hazırlanarak belediye meclisinde kabul edilen yenn bütçe ile '2023 Yılı Mali Yılı Gider Bütçesi 125 milyar lira seviyesine, Gelir Bütçesi ise 105 milyar lira seviyesine çıkarıldığı' 20 milyar lira bütçe açığının, 'Finansman Tablosu' ile denkleştirildiği" ifade edilmiştir (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2023_Faaliyet_Raporu_1_fa79d76a01.pdf, s. 25).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı tahmini gider bütçesi 125 milyar lira olup bir önceki yıl olan 2022 yılına nazaran çok az bir fark %0,06'lık bir farkla ve %97,95'lik bir oran tamamlanmıştır. Bu bütçede 122 milyar 441 milyon 749 bin 573 lira 34 kuruş gerçekleşme sağlanmıştır. Gider bütçesinde ekonomik sınıflandırmaya göre "personel gideri, sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi ödemesi, mal ve hizmet alımı gideri, sermaye gideri, faiz ödemesi, cari transfer, sermaye transferi, borç verme ve yedek ödenek olmak üzere 9 ödenek kaleminden oluştuğu" belirtilmiştir (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2023_Faaliyet_Raporu_1_fa79d76a01.pdf, s. 25).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı için açıklanan faaliyet sonucunda yatırım harcamaları içinde yer alan gider ödeneklerine baktığımızda ise şu sonuçları görmekteyiz.

Yatırım harcamalarının doğrudan ödeneğini oluşturan sermaye giderlerinin bir önceki yıla oranla küçük bir düşüş gösterdiği ve %40 oranında 48 milyar 971 milyon 504 bin 80 lira 12 kuruş olarak gerçekleşmiştir. Bu tutar bir önceki yıla göre artmasına rağmen gerçekleşme %1'7 oranla bir önceki yıla göre daha az gerçekleşmiştir. Diğer taraftan transfer harcamaları içinde yer alan mal ve hizmet alımı harcaması %3,72 oranında arttarak %32,12 olarak ve 39 milyar 330 milyon 959 bin 405 lira 57 kuruşluk bir gerçekleşme sağlanmıştır. Transfer harcamaları içinde yer alan diğer harcamalardan cari harcama %1,52 oranında azalarak %12,38 oran ve 15 milyar 161 milyon 348 bin 918 lira 79 kuruş bir gerçekleşme; sermaye transferleri %0'68 artmış ve %5,12 oranı ile 6 milyar 273 milyon 627 bin 286 lira 68 kuruş bir gerçekleşme; borç verme ödeneğinde ise %0,36 azalma ve %1,24 oranı ve 1 milyar 520 milyon 561 bin 185 lira ile gerçekleştiği görülmektedir

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin belediye meclisinde 16 Mayıs 2024 tarihinde 481 sayılı karar ve oyçokluğu ile kabul edilen 2023 yılı kesin hesabına göre gider bütçesi

gerçekleşmesi aşağıda tablo 58’de görüldüğü gibidir. Buna göre; yatırım harcamaları (sermaye giderleri) 48 milyar 971 milyon 504 bin 80 lira, transfer harcamaları içinde barındıran mal ve hizmet alımları 39 milyar 330 milyon 959 bin 405 lira, cari transferler 15 milyar 161 milyon 348 bin 918 lira, sermaye transferleri 6 milyar 273 milyon 627 bin 286 lira, borç verme 1 milyar 520 milyon 561 bin 185 lira olmak üzere toplam 111 milyar 258 milyon 874 lira olarak gerçekleşmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/istanbul-b-ue-y-ue-ksehir-belediyesi-2023-mali-yili-kesin-hesabi-hakkinda>).

Tablo 57. İBB’nin 2023 yılı gerçekleşen gider bütçesi ve gerçekleşme oranları

E Kod	Gider Türü	İlk Öden.	Son Öden.	Gerçekleşen Ödenek	Gerçekleşme (%)	Gerç. İçindeki Payı (%)
01	Personel G.	4.458.000.000,	5.843.702.818	5.800.116.185	99	4,74
02	SGK Devlet Primi Giderleri	633.315.000	679.635.958	671.545.006	99	0,55
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	24.838.685.000	39.965.235.115	39.330.959.405	98	32,12
04	Faiz Giderleri	3.644.000.000	4.712.890.816	4.712.087.505	100	3,85
05	Cari Transferler	13.477.000.000	15.225.765.256	15.161.348.918	100	12,38
06	Sermaye Giderleri	57.134.000.000	50.727.846.968	48.971.504.080	97	40,00
07	Sermaye Transferleri	4.765.000.000	6.279.904.065	6.273.627.286	100	5,12
08	Borç Verme	1.500.000.000	1.565.019.001	1.520.561.185	97	1,24
09	Yedek Ödenek	4.800.000.000	0,0	0,0	0	0
Toplam		115.250.000.000	125.000.000.000	122.441.749.573	98	100

Kaynak :

https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2023_Faaliyet_Raporu_1_fa79d76a01.pdf s.25

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin belediye meclisinde 8 Mayıs 2023 tarihinde 481 sayılı meclis kararı ve oyçokluğu ile kabul edilen 2023 yılı bilançosu aşağıya çıkarıldığı gibidir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/istanbul-b-ue-y-ue-ksehir-belediyesi-2023-mali-yili-kesin-hesabi-hakkinda>).

Tablo 58. İBB’nin 2023 yılı bilançosu

Aktif*		Pasif*	
Dönen Varlıklar	50.601.874.572	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	45.540.318.464
Duran Varlıklar	539.830.623.082	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	105.296.861.926
		Özkaynaklar	439.595.317.263
Toplam	590.432.497.655	Toplam	590.432.497.655

Kaynak: <https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/istanbul-b-ue-y-ue-ksehir-belediyesi-2023-mali-yili-kesin-hesabi-hakkinda>

- Kuruş dikkate alınmamıştır.

Yukarıda tablo 59’da görüleceği üzere İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2023 mali yılı kesin hesabında yer alan bilançosuna baktığımızda dönen varlıkları 50 milyar 601 milyon 874 bin 572 lira 88 kuruş, duran varlıkları 539 milyar 830 milyon 623 bin 82 lira 51 kuruş, aktif toplamı 590 milyar 432 milyon 497 bin 955 lira 39 kuruştur. Buna karşın kısa vadeli yabancı kaynaklar 45 milyar 540 milyon 318 bin 464 lira 84 kuruş, uzun vadeli yabancı kaynakları 105 milyar 296 milyon 861 bin 926 lira 86 kuruş, özkaynakları ise 439 milyar 595 milyon 317 bin 263 lira 69 kuruş ve pasif toplamı 590 milyar 432 milyon 497 bin 655 lira 39 kuruştur. İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin belediye meclisinde 8 Mayıs 2023 tarihinde 454 sayılı meclis kararı ve oyçokluğu ile kabul edilen 2022 yılı bilançosu aşağıya çıkarıldığı gibidir.

Tablo 59. İBB’nin 2022 yılı bilançosu

Aktif*		Pasif*	
Dönen Varlıklar	30.686.294.331	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	26.934.467.686
Duran Varlıklar	142.405.997.625	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	55.140.954.325
		Özkaynaklar	91.016.869.945
Toplam	173.092.291.956	Toplam	173.092.291.956

Kaynak: <https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/454-45458408>

- Kuruş dikkate alınmamıştır.

Yukarıda tablo 59’da görüleceği üzere İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2022 yılı bilançosuna baktığımızda dönen varlıkları 30 milyar 686 milyon 294 bin 331 lira 60 kuruş, duran varlıkları 142 milyar 405 milyon 997 bin 625 lira 26 kuruş, aktif toplamı 173 milyar 092 milyon 291 bin 956 lira 86 kuruştur. Buna karşın kısa vadeli yabancı kaynaklar 26 milyar 934 milyon 467 bin 686 lira 19 kuruş, uzun vadeli yabancı kaynakları 55 milyar 140 milyon 954 bin 325 lira 23 kuruş, özkaynakları ise 91 milyar 16 milyon 869 bin 945 lira 44 kuruş ve pasif toplamı 173 milyar 92 milyon 291 bin 956 lira 86 kuruştur.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin aşağıdaki tablo 60’ta 2022-2023 yılları karşılaştırmalı bilançosu yer almaktadır.

Tablo 60. İBB’nin 2022 ve 2023 yılları karşılaştırmalı bilançosu

Aktif	2022 Yılı*	Artış Oranı %	2023 Yılı*	Pasif	2022 Yılı*	Artış Oranı %	2023 Yılı*
Dönen Varlık	30.686.294.331	62,23	50.601.874.572	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	26.934.467.686	28,29	45.540.318.464
Duran Varlık	142.405.997.625	10,43	539.830.623.082	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	55.140.954.325	47,86	105.296.861.926
				Özkaynaklar	91.016.869.945	5,37	439.595.317.263
Toplam	173.092.291.956	15,46	590.432.497.655	Toplam	173.092.291.956	15,46	590.432.497.655

Kaynak:<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/istanbul-b-ue-y-ue-ksehir-belediyesi-2023-mali-yili-kesin-hesabi-hakkinda>

* Kuruş dikkate alınmamıştır.

Yukarıda tablo 60’da yer alan İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2022-2023 yılları karşılaştırmalı bilançolarına göre; dönen varlıklarda %64,90 oran ve 19 milyar 915 milyon 580 bin 241 lira, duran varlıklarda %279,07 oran ve 397 milyar 424 milyon 625 bin 457 lira ve aktif toplamında ise %241,10 oran ve 417 milyar 340 milyon 205 bin 699 lira artış olmuştur.

Diğer taraftan kısa vadeli yabancı kaynaklarda %69,07 oran ve 18 milyar 605 milyon 850 bin 778 lira, uzun vadeli yabancı kaynaklarda %90,95 oran ve 50 milyar 155 milyon 907 bin 601 lira, özkaynaklarda %382,98 oran ve 348 milyar 578 milyon

477 bin 318 lira, pasif toplamında da %241,10 oran ve 417 milyar 340 milyon 205 bin 699 lira artış olmuştur.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 mali yılı kesin hesabı 16 Mayıs 2024 tarihli oturumda belediye meclisinde yapılan görüşmeler sonunda meclis toplantısına katılan 250 belediye meclis üyesinin 148 belediye meclis üyesinin kabul oyu ile 481 nolu karar ve oyçokluğu kabul edilmiştir (<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/istanbul-b-ue-y-ue-ksehir-belediyesi-2023-mali-yili-kesin-hesabi-hakkinda>).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin kabul edilen 2023 mali yılı kesin hesabı sonucunda bilançosundaki aktif toplamında %241,10 oran ve 417 milyar 340 milyon 205 bin 699 lira artış olmuştur. Aynı yılın performans esaslı hizmet ve yatırım programında yer alan 98 milyar 184 milyon 422 bin lira yatırım tutarına ulaşmış ve aşmıştır.

Başka bir ifade ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2023 yılında performans esaslı hizmet ve yatırım programında öngördüğü 98 milyar 184 milyon 422 bin lira yatırım tutarı 2023 yılı bilançosundaki aktif büyüklüğü kapsamındadır.

Böylece İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019 - 2023 Yılları Bütçelerinin Yatırım Bakımından Faaliyet Raporu, Kesin Hesap ve Bilanço ile Karşılaştırılması sonucunda sadece 2023 mali yılında öngörülen yatırımların bilançoda karşılığına ulaşıldığı anlaşılmıştır. Diğer taraftan faaliyet raporu bakımından da sadece 2023 yılı faaliyet raporunun belediye meclisinde kabul edildiği görülmektedir.

BÖLÜM 5

SONUÇ

Yatırım çok işlevsel bir kavramdır. Bu kavram kamu eliyle kullanılınca anlam ve işlevselliği daha çok artmaktadır. Kamu eliyle yapılan yatırımlar kenti bir yandan kalkınmayı, büyümeyi ve temel sorunları ortadan kaldırırken, diğer yandan başta işsizlik, insan ve çevre sağlığı olmak üzere yaşanabilir ve ulaşılabilir kente evrilmesini sağlamaktadır.

Stratejik planlama ise geleceğin belirsizliğini ortadan kaldıran, geleceğe kapı açan bundan dolayı değişime hızla sağlayan yeni bir yönetim anlayış ve modelidir.

Bu çalışmada İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2019-2023 dönemleri ayrı ayrı stratejik plan, performans esaslı hizmet ve yatırım programı, bütçe ve kesin hesap kapsamında yatırım uygulamaları bir bütün olarak ele alınmış ve bu uygulamaların etkin olarak yapılıp yapılmadığı analiz edilmiştir.

Stratejik planlama ilk zamanlar özel sektörün kullanmaya başladığı bir model iken, son yirmi yılda kamu yönetimi alanında da uygulanan ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5018.pdf>) ile zorunlu kılınan bir yönetim modeli haline gelmiştir. (10.12.2003 tarih ve 25326 sayılı RG)

Türkiye'de kamu idarelerinde 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile artık stratejik planlama ve performans esaslı bütçeleme sistemi uygulanmaktadır. Belediye'ler de bu kapsama alınmıştır. İstanbul Büyükşehir

Belediyesi ilk defa 2007-2011 dönemine ait stratejik plan yapmıştır. Daha sonra 2'inci defa 2010-2014 dönemi; 3'üncü defa 2015-2019 dönemi ve 4'üncü defa 2020-2024 dönemidir. Dördüncü dönem stratejik plan halen uygulanmaktadır.

Bu tez çalışmasına konu edinilen İBB'nin yatırımlarının değerlendirilmesinde kısmen üçüncü ve ağırlıklı olarak da dördüncü dönem stratejik plan önceki dönem planlarla karşılaştırıldığında öncekilere nazaran kısmen başarılı olduğu, ama halen beklenen seviyeye ulaşmadığı anlaşılmaktadır. Buna örnek olarak yeni nesil ulaşım sistemlerinin bütün toplu ulaşım araçlarını içerecek şekilde yaygınlaştırılması ile deniz yolu ulaşım sistemlerini geliştirilmesi ve toplu ulaşım içindeki payının arttırılması verilebilir. Nitekim 2019 yılı sonunda deniz ulaşımında hat ve gemi sayısında bir, iskele sayısında ise iki iskele artışı sağlandığı görülmektedir ([https://uploads.ibb.istanbul/uploads/faaliyet_raporu_2019_a2d9fc9283.pdf, s. 127](https://uploads.ibb.istanbul/uploads/faaliyet_raporu_2019_a2d9fc9283.pdf,s.127)).

Diğer taraftan en çok dikkati çeken ve herkesi, her kesimi yakından ilgilendiren trafik sorununa en kalıcı çözüm olarak bakılan mevcut raylı sistem hat uzunluğunu 2023 yılı sonu hedefi 258,95 km, raylı sistem taşımacılığının toplu ulaşım içindeki payı %28'e çıkarma hedefinin de gerçekleşmediği görülmektedir. 2023 yılı faaliyet raporuna göre 2023 sonu itibariyle İBB'nin raylı sistem uzunluğu 218,1 km'ye ulaşmıştır (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2023_Faaliyet_Raporu_1_fa79d76a01.pdf,s.122).

Başka bir yönüyle de stratejik planda yer alan sosyal desteğe olan ihtiyaç hizmetlerini yaygınlaştırma, çeşitlendirme, etkin kılma, verimli hale getirme ve kapsayıcı olma hedefi çok yanlıştır. Zaten sonuçta da nakdi yardım alan yıllık kişi sayısı 2020 yılı başında 372 bin 678 kişi iken bunu 2023 yılı sonunda 540 bin 262 kişiye çıkarılması ulaşım alanında sosyal destek ödemelerinden faydalanan yıllık kişi sayısı 2020 yılı başında 2 milyon 150 bin kişiden 2023 yılı sonunda 4 milyon 468 bin kişiye çıkarma gibi teşhir edici bir sonuca varılmıştır. En çok ihtiyaç duyulan 2020 başında yeni yapılacak toplam sosyal konut sayısı 1000 ve 2023 sonunda ise 4000 hedefi ise 2023 faaliyet raporu sonucuna göre henüz 321 olarak kayıtlara geçmiştir ([https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2023_Faaliyet_Raporu_1_fa79d76a01.pdf, s. 273](https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2023_Faaliyet_Raporu_1_fa79d76a01.pdf,s.273)).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin performans esaslı hizmet ve yatırım programlarına bakıldığında “'yenilikçi üretim ve istikrarlı yüksek büyüme' pek anlaşılamamış, 'yaşanabilir mekanlar, sürdürülebilir çevre' konusunda etkin bir sonuca ulaşılamadığı, 'kalkınma için uluslararası işbirliği' sadece yazılı olarak kaldığı gibi büyük değerler taşıyan '2023 vizyonu' kapsamında oluşturulduğu ifade edilen strateji

belgesi ve eylem planının en azından söylemden öteye çıkacak bir eylemselliğe dönüşmediği anlaşılmaktadır. Zira üç imparatorluğa başkentlik yapmış onikin yıllık bir tarihe sahip İstanbul'da tarihi yapı ve tarihi zarar görmektedir. Dolayısıyla performans esaslı yatırım ve hizmet programlarına bakıldığında bu çalışma öncesini kapsayan oniki yıl (2007-2018) ve bu çalışma dönemleri (2019-2023) dahil beklenen sonuca ulaşılmadığı ve beklenen yatırımların gerçekleştirilmediği; bazı hedefler kapsamında gösterilen yatırımların ise ya hiç yapılmadığı ya da fiili durum ile örtüşmediği görülmektedir. Buna 2019 yılı performans esaslı hizmet ve yatırım programı “risk önleyici/azaltıcı faaliyet kapsamında tusanami eylem planı hazırlanmasının tamamlanma oranı” örneği verilebilir (https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2019_istanbul_buyuksehir_belediyesi_performans_esasli_yatirim_ve_hizmet_programi_2019_a29ea03937.pdf, s. 36).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin bütçelerine bakıldığında 2019-2023 dönemlerinde katılımcı ve saydam bir anlayış ile hazırlandığı anlaşılmaktadır. Geniş halk kesiminin görüşlerinin alındığı, İstanbul'un temel sorun ve ihtiyaçlarının çözümüne katkı sağladığı vurgulanmıştır. Belkide bunun bir sonucu olsa gerek 2020 mali yılı bütçesinin mecliste oybirliği ile kabul edildiği görülmektedir. Tahmini bütçelerde yatırım ve transfer harcamaları için tahsis edilen ödeneklerin 2019, 2020 ve 2021 yıllarını kapsamadığı; 2022 yılının ise ek bütçe sonrası kapsadığı ve 2023 yılının ise ek bütçe sonrası kapsadığı görünmesine rağmen transfer harcamalarının içinde yer alan bazı harcamaların yatırım olarak kabul edilmeyeceği için kapsamayacağı düşünülmektedir. 2022 yılı ikinci yarısının başında ve 2023 yılının bitimine otuzdört gün kala ek bütçe yapılmıştır. Her iki yılın ek bütçeleri belediye meclisinde oybirliği ile kabul edilmiştir. Belediye meclisinde grubu bulunan üç parti ve bağımsız meclis üyeleri de bulunduğu için bu durum iktidarın muhalefeti ikna ettiği veya 2020 mali yılı bütçesi ile ek bütçe gerekçelerine muhalef meclis üyelerinde gerekçelerine katıldığı söylenebilir.

Türkiye'de uygulamaya 2004 yılında uygulamaya konulan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi Kontrol Kanunu'nun bütün olarak uygulamaya geçildiği 2006 yılından itibaren belediye bütçelerinin hazırlanması, onaylanması, uygulanması ve denetiminde bu kanun ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre yapılmaktadır (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5393.pdf>).

Belediye meclisinde kabul edilen bütçelerin 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi Kontrol Kanunu, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve diğer mevzuat dahilinde yapılan harcamaların sonuçları kesin hesap ile ortaya konulmaktadır

(<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4734&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi faaliyet raporları 5018 sayılı KMYKK'nun 41'inci maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen biçimde hazırlanmıştır. Buna göre İBB; stratejik plan ve performans hedeflerine göre yürütülen faaliyetleri, belirlenmiş performans ölçütlerine göre hedef ve gerçekleşme durumu ile meydana gelen sapmaların nedenlerini faaliyet raporunda kısmen açıklamışlardır. 5018 sayılı KMYKK'na göre idare faaliyet raporu, ilgili idare hakkındaki genel bilgilerle birlikte; kullanılan kaynakları, bütçe hedef ve gerçekleştirmeleri ile meydana gelen sapmaların nedenlerini, varlık ve yükümlülükleri ile yardım yapılan birlik, kurum ve kuruluşların faaliyetlerine ilişkin bilgileri; stratejik plan ve performans programı uyarınca yürütülen faaliyetleri ve performans bilgilerini içerecek şekilde düzenmiştir. Buna göre hazırlanan faaliyet raporlarına bakıldığında 2019, 2020, 2021 ve 2022 yılı faaliyet raporu Belediye Meclisi'nde bulunan siyasi parti grubu ve bağımsız üyelerin oyları ve oyçokluğu ile kabul edilmemiştir. Ancak ret oyları 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 26. maddesinin 4. fıkrasında belirtilen 3/4 nisap sağlanamadığı için hukuken İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019, 2020, 2021 ve 2022 yılı Faaliyet Raporları Onaylanmış sayılmaktadır. 2023 yılı faaliyet raporu ise oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2019, 2020, 2021, 2022 ve 2023 mali yılı kesin hesabına göre düzenlenen bilançolara yatırım yönünden bakıldığında ise aktif büyüklüklerindeki artışlar mali yıl bütçesine kıyaslandığında 2023 yıl dışında diğer yıl yatırımlarının altında kalmaktadır. Performans esaslı hizmet ve yatırım programı yönünden bakıldığında ise 2019, 2020, 2021 ve 2022 yıl yatırımlarında altında kaldığı; 2023 yılı bakımından ise daha yüksek gerçekleştiği görülmektedir. Stratejik plan yönünden ise 2019, 2020, 2021 yıl yatırımlarında altında kaldığı, 2022 ve 2023 yıllarında ise fazla gerçekleştiği görülmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin kesin hesap sonuçlarını gösteren 31 Aralık 2023 tarihli bilançosunda aktif büyüklüklerinde bir önceki yıl olan 2022 yılı ile kıyaslandığında aktif toplamlarında %241,10 oranında ve 417 milyar 340 milyon 205 bin 699 lira artış olduğu görülmektedir. Bu durumun bir açıklaması bulunamamıştır.

Zira 2019, 2020, 2021, 2022 ve 2023 mali yılları tahmini gider bütçeleri toplamı 269 milyar 250 milyon lira; kesin hesaba göre belirtilen mali yılların gerçekleşen bütçe toplamı ise 258 milyar 280 milyon 507 bin 596 liradır. Bahse konu yılların gerçekleşen gider bütçelerinin tamamı yatırım olarak kabul edilse dahi aktiflerde bu büyüklükte bir artış sağlamamaktadır.

Diğer taraftan İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2019, 2020, 2021, 2022 ve 2023 mali yılları kesin hesap sonucu dönem bilançolarında yer alan özkaynaklarda 2019, 2020 ve 2022 yıllarında yatırım tutarının çok altında artış, 2021 yılında özkaynaklarda azalma, 2023 yılında ise aktiflerde nedeni anlaşılmayan artış gibi 348 milyar 578 milyon 477 bin 318 lira artış vardır. Bilançolarda 2023 yılındaki bu artışın gerekçelerine, kesin hesap raporu ve belediye meclis toplantıları görüşme tutanağında rastlanılmamıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin tez konusu 2019-2023 dönemleri stratejik plan, performans esaslı hizmet ve yatırım programı, bütçe, faaliyet raporu ve kesin hesabın yatırımlar bakımından analizinde beklenen sonuç olan; kamu kaynaklarının daha iyi değerlendirilmesi ve kamu yatırımlarının sonuç odaklı, daha etkin ve verimli kullanılması ve israftan arınarak sunulmasının amaçlarına ulaşamadığı görülmektedir.

Bütçelerin yatırım bakımından analizi ve kamuya etkisini şöyle sıralanabilir.

Birincisi; stratejik plan ile, kamu yatırım hizmetlerinin saydam, sürekli ve düzenli olarak sunulması sağlanacaktır. Planlanan yatırım ve hizmetin zamanı, şekli, hangi birimce, kaynağıda gösterilerek nasıl yapılacağı ortaya konur. Böylece halka saydam bir anlayışla hizmet verilir. Stratejik planlara baktığımızda hizmetlerin belli amaç veya belirlenmiş odak alanlar altında toplandıkları ve hangi birim tarafından hangi faaliyetlerin yapılacağı, hangi hedeflere ulaşılması gerektiği genellikle plana rasyonel olarak yansıtılmamıştır.

Bir sonraki plan yapılırken daha önceki planlarda yer aldığı ve kaynak ayrıldığı halde yapıl(a)mayan veya eksik yapılan yatırımlar yer almalı ancak bunların gerekçeleri ile birlikte yer almadığı görülmektedir. Stratejik planın yatırımları her bir yılını içeren performans esaslı hizmet ve yatırım programı ile uyusmamaktadır. İhtiyaç veya gereklilik halinde güncellenmeli hatta olağanüstü durumlar olan doğal afetler veya pandemi gibi durumlarda ise yenilenmelidir.

İkincisi; performans esaslı yatırım ve hizmet programı beş yıllık stratejik planın her bir yılını içermektedir. Her yılın sonununda programın gerçekleşmeyen ile kısmi

gerçekleşen amaç, hedef ve faaliyetler kesin hesap ile birlikte meclis ve kamuoyuna sunulmalıdır.

Üçüncüsü; bütçe daha saydam kullanılmalıdır. Her bir ayın sonunda elektronik ortamda izlenmesi sağlanmalıdır. Özellikle konsolide bütçe içinde yer alan iştirak ve bağlı kuruluş bütçeleri kullanılarak amaç dışı kullanımın önüne geçilmelidir. İştirak şirketlerin bütçe, mali tabloları ve faaliyet raporları ile ihaleleri web sayfalarında ve kamuoyuna açık bir şekilde yer almalı, sonradan üzerinde değişiklik yapılması ve revize edilmeleri meclis yetkisine verilmelidir.

Dördüncüsü; faaliyet raporları öykü anlatma ve her yıl tekrarın dışına çıkarılarak daha somut veriler ile desteklenmeli; stratejik planda, performans esaslı hizmet ve yatırım programında ve kullanılan bütçede hedefe ulaşmamanın nedenleri ortaya konulmalıdır.

Beşincisi; kesin hesap incelemelerinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde olduğu gibi Sayıştay veya eşdeğer uzmanlardan yararlanarak yapılmalıdır. Dolayısıyla plan, program ve harcanan bütçenin kesin sonucu en rasyonel şekilde ortaya konulmalıdır.

Sonuç olarak; 40 yıldan bu yana Büyükşehir Belediyesi statüsünde yönetilmiş ve Türkiye'nin en büyük bütçesini kullanan İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2019, 2020, 2021, 2022 ve 2023 yılı bütçelerinin yatırımlar bakımından analizi sonunda siyasi saiklerin önde ve etkili olduğu, başta meclis ve kamuoyu denetimi olmak üzere denetimlerden beklenen fayda sağlanmadığı, idareninden bu denetimlerden kaçındığı; yatırımların belirlenen süre, tutar ve niteliklerde yapıl(a)dığı, entegre olmadığı için zaman ve ekonomik kayıplara sebep verdiği söylenebilir.

Bu doğrultuda İstanbul Büyükşehir Belediyesi stratejik planlarda, performans esaslı hizmet ve yatırım programlarında ve bütçelerinde yatırım yönünün hazırlık, durum analizi, ulaşmak istenilen amaçlara uygun hedeflerin belirlenmesi, harcamalarda saydamlığın sağlanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi gibi konularda arzu edinilen uluslararası düzeye gelinmemiştir. Nitekim bu tezin üçüncü bölümünün en sonuna konulan tablo bu konudaki mevcut durumu özet bir şekilde ortaya koymaktadır.

KAYNAKLAR

AKDOĞAN, A., (1991), *Kamu Maliyesi*, Ankara, Öncü Basımevi.

AKÇA, H., ÜNLÜKAPLAN, İ., YURDADOĞ, V., (2016), "Geçişin 25. Yılında Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde Dönüşüm Sürecini Özelleştirme ve İktisadi Özgürlükler Açısından Değerlendirme," *Eurasian Academy of Sciences Eurasian Business & Economics Journal*, no. 4, s.4-121,

BÜLBÜL, D., (2013), *Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Kamu Kesimi Bütçesi Üzerine Etkileri*. IAAOJ, Social Science, 1(2), 48-69.

İstanbul’un nüfusu- Erişim Adresi 2019:
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2019-33705>

İstanbul’un nüfusu- Erişim Adresi 2020:
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2020-37210>

İstanbul’un nüfusu- Erişim Adresi 2021:
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2021-45500>

İstanbul’un nüfusu- Erişim Adresi 2022:
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2022-49685>

İstanbul’un nüfusu- Erişim Adresi 2023:
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2023-49684>

TÜİK Fiyat Artışları – Erişim Adresi:
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Consumer-Price-Index-June-2023-49658>

TÜİK İşsizlik İstatistiği – Erişim Adresi:
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-2021-45645>

TÜİK Enflasyon İstatistiği – Erişim Adresi:
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Labour-Force-Statistics-June-2023>

TÜİK Fiyat Artışları İstatistiği – Erişim Adresi:
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Tuketici-Fiyat-Endeksi-Aralik-2021-45789>

<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/470271>

İBB 2023 Tahmini Mali Yılı Bütçesi Ek Ödenek talebi:
<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1330-1330-59285>

İBB'nin 2015-2019 Dönemi Stratejik Planı – Erişim Adresi:
<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1687-1687-43624>

İBB'nin 2020 – 2024 Dönemi Stratejik Planı – Erişim Adresi:
<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1067-1067-53568>

İBB'nin 2019 Mali Yılı Tahmini Bütçesi – Erişim Adresi:
<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1826-1826-52297>

İBB'nin 2022 Mali Yılı Tahmini Bütçesi – Erişim Adresi:
<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1232-1232-56200>

İBB'nin 2022 Mali Yılı Ek Tahmini Bütçesi – Erişim Adresi:
<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/926-926-57240>

İBB'nin 2019 Mali Yılı Tahmin Bütçesi – Erişim Adresi:
<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1826-1826-52297>

İBB'nin 2019 Mali Yılı Kesin Hesabı – Erişim Adresi:
<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/520-520-54097>

İBB'nin 2020 Yılı Performans Programı – Erişim Adresi:
<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1069-1069-53570>

İBB'nin 2020 Yılı Yatırım ve Hizmet Programı – Erişim Adresi:
<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1068-1068-53569>

İBB'nin 2020 Mali Yılı Tahmin Bütçesi – Erişim Adresi:
<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1070-1070-53571>

İBB'nin 2020 Mali Yılı Kesin Hesabı – Erişim Adresi:
<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/402-402-55343>

İBB'nin 2021 Mali Yılı Tahmini Bütçesi Hakkında – Erişim Adresi:
<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1298-1298-54878>

İBB'nin 2021 Mali Yılı Kesin Hesabı – Erişim Adresi:
<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/588-588-56885>

İBB'nin 2022 Mali Yılı Tahmini Bütçesi – Erişim Adresi:
<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1232-1232-56200>

İBB'nin 2022 Mali Yılı Kesin Hesabı – Erişim Adresi:
<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/454-454-58408>

İBB'nin 2023 Yılı Yatırım ve Hizmet Programı - Erişim Adresi:
<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1530-1530-57871>

İBB'nin 2023 Mali Yılı Tahmini Bütçesi – Erişim Adresi:
<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/1531-1531-57872>

İBB'nin 2023 Mali Yılı Kesin Hesabı – Erişim Adresi:
<https://ibb.istanbul/ibb/buyuksehir-belediye-meclisi/meclis-kararlari-ve-karar-ozetleri/istanbul-b-ue-y-ue-ksehir-belediyesi-2023-mali-yili-kesin-hesabi-hakkinda>

İBB Seçimleri – Erişim Adresi: <https://istanbultarihi.ist/87-istanbul-secimleri-1950-2014>

Hazine ve Maliye Bakanlığı 2022 Yılı İller İtibari ile Bütçe Vergi Gelirleri – Erişim Adresi:

https://teknoloji.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/VI/GBG/Tablo_78.xls.htm

Hazine ve Maliye Bakanlığı 2023 Yılı İller İtibari ile Bütçe Vergi Gelirleri – Erişim Adresi:

https://teknoloji.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/VI/GBG/Tablo_79.xls.htm

İBB'nin 2019 Yılı Yatırım ve Hizmet Programı – Erişim Adresi:
https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2019_istanbul_buyuksehir_belediyesi_performans_esasli_yatirim_ve_hizmet_programi_2019_a29ea03937.pdf

İBB'nin 2019 Yılı Performans Esaslı Yatırım ve Hizmet Programı – Erişim Adresi:
https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2019_istanbul_buyuksehir_belediyesi_performans_esasli_yatirim_ve_hizmet_programi_2019_a29ea03937.pdf

İBB'nin 2020 Yılı Faaliyet Raporu – Erişim Adresi:
https://uploads.ibb.istanbul/uploads/faaliyet_raporu_2020_e0aa3d6283.pdf

İBB'nin 2021 Yılı Faaliyet Raporu – Erişim Adresi:
https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2021_faaliyet_raporu_d3312cb4c4.pdf,s.33

İBB'nin 2021 Yılı Performans Esaslı Yatırım ve Hizmet Programı – Erişim Adresi:
https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2021_ibb_yatirim_hizmet_4ba1314243.pdf,s.7

İBB'nin 2022 Yılı Faaliyet Raporu – Erişim Adresi:
https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2022_faaliyet_raporu_v2_26_04_23_a09e289912.pdf,s.33

İBB'nin 2022 Yılı Performans Esaslı Yatırım ve Hizmet Programı – Erişim Adresi:
https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2022_yatirim_ve_hizmet_programi_2022_6_12_2021_214536edba.pdf,s.13

İBB'nin 2023 Yılı Faaliyet Raporu – Erişim Adresi:
https://uploads.ibb.istanbul/uploads/2023_Faaliyet_Raporu_1_fa79d76a01.pdf,s.39-40

İBB'nin 2019 Yılı Faaliyet Raporu – Erişim Adresi:
https://uploads.ibb.istanbul/uploads/faaliyet_raporu_2019_a2d9fc9283.pdf,s.127

İBB'nin 2024 Yılı Performans Esaslı Yatırım ve Hizmet Programı – Erişim Adresi:
https://uploads.ibb.istanbul/uploads/Yatirim_Ve_Hizmet_Programi_2024_7ee33a38c4.pdf

Koronavirüs'ün Dünya'da Pandemi İlan Edilmesi – Erişim Adresi:
<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-51614548>

İBB'nin 28 Eylül 2017'de Belediye Meclisi İçinden Seçilen Yeni Belediye Başkanı'nın Durdurduğu Yatırımlar – Erişim Adresi:
<https://www.diken.com.tr/yapboz-istanbulda-iptal-edilen-alti-metro-hattindan-dorduek-protokolle-devam-edecek/>

İstanbul'da Öğrenin Gören Üniversite Öğrenci Sayısı – Erişim Adresi:
<https://www.google.com/search?q=istanbul+da+%C3%BCniversite+%C3%B6%C4>

https://www.google.com/search?q=istanbul+havaliman%C4%B1+yolcu+say%9Frenci+say%C4%B1s%C4%B1&rlz=1C5CHFA_enTR1087TR1087&oq=istanbul+da+%C3%BCniversite+%C3%B6%C4%9Frenci+say%C4%B1s%C4%B1&gs_lcrp=EgZjaHJvbWUyBggAEEUYOdIBCjExMjYyYajBqMTWoAgiwAgE&sourceid=chrome&ie=UTF-8

İstanbul Havalimanı Yıllık Yolcu Kapasitesi – Erişim Adresi:

<https://www.google.com/search?q=istanbul+havaliman%C4%B1+yolcu+say>

İBB'nin 28 Eylül 2017'de Belediye Meclisi İçinden Seçilen Yeni Belediye Başkanı'nın İptal Ettiğini Açıkladığı Yatırımlar – Erişim Adresi:

<https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/kadir-topbasin-projeleri-iptal-40697548>

2886 Sayılı Devlet İhale Kanunu – Erişim Adresi:

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2886&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

5018 Sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu – Erişim Adresi:

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5018.pdf>

T.C. Merkez Bankası Döviz Kurları – Erişim Adresi:

<https://www.tcmb.gov.tr/kurlar/201501/02012015.xml>

<https://www.tcmb.gov.tr/kurlar/201901/02012019.xml>

<https://www.tcmb.gov.tr/kurlar/202001/02012020.xml>

<https://www.tcmb.gov.tr/kurlar/202001/02012020.xml>

<https://www.tcmb.gov.tr/kurlar/202112/31122021.xml>

<https://www.tcmb.gov.tr/kurlar/202301/02012023.xml>

Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın Tahsil Ettiği Vergilerde İstanbul'un Payı - Erişim Adresi: <https://www.verikaynagi.com/genel/turkiyede-vergi-tahsilati/>

Hasan Basri Dayıoğlu, Performans Esaslı Program Bütçe Sistemi - Erişim Adresi: https://strateji.ksu.edu.tr/depo/belgeler/Program%20B%C3%BCt%C3%A7e%20-HBD_2209211053479456.pdf

PARLAK, B., SOBACI, Z., (2008), Kuram ve Uygulamada Kamu Yönetimi; Ulusal ve Küresel Perspektifler, Alfa Akademi.

GÜRER, H., Stratejik Planlamanın Temelleri Ve Türk Kamu Yönetiminde Uygulanmasına Yönelik Öneriler, *Sayıştay Dergisi*, Sayı:63, Erişim Adresi: <https://Dergipark.Org.Tr/En/Download/Article-File/1713601>.

YSK'nun İBB Başkanı'nın Seçim İptali ve Yenilenmesi – Erişim Adresi: <https://www.ysk.gov.tr/doc/karar/dosya/78043/2019-4379.pdf>

İstanbul'un Tarihi - Erişim Adresi: <https://istanbultarihi.ist/15-istanbul-kazilari-marmaray-metro-projeleri-ve-arkeolojik-kurtarma-kazilarinin-sehir-tarihine-katkilari>

İstanbul'un Tarihi - Erişim Adresi: <https://istanbultarihi.ist/87-istanbul-secimleri-1950-2014>

Mahalli İdareler Bütçe Ve Muhasebe Yönetmeliği.. Erişim Adresi :

<https://Www.Resmigazete.Gov.Tr/Eskiler/2016/05/20160527m1-1.Htm>.

ÖNDER, İ., (1991), Konsolide Bütçe Kamu Harcamaları, Türkiye Ekonomisine Sosyal Demokrat Çözümler, *Makro Ekonomik Politikalar ve Kamu Dengesi*, Cilt 1. s.75.

TÜĞEN, K., (1997), *Devlet Bütçesi*, İzmir, Anadolu Matbaacılık.

AKKOYUNLU, P., (2001), *Konsolide Bütçe Harcamalarının Kamu Kesimi Genel Dengesindeki Yeri ve Önemi*, 16. Maliye Sempozyumu.

YSK'nun İBB Başkanı'nın Seçim İptali ve Yenilenmesi – Erişim Adresi: <https://www.ysk.gov.tr/doc/karar/dosya/78043/2019-4379.pdf>.

ULUTÜRK, S., (1998), *Türkiye' de Planlı Dönemde Kamu Harcamalarının Gelişimi ve Devletin Rolü*, Ankara, Akçağ Basım Yayım.

www.tuik.gov.tr 05.07.2023 tarih ve 49658 sayılı saat 10:00 yayımlanan haber bülteni

CIMAT, A., TAŞ, M., (2003) *Konsolide Bütçe Ve Türkiye'de Konsolide Bütçenin 2000'den Günümüze Gelişimi*. Mevzuat Dergisi Aralık.

KIZILTAN, Z. (2011), *Yenikapı Kurtarma Kazılarında Bulunan Neolitik Döneme Ait Ahşap Bir Figürin*, Tüba-Ar 14.

ERGEN, Z. (2018), Kamu Mali Yönetiminde Yeniden Yapılanma: Muhasebe-İ Umumiye Kanunundan 5018 Sayılı Kanuna Bütçe ve Harcama Usullerinde Dönüşüm, *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, Cilt 8, No.1, s.94.

EKLERİ

ÖZGEÇMİŞ

Busejra DACİ YILDIZ

ORCID : 0000-0002-8090-3933

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : SS. Cyril and Methodius University – Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 2018

Lisansüstü Öğrenimi : İstanbul Rumeli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Ekonomi Anabilim Dalı, Tezsiz Yüksek Lisans 2023

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce (ileri düzeyde)
Türkçe (ileri düzeyde)
Arnavutça (ileri düzeyde)
Makedonca (ileri düzeyde)
Boşnakça (ileri düzeyde)
Sırpça (ileri düzeyde)
Bulgarca (orta düzeyde)
Almanca (orta düzeyde)
İspanyolca (orta düzeyde)
Osmanlıca (orta düzeyde)

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

a) Yayınlar

- 1) Kültürel Bilim Dergisi “URA” – Arnavutluk, 2020, no. 16, “Selçuklu İmparatorluğu Hakkında Kaynaklar”.
- 2) Kültürel Bilim Dergisi “URA” – Arnavutluk, 2022, no. 18, “Osmanlı Devletinde Eski Binaların Kanunları ve Kuralları”.
- 3) Kültürel Bilim Dergisi “URA” – Arnavutluk, 2022, no. 18, “Osmanlı Arşivinde Arşiv Belgelerine Göre Kosova ve Makedonya’daki Okullar”.
- 4) Kültürel Bilim Dergisi “URA” – Arnavutluk, 2022, no. 18, “Üsküp’te ‘Rüya’ Şiir Kitabının Tanıtılması”.

5) Kültürel Bilim Dergisi “URA” – Arnavutluk, 2022, no. 18, “Romanya Büküreş’te ‘Diplomasi ve Kültürün Rölü Genişletilmiş Çatışmalar Yaklaşımında: Diğer ile Barış Kültürü’ Başlıkla Uluslararası Konferans Yapıldı”.

6) Kültürel Bilim Dergisi “URA” – Arnavutluk, Özet Çevirisi, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, Arnavutça’dan Türkçe dilinde.

c) Katıldığı Projeler

Erasmus + farklı projelerde aşağıdaki ülkelerde katılım sağladı:

Arnavutluk, Kosova, Macaristan, Almanya, Bosna Hersek, Sırbistan, İtalya, Norveç, İsveç, Slovenya, Hırvatistan.

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl: **KB’’ÇAİR 2030’’** 2024 –

-

Basketbol Koçu (Devam

Etmektedir)

Medipol Üniversitesi 2018-
2020

Uluslararası Ofis ve

Uluslararası İş Geliştirme

Birimi- Operasyon Uzmanı

Operation Mercy – Sweden

2013-2017 - *Yönetici*

KB’’LİRİA77’’ 2013-2015 –

Basketbol Koçu